

**Narodowy
Program
Rozwoju
Czytelnictwa
2.0**

SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI PROGRAMU W 2023 R.

według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r. z uwzględnieniem okresu przejściowego.

Materiał przygotowany przez Departament Mecenatu Państwa MKiDN,
na podstawie danych otrzymanych od Operatorów Priorytetów NPRCz 2.0

Spis treści

I. WPROWADZENIE.....	4
1. Informacje podstawowe.	4
2. Założenia Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa na lata 2021-2025.....	4
4. Dokumenty i rozwiązania przyjęte na potrzeby realizacji Programu.	9
II. PODSUMOWANIE REALIZACJI NPRCz 2.0 W 2023 ROKU.....	14
1. Cele Programu z uwzględnieniem aspektów terytorializacji [OSI]	16
2. Cele Programu z uwzględnieniem polityk horyzontalnych.....	20
3. Informacja o wykonaniu planu finansowego Programu w 2023 r.....	25
4. Informacja o wykonaniu wskaźników Programu.	32
III. SPRAWOZDANIE Z WDRAŻANIA NPRCz 2.0 ZA 2023 ROK.....	55
1. Priorytet 1 - Poprawa oferty bibliotek publicznych	55
2. Priorytet 2 - Inwestycje w infrastrukturę bibliotek publicznych.....	67
3. Priorytet 3 - Zakup nowości wydawniczych do placówek wychowania przedszkolnego, bibliotek szkolnych i pedagogicznych	72
4. Priorytet 4 - Program dotacyjny dla bibliotek oraz promocja czytelnictwa	85
5. Ewaluacja i Monitoring NPRCz 2.0	100
6. Obsługa Priorytetów NPRCz 2.0.....	103
IV. WYKAZ SKRÓTÓW	105
STRESZCZENIE Z WDRAŻANIA NPRCz 2.0 ZA 2023 ROK PODAWANE DO WIADOMOŚCI PUBLICZNEJ	106

Spis tabel

Tabela 1 Wykaz umów celowych wraz z aneksami zawarte na potrzeby realizacji NPRCz 2.0	10
Tabela 2 Procentowy rozkład zaangażowania środków Programu w poszczególnych latach	26
Tabela 3 Informacja o wykonaniu planu finansowego NPRCz za 2023 r. - stan na dzień 31.12.2023 z uwzględnieniem okresu przejściowego	27
Tabela 4 Szczegółowe zestawienie wykonania wskaźników NPRCz 2.0 w 2023 r.....	40
Tabela 5 Szczegółowe zestawienie wskaźników monitorowanych NPRCz 2.0 za 2023 r.	48
Tabela 6 Szczegółowe zestawienie wskaźników monitorowanych NPRCz 2.0 w okresie trwałości projektu za 2023 r.	53
Tabela 7 Ogółem liczba zakupionych książek.....	79
Tabela 8 Postęp finansowy realizacji zadań związanych z ewaluacją i monitoringiem Programu – wartości w tys. zł	103
Tabela 9 Finansowanie kosztów przeznaczonych na obsługę Priorytetów w roku 2023....	104

Spis wykresów

Wykres 1 Czytanie książek w Polsce w latach 2014-2023.....	34
Wykres 2 Struktura wieku czytelników książek.....	35
Wykres 3 Czytanie książek w grupach wiekowych 60-70 lat i powyżej 70 roku życia w latach 2019-2023	35
Wykres 4 Liczba udzielonych dofinansowań z podziałem na województwa w 2023 r.....	58
Wykres 5 Liczba dotychczas dofinansowanych bibliotek w ramach Priorytetu 2 z podziałem na województwa	70
Wykres 6 Liczba placówek wychowania przedszkolnego, które skorzystały z dofinansowania w ramach K.I.3.1 – w podziale na województwa	75
Wykres 7 Liczba nowości wydawniczych zakupionych przez placówek wychowania przedszkolnego ogółem	76
Wykres 8 Liczba szkół ogółem, które wzięły udział w programie.....	78
Wykres 9 Odsetek zakupionych do bibliotek szkolnych - lektur szkolnych.....	80
Wykres 10 – wykaz udzielonych w ramach trzech naboru dofinansowań do BLISKO z podziałem na województwa	88

I. WPROWADZENIE.

1. Informacje podstawowe.

Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021–2025 (później zwany Programem lub NPRCz 2.0) jest programem wieloletnim, w rozumieniu art. 136 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. *o finansach publicznych* (Dz. U. z 2021 r. poz. 305 z późn. zm.) i jednocześnie programem rozwoju, zgodnie z postanowieniami art. 15 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2019 r. poz. 1295, z późn. zm.).

NPRCz 2.0 został przyjęty uchwałą nr 69/2021 Rady Ministrów z dnia 21 maja 2021 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021–2025” (z późn. zm.)¹.

Program realizuje Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, we współpracy z Ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania.

Realizację Programu koordynuje oraz sprawuje nad nią nadzór minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, który odpowiada za realizację Priorytetu 1, 2 i 4 NPRCz 2.0 za pośrednictwem: Biblioteki Narodowej w Priorytecie 1, Instytutu Książki w Krakowie w Priorytecie 2 – oraz Narodowego Centrum Kultury w Priorytecie 4.

Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania odpowiada za realizację Priorytetu 3.

2. Założenia Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa na lata 2021-2025.

Zgodnie z przyjętymi założeniami Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021–2025 ma tworzyć warunki dla realizacji działań proczytelniczych na poziomie społeczności lokalnych. Istotnym elementem Programu jest wzmocnienie kompetencji czytelniczych dzieci i młodzieży, które wpływają na sukces uczniów w szkole, a w późniejszym życiu pozwalają pokonywać ograniczenia i trudności związane z mniej sprzyjającym środowiskiem społecznym.

Grupą odbiorców docelowych NPRCz 2.0 są czytelnicy i użytkownicy wszystkich typów bibliotek publicznych z całego kraju, a także dzieci, młodzież i osoby dorosłe korzystające z bibliotek szkolnych i pedagogicznych oraz dzieci z placówek wychowania przedszkolnego.

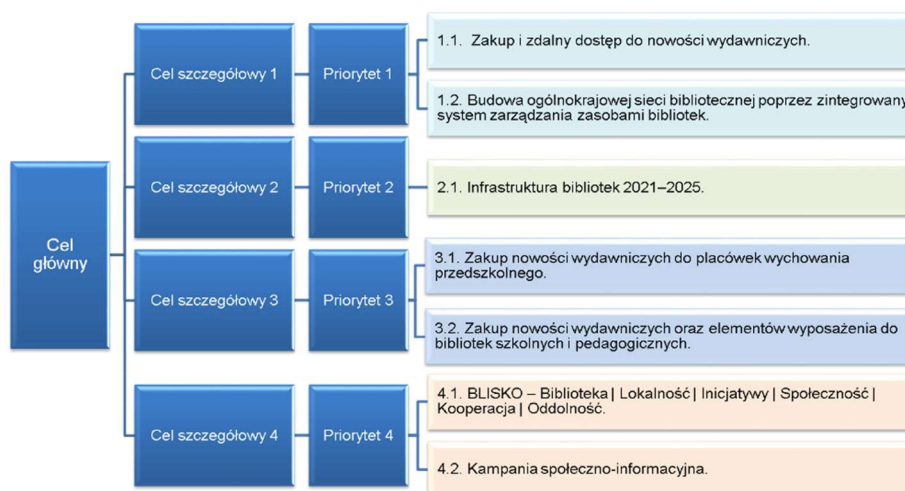
¹ Program został zaktualizowany w 2023 r. i została przyjęty przez Radę Ministrów Uchwała nr 23/2023 z dnia 14 lutego 2023 r.

Opisane powyżej założenia znajdują odzwierciedlenie w wyznaczonym celu głównym i celach szczegółowych Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021–2025 oraz w strukturze przyjętej dla NPRCz 2.0, która zakłada podział Programu na Priorytety, w obrębie których wyodrębniono Kierunki interwencji. Dodatkowo w każdym roku realizacji Programu zaplanowano działania związane z ewaluacją i monitoringiem NPRCz 2.0.

2.1 Cele i struktura Programu wyznaczone na lata 2021-2025

- 2.1.1 Cel główny: Wzmocnienie czytelnictwa w Polsce oraz rozwój bibliotek do 2025 r.
- 2.1.2 Cel szczegółowy 1: Wzmocnienie potencjału bibliotek w środowiskach lokalnych poprzez wzrost atrakcyjności i dostępności ich zbiorów.
- 2.1.3 Cel szczegółowy 2: *Poprawa atrakcyjności bibliotek publicznych, poprzez inwestycje w ich infrastrukturę.*
- 2.1.4 Cel szczegółowy 3: *Wzmocnienie potencjału przedszkoli, bibliotek szkolnych i pedagogicznych poprzez wzrost atrakcyjności ich zbiorów.*
- 2.1.5 Cel szczegółowy 4: *Rozwijanie funkcjonalności bibliotek publicznych, jako instytucji działających na rzecz włączenia społecznego oraz promocja NPRCz 2.0.*

Struktura Programu NPRCz 2.0 na lata 2021-2025

3.1 Priorytety i Kierunki interwencji NPRCz 2.0 – opis zakresu ich realizacji

3.1.1 Priorytet 1: Poprawa oferty bibliotek publicznych.

W odniesieniu do Priorytetu 1, przyjęto, iż przy obecnych trendach czytelniczych systematyczne aktualizowanie księgozbioru jest warunkiem utrzymania w bibliotekach osób obecnie z nich korzystających oraz pozyskania nowych czytelników. Jednocześnie, za równie kluczową uznano budowę zintegrowanego

systemu zarządzania zasobami bibliotek. Priorytet składa się z dwóch komponentów:

- *Kierunek interwencji 1.1. Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych*
- *Kierunek interwencji 1.2. Budowa ogólnokrajowej sieci bibliotecznej poprzez zintegrowany system zarządzania zasobami bibliotek.*

W ramach Kierunku interwencji 1.1. o dofinansowanie zakupu i zdalnego dostępu do nowości wydawniczych mogą ubiegać się biblioteki publiczne zlokalizowane na terenie całego kraju. Jednocześnie wprowadzono zróżnicowanie wielkości udzielanego dofinansowania z uwagi na zamożność gminy. Wymagana minimalna wielkość wkładu własnego wnioskodawcy wynosi: dla wnioskodawców zaliczonych do I grupy: 50% ,do II grupy: 65% , a do III grupy: 80% .

Odrębne zagadnienie, na które odpowiedź daje Kierunek Interwencji 1.2., stanowi kwestia nadmiernego zróżnicowania systemów bibliotecznych w bibliotekach publicznych w Polsce. Różnice te wpływają negatywnie na efektywność działania bibliotek i ich postrzeganie przez czytelników. W zakresie tego Kierunku Interwencji wkład własny nie jest wymagany od beneficjentów.

3.1.2 Priorytet 2: Inwestycje w infrastrukturę bibliotek publicznych.

Priorytet 2 *Inwestycje w infrastrukturę bibliotek publicznych*, służy dostosowaniu bazy infrastrukturalnej gminnych bibliotek publicznych do współczesnych standardów obiektów użyteczności publicznej; stworzeniu warunków lokalowo-technicznych do rozwijania kompetencji społecznych i kulturowych mieszkańców, w tym służących podnoszeniu ich kompetencji czytelniczych; zwiększeniu poziomu atrakcyjności świadczonych usług bibliotecznych, w szczególności poprzez odpowiednią aranżację przestrzeni i wyposażenie bibliotek.

Priorytet składa się z następującego komponentu: *Kierunek interwencji 2.1. Infrastruktura bibliotek 2021-2025*,

O dofinansowanie w kierunku interwencji 2.1 mogą ubiegać się biblioteki publiczne zlokalizowane w: gminach wiejskich, miejsko-wiejskich i miastach do 100 tys. mieszkańców. Dodatkowo wprowadzono progi wymaganego wkładu własnego, w stosunku do wskaźnika dochodów podatkowych na jednego mieszkańca w gminie, zwanego dalej "wskaźnikiem G", do wskaźnika dochodów podatkowych dla wszystkich gmin, zwanego dalej "wskaźnikiem Gg", publikowanych przez Ministerstwo Finansów. Wymagana minimalna wielkość wkładu własnego wnioskodawcy wynosi: dla wnioskodawców zaliczonych do I grupy: 15% kosztów całkowitych zadania, zaliczonych do II grupy: 25% a zaliczonych do III grupy - 35% kosztów całkowitych zadania

3.1.3 Priorytet 3: Zakup nowości wydawniczych do placówek wychowania przedszkolnego, bibliotek szkolnych i pedagogicznych.

Realizacja zadań Priorytetu 3 *Zakup nowości wydawniczych do placówek wychowania przedszkolnego, bibliotek szkolnych i pedagogicznych*, opiera się na wdrażaniu dwóch, komplementarnych Kierunków interwencji, dla których dodatkową podstawę prawną stanowi: art. 90u ust. 4 pkt 6 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2022 r. poz. 2230 z późn. zm.) oraz Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2021 r. w sprawie szczegółowych warunków, form i trybu realizacji Priorytetu 3 "Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021-2025" (Dz.U. z 2023 r. poz. 2682 t.j.) oraz Zarządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 26 stycznia 2022 r. w sprawie powołania Zespołu do spraw oceny wniosków o udzielenie wsparcia finansowego w odniesieniu do szkół polskich oraz szkół i zespołów szkół w Polsce oraz przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej, działających w ramach Ośrodka Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą, realizowanego w ramach Priorytetu 3 „Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021-2025”.

Priorytet składa się z dwóch komponentów:

- *Kierunek interwencji 3.1. Zakup nowości wydawniczych do placówek wychowania przedszkolnego;*
- *Kierunek interwencji 3.2. Zakup nowości wydawniczych oraz elementów wyposażenia do bibliotek szkolnych i pedagogicznych.*

W ramach Kierunku interwencji 3.1., wnioskodawcy (tj. organy prowadzące) mogą otrzymać dofinansowanie na zakup nowości wydawniczych, w tym książek opublikowanych drukiem lub na innym nośniku, do placówek wychowania przedszkolnego dla dzieci w wieku 3–6 lat. Wspierana jest także realizacja działań promujących czytelnictwo, w tym: zakup nagród książkowych dla dzieci, organizacja spotkań autorskich, wystaw, konkursów.

Wymagany jest wkład własny beneficjentów w wysokości 20%. Wysokość wsparcia finansowego zależy od liczby dzieci w danej placówce wychowania przedszkolnego – maksymalnie dla placówek do których uczęszcza do 25 dzieci jest to 1 500 zł; dla placówek do których uczęszcza do 75 dzieci – 2 500 zł, dla placówek do których uczęszcza od 76 dzieci – 3 000 zł.

W ramach Kierunku interwencji 3.2, wnioskodawcy (tj. organy prowadzące) zaś, mogą otrzymać dofinansowanie na zakup nowości wydawniczych książek niebędących podręcznikami oraz elementów wyposażenia (na kwotę nie większą niż 50% otrzymanego wsparcia, jak np. sprzętu komputerowego, oprogramowania oraz czytników e-booków, ramach budżetu środków

bieżących). Wspierana jest także realizacja działań promujących czytelnictwo, w tym: zakup nagród książkowych dla uczniów szkół biorących udział w akcjach promujących czytelnictwo, organizacja spotkań autorskich, wystaw, konkursów. Wymagany jest wkład własny beneficjentów w wysokości 20%. Wysokość wsparcia finansowego zależy od liczby uczniów w szkole².

3.1.4 Priorytet 4: Program dotacyjny dla bibliotek oraz promocja czytelnictwa.

W zakresie Priorytetu 4 realizowane są zadania rozwijające funkcjonalności bibliotek jako instytucji działających na rzecz integracji społecznej, które mogą podejmować nowe aktywności, spędzać czas wolny, czy uczestniczyć w wydarzeniach kulturalnych oraz szeroko rozumiane działania promocyjno-informacyjno-wizerunkowe.

Priorytet składa się z dwóch komponentów:

- *Kierunek interwencji 4.1. BLISKO – Biblioteka | Lokalność | Inicjatywy | Społeczność | Kooperacja | Oddolność,*
- *Kierunek interwencji 4.2. Kampania społeczno-informacyjna.*

W ramach Kierunku interwencji 4.1. *Kierunek interwencji 4.1. BLISKO – Biblioteka | Lokalność | Inicjatywy | Społeczność | Kooperacja | Oddolność* dofinansowania skierowane do bibliotek publicznych, które mają służyć realizacji projektów edukacyjno-animacyjnych. Istotnym elementem współpracy będzie podnoszenie kompetencji pracowników bibliotek (związanych z rozpoznawaniem potrzeb lokalnych społeczności) oraz wzmacnianie partnerstw lokalnych na rzecz rozwoju czytelnictwa. Wymagany jest wkład własny beneficjentów w wysokości 10%, a o dofinansowanie w Kierunku interwencji 4.1., mogą ubiegać się biblioteki publiczne zlokalizowane w: w gminach wiejskich, gminach miejsko-wiejskich, gminach miejskich (w tym w miastach na prawach powiatu) do 100 tys. mieszkańców.

W Kierunku interwencji 4.2. *Kampania społeczno-informacyjna*, zaś będzie prowadzona kampania w dwóch obszarach: promocyjno-informacyjnym oraz społeczno-wizerunkowym. Działania promocyjno-informacyjne odnoszą się do czterech priorytetów Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021–2025. W szczególności obejmują następujące zagadnienia: przygotowanie jednolitej identyfikacji wizualnej dla programu wieloletniego, wspólnego

² 1) dla szkół i szkół w ORPEG, w których liczba uczniów wynosi do 70, z wyjątkiem szkół polskich – 3 000 zł; 2) dla szkół i szkół w ORPEG, w których liczba uczniów wynosi od 71 do 170, z wyjątkiem szkół polskich – 4 000 zł; 3) dla szkół i szkół w ORPEG, w których liczba uczniów wynosi więcej niż 170, z wyjątkiem szkół polskich – 12 000 zł; 4) dla bibliotek pedagogicznych – 3 000 zł; 5) dla szkół polskich, w których liczba uczniów wynosi: a) do 70 – 2 500 zł, b) od 71 do 170 – 3 000 zł, c) więcej niż 170 – 4 500 zł.

brandingu dla wszystkich działań realizowanych w ramach Programu oraz realizacji gadżetów.

Działania społeczno-wizerunkowe zakładają realizację kampanii społeczno-edukacyjnej skoncentrowanej wokół biblioteki, której celem będą: zmiana nastawienia wobec czytelnictwa, literatury oraz korzystania z bibliotek w określonych grupach docelowych, stworzenie narracji dotyczącej czytelnictwa, która pokaże ten obszar w oparciu o atrybuty o wysokim poziomie atrakcyjności dla określonych grup docelowych, a także przekonanie odbiorców, że czytanie książek i wizyta w bibliotece jest doskonałym sposobem spędzania czasu.

Celem kampanii jest także budowanie wizerunku NPRCz 2.0, jako kluczowego rządowego programu rozwijającego czytelnictwo w Polsce.

4. Dokumenty i rozwiązania przyjęte na potrzeby realizacji Programu.

Wdrażanie wielowątkowego programu wieloletniego, jakim jest Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021–2025, jest zadaniem złożonym. Dokumenty operacyjne, przyjęte na potrzeby realizacji Programu mają służyć przede wszystkim zabezpieczeniu synergii poszczególnych procesów i działań Programu, zaś w szerszej perspektywie mają przyczyniać się do osiągnięcia celu głównego oraz celów szczegółowych NPRCz 2.0.

Dokumenty przyjęte na potrzeby realizacji Programu:

- 4.1 Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2021 r. w sprawie szczegółowych warunków, form i trybu realizacji Priorytetu 3 "Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021-2025" (Dz.U. 2021 poz. 1675),
- 4.2 Zarządzenie Ministra Kultury Dziedzictwa Narodowego i Sportu z dnia 15 czerwca 2021 r. w sprawie wytycznych do wdrażania instrumentów wykonawczych dla Operatorów Priorytetów 1, 2 i 4 Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021-2025 (Dz.Urz. MKDNiS poz. 53 i poz. 56),
- 4.3 Porozumienie o współadministrowaniu danymi osobowymi w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021-2025 zawarte w dniu 22 września 2021 r. pomiędzy Biblioteką Narodową, jako Administratorem 1, a Instytutem Książki, jako Administratorem 2, a Narodowym Centrum Kultury, jako Administratorem 3 a Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, jako Administratorem 4,
- 4.4 Porozumienie o współadministrowaniu danymi osobowymi w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021-2025 zawarte w dniu 21 lutego 2022 r. pomiędzy między prof. dr hab. Piotrem Glińskim Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, a dr hab. prof. KUL Przemysławem Czarnkiem Ministrem Edukacji i Nauki,

- 4.5 Plan Ewaluacji i Monitoringu Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021-2025, zatwierdzony 14 lipca 2021 r. przez Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu, wraz z jego aktualizacjami,
- 4.6 Regulamin konkursu w ramach Priorytetu 1 Poprawa oferty bibliotek publicznych Kierunek interwencji 1.1. Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych, zatwierdzony przez Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu 6 lipca 2021 r. wraz z jego aktualizacjami
- 4.7 Regulamin konkursu w ramach Priorytetu 1 Poprawa oferty bibliotek publicznych Kierunek interwencji 1.2. Budowa ogólnokrajowej sieci bibliotecznej poprzez zintegrowany system zarządzania zasobami bibliotek, zatwierdzony przez Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu 6 września 2021 r. wraz z jego aktualizacją,
- 4.8 Regulamin konkursu w ramach Kierunku interwencji 2.1. „Infrastruktura bibliotek 2021-2025”, Priorytet 2 Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa, Operator Priorytetu – Instytut Książki w Krakowie, zatwierdzony przez Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu 23 czerwca 2021 r. wraz z jego aktualizacją,
- 4.9 Regulamin konkursu w ramach Kierunku interwencji 4.1. BLISKO – BIBLIOTEKA | LOKALNOŚĆ | INICJATYWY | SPOŁECZNOŚĆ | KOOPERACJA | ODDOLNOŚĆ Priorytet 4 Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021-2025 Operator Priorytetu – Narodowe Centrum Kultury, zatwierdzony przez Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu 30 czerwca 2021 r. wraz z jego aktualizacją,
- 4.10 Plan Promocji NPRCz 2.0 na lata 2021 – 2025, zatwierdzony 25 sierpnia 2021 r. przez Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu wraz z jego aktualizacjami.
- 4.11 Wykaz umów celowych zawartych na potrzeby realizacji NPRCz 2.0:

Tabela 1 Wykaz umów celowych wraz z aneksami zawarte na potrzeby realizacji NPRCz 2.0

Lp.	Zakres NPRCz 2.0, którego dotyczy umowa	Przedmiot umowy	Nr umowy	Okres obowiązywania
1	Priorytet 1	Finansowanie kosztów obsługi Priorytetu 1 w ramach NPRCz. 2.0.	235/DF-VII/2021	21 maja 2021 - 31 grudnia 2025
2	Priorytet 1 Kierunek interwencji 1.1	Dofinansowania dla bibliotek publicznych na zakup nowości wydawniczych oraz usługi zdalnego dostępu do książek w formatach e-booków i/lub audiobooków i/lub synchrobooków - Priorytet 1, Kierunek interwencji 1.1. w ramach NPRCz. 2.0.	271/DF-VII/2021 (ostatni aneks nr 6 z 18 grudnia 2023)	21 maja 2021 - 31 grudnia 2025

3	Priorytet 1 Kierunek interwencji 1.2	„Budowa ogólnokrajowej sieci bibliotecznej poprzez zintegrowany system zarządzania zasobami bibliotek” – Priorytet 1, Kierunek interwencji 1.2. w ramach NPRCz. 2.0.	260/DF-VII/2021 (ostatni aneks nr 4 z 20 grudnia 2023)	21 maja 2021 - 31 grudnia 2025
4	Priorytet 2	Finansowanie kosztów obsługi Priorytetu 2., w ramach PW NPRCz 2.0	236/DF-VII/2021 (ostatni aneks nr 7 z 7 grudnia 2023)	21 maja 2021 - 31 grudnia 2025
5	Priorytet 2 Kierunek interwencji 2.1	Dofinansowanie naboru wniosków w ramach Priorytetu 2. Inwestycje w infrastrukturę bibliotek publicznych oraz przypisanego do niego Kierunku interwencji: 2.1. Infrastruktura bibliotek 2021-2025	75/DF-V/AJ/2021 (ostatni aneks nr 10 z 7 listopada 2023)	21 maja 2021 - 31 grudnia 2025
6	Priorytet 4	Finansowanie kosztów obsługi Priorytetu 4., w ramach PW NPRCz 2.0	250/DF-VII/2021 (ostatni aneks nr 5 z 11 sierpnia 2023)	21 maja 2021 - 31 grudnia 2025
7	Priorytet 4 Kierunek interwencji 4.1	Koordinacja i organizacja działań Kierunku interwencji 4.1. w skali ogólnopolskiej, w ramach PW NPRCz 2.0., Priorytet 4., Kierunek interwencji 4.1.	251/DF-VII/2021 (ostatni aneks nr 5 z 16 czerwca 2023)	21 maja 2021 - 31 grudnia 2025
8	Priorytet 4 Kierunek interwencji 4.1	Realizacja dofinansowań dla bibliotek publicznych w ramach PW NPRCz 2.0., Priorytet 4., Kierunek interwencji 4.1.	272/DF-VII/2021 (ostatni aneks nr 7 z 15 czerwca 2023)	21 maja 2021 - 31 grudnia 2025
9	Priorytet 4 Kierunek interwencji 4.2	Działania społeczno-wizerunkowe, w ramach PW NPRCz 2.0., Priorytet 4., Kierunek Interwencji 4.2.	258/DF-VII/2021 (ostatni aneks nr 3 z 27 lutego 2023)	21 maja 2021 - 31 grudnia 2025
10	Priorytet 4 Kierunek interwencji 4.2	Działania promocyjno-informacyjne, w ramach PW NPRCz 2.0., Priorytet 4., Kierunek Interwencji 4.2.	259/DF-VII/2021 (ostatni aneks nr 7 z 27 lutego 2023)	21 maja 2021 - 31 grudnia 2025
11	Monitoring i ewaluacja	„Realizacja zadań realizowanych w ramach Planu Ewaluacji i Monitoringu Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021-2025”	157/DF-VII/2023	1 stycznia 2023- 31 grudnia 2023
12	Monitoring i ewaluacja	„Stan czytelnictwa w Polsce (badanie naukowe BN)” realizowane w ramach Planu Ewaluacji i Monitoringu NPRCz. 2.0 na lata 2021-2025”	72/DF-VII/2023 (aneks nr 1 z 18 grudnia 2023)	1 stycznia 2023- 31 grudnia 2023

Źródło: opracowanie własne

4.12 Aktualizacja zapisów Programu NPRCz 2.0

W pierwszym roku realizacji Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0., okazało się konieczne dokonanie niezbędnych zmian w Uchwale nr 69/2021 Rady

Ministrów z dnia 21 maja 2021 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021–2025” polegających na usprawnieniu procedur i uaktualnieniu harmonogramów, ujednoczeniu terminologii oraz wyeliminowaniu niejasności interpretacyjnych, które pojawiły się w trakcie stosowania przepisów uchwały. Dokument został przyjęty przez Radę Ministrów Uchwałą nr 23/2023 z dnia 14 lutego 2023 r.

Równocześnie do procedowanej Uchwały NPRCz 2.0 resort edukacji prowadził prace legislacyjne związane ze zmianą zapisów *Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2021 r. w sprawie szczegółowych warunków, form i trybu realizacji Priorytetu 3 "Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021-2025"* (Dz.U. poz. 1675) w celu objęcia wsparciem w ramach Kierunku interwencji 3.1. – obok przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach – także innych form wychowania przedszkolnego (punktów przedszkolnych i zespołów wychowania przedszkolnego. Dokument został przyjęty przez Radę Ministrów 28 lutego 2023 r.

Nowelizacja wynikała z konieczności uwzględnienia zmian w art. 90u ust. 1 pkt 6 i ust. 4 pkt 6 ustawy wprowadzonych ustawą z dnia 12 maja 2022 r. o *zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. poz. 1116).

Przepis art. 90u ustawy w dotychczasowym brzmieniu wymieniał wyłącznie szkoły i placówki, zaś zgodnie z art. 3 pkt 1 ustawy przez „szkołę” należy rozumieć także przedszkole, więc pojęcie „szkoła” nie obejmowało swoim zakresem innych form wychowania przedszkolnego. Oznaczało to, że w ramach Kierunku interwencji 3.1. Priorytetu 3 „Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021-2025”, można było udzielić wsparcia organom prowadzącym publiczne i niepubliczne przedszkola oraz oddziały przedszkolne w publicznych i niepublicznych szkołach podstawowych z pominięciem organów prowadzących publiczne i niepubliczne inne formy wychowania przedszkolnego.

W 2023 r. w związku z wprowadzoną blokadą³ niewydatkowanych przez Operatorów w 2022 i 2023 roku środków, które planowane były na realizację Kierunków Interwencji (K.I.): 1.1. „Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych” oraz 2.1 „Infrastruktura bibliotek 2021-2025” koniecznym stało się rozpoczęcie procedury zmierzającej do aktualizacji zapisów Uchwały NPRCz 2.0. Pomimo zaawansowanego etapu prowadzonej nowelizacji w 2023 r., w związku z dyskontynuacją procesu legislacyjnego, koniecznym stało się ponowne wystąpienie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z wnioskiem o wprowadzenie projektu Uchwały NPRCz 2.0 do *Wykazu prac legislacyjnych i*

³ Wprowadzone w 2022 i 2023 r., blokady środków były konsekwencją niewykorzystanych środków w budżecie NPRCz 2.0, z powodu rezygnacji bibliotek z przyznanego dofinansowania. Jako przyczynę tego stanu rzeczy podawano: trudności z rozstrzygnięciem procedury przetargowej i wyłonieniem wykonawcy, przedłużające się procedury formalne i prawne, inflacja odnotowywana w cenach usług branży budowlanej i pokrewnych (niemożność wygospodarowania dodatkowych środków na realizację zadania w budżecie beneficjenta/organizatora beneficjenta), czy otrzymanie dofinansowania z innego źródła.

programowych Rady Ministrów. Obecnie w MKiDN trwają prace zmierzające do uzyskania wyżej wspomnianego wpisu.

5. Rozwiązania przyjęte na potrzeby wdrażania Programu:

Realizacja Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021–2025 jest prowadzona na kilku poziomach i zakłada ścisłą współpracę ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego oraz ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania. Kluczową rolę w tym zakresie pełni komunikacja prowadzona na poziomie Operatorów Priorytetów NPRCz 2.0.

5.1 Grupa robocza ds. monitoringu i ewaluacji Programu

Grupa robocza ds. monitoringu i ewaluacji Programu została powołana przez Narodowe Centrum Kultury, instytucję pełniącą funkcję Jednostki Ewaluacji i Monitoringu Programu [JEMP]. W jej skład wchodzi przedstawiciele Operatorów Priorytetów tj. Biblioteki Narodowej, Instytutu Książki, Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz Narodowego Centrum Kultury, a także przedstawiciele Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Spotkania grupy odbywają się regularnie, z uwagi na fakt, iż kluczowa rola w systemie sprawozdawczości, monitoringu i ewaluacji jest przypisana Operatorom Programu odpowiedzialnym za wdrażanie poszczególnych Priorytetów, jako tym, którzy bezpośrednio lub pośrednio nadzorują wybór, realizację i rozliczenie projektów dofinansowywanych w ramach Programu.

Częstotliwość organizowanych spotkań wynika z bieżących potrzeb zidentyfikowanych przez JEMP. W 2023 r. odbyło się 11 spotkań grupy roboczej ds. monitoringu i ewaluacji Programu.

5.2 Grupa robocza ds. promocji NPRCz 2.0

Grupa robocza ds. promocji NPRCz 2.0 została powołana w ramach wdrażania Kierunku interwencji 4.2. *Kampania społeczno-informacyjna.* Zasadniczym celem jej działania jest zachowanie przepływu informacji między Narodowym Centrum Kultury, jako Operatorem Priorytetu 4 NPRCz 2.0, a pozostałymi Operatorami. Częstotliwość organizowanych spotkań wynika z bieżących potrzeb zidentyfikowanych przez NCK. W 2023 r. odbyły się 4 spotkania grupy roboczej ds. promocji NPRCz 2.0.

5.3 Spotkania z koordynatorami w województwach organizowane przez MEN.

W ramach wdrażania Priorytetu 3 NPRCz 2.0, wypełniając zadania przypisane w NPRCz 2.0 do komórek organizacyjnych urzędów administracji rządowej obsługujących ministrów, resort edukacji utrzymywał stały kontakt (mailowy oraz

telefoniczny) z koordynatorami programu w województwach i ministerstwach. Korespondencja kierowana do wszystkich koordynatorów dotyczyła przede wszystkim:

- przekazania raportu z przygotowanego w grudniu 2022 roku przez konsorcjum EVALU Sp. z o.o. pn. *Ewaluacja systemu wdrażania, obciążeń oraz barier po stronie Operatorów i beneficjentów Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021-2025 w pierwszym roku wdrażania*. Zgodnie z ustaleniami z koordynatorami wojewódzkimi, raport został przekazany do wiadomości (styczeń 2023 rok),
- informacji o publikacji rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 lutego 2023 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków, form i trybu realizacji Priorytetu 3 „Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021-2025” - Dz.U. poz. 441 (marzec 2023 r.),
- wymagań technicznych dla sprzętu komputerowego, który może zostać zakupiony na potrzeby pracy nauczyciela bibliotekarza – informacja o przepisach rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 28 grudnia 2022 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie podstawowych warunków niezbędnych do realizacji przez szkoły i nauczycieli zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych oraz programów nauczania – Dz.U. poz. 2811. (maj 2023 r.),
- przekazania informacji o naborze wniosków na 2024 r, sprawozdawczości z realizacji zadania oraz prowadzonej przez Narodowe Centrum Kultury kampanii promocyjnej NPRCz 2.0

II. PODSUMOWANIE REALIZACJI NPRCz 2.0 W 2023 ROKU

W 2023 r. zasadnicze założenia, przyjęte w Narodowym Programie Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021–2025, zostały zrealizowane.

W 2023 roku na zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych w ramach dofinansowania NPRCz 2.0 przeznaczono z budżetu państwa kwotę w wysokości 28,8 mln zł (wykonanie) , a łączny budżet K.I. 1.1. z wkładem własnym wyniósł ponad 90 mln zł. Skorzystało z niego 2040 beneficjentów(2265 dofinansowań) , którzy zakupili ponad 3,19 mln nowości wydawniczych w tym: ponad 3,1 mln książek drukowanych, prawie 92 tys. audiobooków i e-booków, ponad 9 tys. zeszytów czasopism oraz 800 publikacji nutowych i kartograficznych. W ramach usługi zdalnego dostępu do książek w formacie e-booków i/lub audiobooków i/lub synchrobooków ofertę czytelniczą wzbogacono o 157 tys. kodów miesięcznych, 722 tys. kodów innych niż miesięczne oraz wykupiono dostęp do 104,5 mln stron oraz prawie 2,2 mln tytułów publikacji od dostawców takich jak: Legimi, EmpikGo, IBUK libra, PWN itp.

W 2023 roku w ramach Kierunki interwencji 1.2. – kolejnych 21 bibliotek dołączyło do ZSZZB i rozpoczęło współkatalogowanie z Biblioteką Narodową. Przyłączono 9 dużych bibliotek publicznych oraz innych zaliczonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do OSB o księgozbiorach liczących powyżej 50 tys. jednostek zbiorów jak również 12 bibliotek publicznych z województwa lubelskiego.

Budżet Kierunku interwencji 1.2 w roku 2023 wyniósł ponad 14 mln zł (wykonanie)

W ramach Kierunku interwencji 2.1 od rozpoczęcia realizacji NPRCz 2.0 uruchomiono trzy nabory wniosków (ostatni rozstrzygnięty w styczniu 2024r.) W ich wyniku realizowanych było 80 zadań, z tego 73 umowy realizowane były w trakcie 2023 r. wśród których znajduje się: 12 adaptacji, 16 budów, 26 modernizacji, 17 przebudów i 2 rekonstrukcje obiektów bibliotecznych.

Budżet Priorytetu 2 w roku 2023 wyniósł ponad 50,9 mln zł ze środków z budżetu państwa (wykonanie).

W Priorytecie 3, o 1 217 840 nowych książek wzbogaciły się placówki wychowania przedszkolnego, szkoły podstawowe i ponadpodstawowe oraz biblioteki pedagogiczne, które w roku 2023 otrzymały wsparcie w ramach NPRCz 2.0.

W ramach Kierunku interwencji 3.1. ze wsparcia skorzystało 1 795 placówek wychowania przedszkolnego, w tym oddziały przedszkolne w szkołach i przedszkola zarówno publiczne, jak i niepubliczne. Do placówek wychowania przedszkolnego zostało zakupionych 265 856 książek (w tym 562 632 papierowe, 2 934 audiobooki i 290 książek elektronicznych). Natomiast w Kierunku interwencji 3.2 w programie wzięło udział 2 891 szkół (w tym 2 254 podstawowe i 637 ponadpodstawowych). Do bibliotek szkolnych i pedagogicznych zostało zakupionych 951 984 nowości wydawniczych. Odsetek lektur szkolnych sięga 38 %.

Budżet Priorytetu 3 w roku 2023 r. wyniósł 29,2 mln zł ze środków z budżetu państwa (wykonanie).

W wyniku realizacji Kierunku interwencji 4.1. ogłoszonym w 2023 r. dofinansowanie otrzymało 47 bibliotek. Z uwagi na dwuletni charakter realizowanych zadań 46 beneficjentów w drugim roku realizacji (nabór na lata 2022-2023) kontynuowało swoje działania.

Budżet Kierunku interwencji 4.1 (w tym środki na koordynację zadań beneficjentów) wyniósł ponad 6,2 mln zł.

Na realizację NPRCz 2.0 w 2023 r. zaplanowano kwotę 150.413 tys. zł, wydatkowano zaś 137.446 tys. zł. Stopień finansowania Programu wyniósł 91,4% planu. W roku 2023 z powodu niewydatkowania środków w budżetach Priorytetu

1 i 2 dokonano blokady ich części w wysokości 34.500 zł (środki bieżące) oraz 11.668.061 zł (środki inwestycyjne).

W Kierunku interwencji 1.1 w roku 2022 spośród ponad 2 500 uprawnionych podmiotów prawie 6% bibliotek nie wzięło udziału w naborze, w roku 2023 takich bibliotek było prawie 20 %. Jako powód podawano niemożność spełnienia jednego z obowiązkowych wymogów tj. otwarcia biblioteki w soboty (przez przynajmniej połowę sobót w roku przez 4 godziny) jak również brak możliwości wniesienia minimalnego wkładu własnego. Niewydatkowane środki – 4,6 mln zł w K.I. 1.1 zostały decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego przesunięte na realizację zadań w K.I. 1.2.

W Priorytecie 2 NPRCz 2.0 , największą trudnością dla realizujących zadania w 2023 r. ponownie okazał się czynnik zewnętrzny, jakim jest wysoki wskaźnik inflacji. Miało to niekorzystny wpływ na płynność prowadzonych inwestycji czy wymuszało niejednokrotnie konieczność pozyskania dodatkowego finansowania zadania czy rezygnacji z przyznanego dofinansowania. Od początku realizacji NPRCz 2.0 rezygnacje w K.I. 2.1 stanowią ponad 20%. Przyczyną odstąpienia od realizacji zadań w latach ubiegłych wskazywano m.in.: dofinansowanie uzyskane przez gminę w ramach Polskiego Ładu, znaczący wzrost kosztów realizacji przedsięwzięcia uniemożliwiający realizację zadania w założonej perspektywie czasowej, niemożność wyłonienia wykonawcy mimo przeprowadzenia procedury przetargowej, kwestie organizacyjne (dla porównania w poprzedniej edycji NPRCz 1.0 było to 8% dane za 5 lat) dlatego warto podkreślić, że w 2023 r. sytuacja dotycząca rezygnacji znacząco się unormowała i w roku 2023 były 3 – wówczas wskazywano głównie na znaczący wzrost kosztów przeprowadzenia inwestycji.

W 2023 r. w związku z wprowadzoną blokadą niewydatkowanych przez Operatorów w 2022 i 2023 roku środków, które planowane były na realizację Kierunków Interwencji 1.1 oraz 2.1 - koniecznym stało się rozpoczęcie w 2023 r. procedury zmierzającej do aktualizacji zapisów Uchwały NPRCz 2.0. Obecnie w MKiDN trwają prace zmierzające do uzyskania ponownego wpisu do wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów .

1. Cele Programu z uwzględnieniem aspektów terytorializacji [OSI]

W NPRCz 2.0, uwzględniając postanowienia zawarte w *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*[SOR] oraz mając na uwadze zalecenia *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego*, wskazano następujące obszary strategicznej interwencji Programu [tzw. OSI]:

- a) miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze,
- b) obszary zmarginalizowane (obejmujące małe miasta i obszary wiejskie),

c) Polskę Wschodnią,

d) Śląsk.

OSI obligatoryjne stanowią dwie pierwsze grupy - lit. a i b - które zgodnie z SOR muszą zostać uwzględnione na każdym poziomie planowanej interwencji.

Definicję miast średnich oparto na metodologii stosowanej przez Główny Urząd Statystyczny. Przyjęto, że są to miasta od 20 do 100 tys. mieszkańców⁴.

Z uwagi na specyfikę zadań NPRCz 2.0 część zadań Programu realizowanych jest w skali ogólnopolskiej, a część na obszarach dedykowanych. Przyporządkowanie zostało przeprowadzone na poziomie Kierunku interwencji. Tym samym w ramach danego Priorytetu NPRCz 2.0 jeden Kierunek interwencji może być realizowany w skali ogólnopolskiej, a inny jedynie w wybranych obszarach strategicznej interwencji.

Obszary strategicznej interwencji Programu zostały wskazane dla Kierunków interwencji 1.2. Budowa ogólnokrajowej sieci bibliotecznej poprzez zintegrowany system zarządzania zasobami bibliotek, 2.1. Infrastruktura bibliotek 2021–2025, oraz 4.1. BLISKO – Biblioteka | Lokalność | Inicjatywy | Społeczność | Kooperacja | Oddolność.

Przy czym specyficznym przykładem jest Kierunek interwencji 1.2, zgodnie z postanowieniami NPRCz 2.0, w ramach tego kierunku interwencji, konkurs dla dużych bibliotek publicznych oraz innych zaliczonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do OSB o księgozbiorach liczących powyżej 50 tys. jednostek zbiorów nie był ograniczony terytorialnie. Z możliwości przyłączenia do ZSZZB skorzystały biblioteki publiczne, akademickie i inne z całego kraju. Natomiast konkurs dla bibliotek publicznych województw świętokrzyskiego, łódzkiego i lubelskiego był ograniczony terytorialnie do województw Polski Wschodniej (woj. świętokrzyskie i lubelskie) oraz do województwa łódzkiego, w którym występują liczne ośrodki tracące funkcje społeczno-gospodarcze oraz obszary zmarginalizowane.

Działania w pozostałych Kierunkach interwencji są realizowane w skali ogólnopolskiej, niemniej można określić skalę udzielonych dofinansowań jaka ich część została skierowana do poszczególnych Obszarów Strategicznej Interwencji.

Uwzględnienie aspektów terytorializacji podczas realizacji NPRCz 2.0 w 2023 r., zostało przedstawione przez Operatorów Priorytetów, na podstawie danych sprawozdawanych przez beneficjentów Programu.

⁴ Publikacja cykliczna GUS pt. Miasta w liczbach. por. „Miasta w liczbach 2016, publikacja GUS, Warszawa, Poznań 2018 r.” <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/inne-opracowania/miasta-województwa/miasta-w-liczbach-2016.3.8.html> (dostęp z dnia 23.03.2022 r.)

1.2 Kierunek interwencji 1.1. Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych.

Ze względu na swój ogólnopolski charakter ten kierunek interwencji nie jest ograniczony terytorialnie. Jego celem jest przekazanie dofinansowania każdej polskiej bibliotece publicznej lub instytucji kultury posiadającej w swojej strukturze bibliotekę publiczną.

Wśród beneficjentów Kierunku interwencji 1.1. wyodrębniono wnioskodawców, reprezentujących następujące obszary strategicznej interwencji:

- a) miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze: 143 bibliotek,
- b) obszary zmarginalizowane: 648 bibliotek,
- c) Polska Wschodnia: 246 bibliotek,
- d) Śląsk: 114 bibliotek.

W skali całego Kierunku interwencji 1.1. beneficjenci reprezentujący ww. OSI stanowili 56,4 % ogółu beneficjentów (pod względem liczby udzielonych dofinansowań), spośród których 7,0% reprezentowało biblioteki publiczne zlokalizowane w miastach średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, 31,7 % obszary zmarginalizowane obejmujące małe miasta, 12% - Polska Wschodnia, Śląsk zaś 5,6%. Łączna kwota wydatkowanego dofinansowania została wykorzystana w 56,4% przez beneficjentów reprezentujących ww. OSI, a w 43,6% przez pozostałe biblioteki.

1.3 Kierunek interwencji 1.2. Budowa ogólnokrajowej sieci bibliotecznej poprzez zintegrowany system zarządzania zasobami bibliotek.

Konkurs dla bibliotek publicznych województw świętokrzyskiego, łódzkiego i lubelskiego był ograniczony terytorialnie do województw Polski Wschodniej (woj. świętokrzyskie i lubelskie) oraz do województwa łódzkiego, w którym występują liczne ośrodki tracące funkcje społeczno-gospodarcze oraz obszary zmarginalizowane.

W tej grupie podział ukształtował się następująco :

- a) miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze: 16 bibliotek,
- b) obszary zmarginalizowane: 57 bibliotek,
- c) Polska Wschodnia: 20 bibliotek,
- d) pozostałe: 28 bibliotek.

W grupie 21 bibliotek podłączonych w 2023 roku podział ukształtował się następująco :

- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze: 3 biblioteki,

- obszary zmarginalizowane: 11 bibliotek,
- pozostałe: 7 bibliotek.

Realizacja K.I.1.2. podniesie jakość regionalnej i terenowej infrastruktury informatycznej i informacyjnej, pozwalając obywatelom zamieszkałym w miastach średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, na obszarach zmarginalizowanych i w Polsce Wschodniej na dostęp do zasobów wiedzy i wyrównując tym samym poziom ww. infrastruktury przez zaoferowanie nowoczesnego systemu bibliotecznego nawet niewielkim bibliotekom.

1.4 Kierunek interwencji 2.1. Infrastruktura bibliotek 2021-2025

Podział zaangażowania środków ze względu na Obszary Strategicznej Interwencji [OSI] w 100% dotyczy beneficjentów albo z miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze (a) albo obszarów zmarginalizowanych obejmujących małe miasta i obszary wiejskie (b).

Na OSI obligatoryjnie można nałożyć wydzielenie wtórne, dotyczące zaszeregowania beneficjentów do przedstawicieli Polski Wschodniej lub Śląska tj.

c) Polska Wschodnia - w I i II naborze udzielono 19 dofinansowań (III nabór został rozstrzygnięty w 2024),

d) Śląsk - w I i II naborze udzielono 8 dofinansowań.

1.5 Kierunek interwencji 3.1. Zakup nowości wydawniczych do placówek wychowania przedszkolnego oraz Kierunek interwencji 3.2. Zakup nowości wydawniczych oraz elementów wyposażenia do bibliotek szkolnych i pedagogicznych.

Środki budżetu państwa na wsparcie finansowe na realizację Priorytetu 3 (oraz obsługę zadania przez wojewodów) zostały podzielone między wojewodów oraz ministrów proporcjonalnie do wysokości wnioskowanych odpowiednio przez organy prowadzące placówki wychowania przedszkolnego, szkoły i biblioteki pedagogiczne.

Wśród beneficjentów Priorytetu 3 NPRCz 2.0 w obu kierunkach interwencji, wsparciem zostały zatem objęte podmioty ze wszystkich Obszarów Strategicznej Interwencji.

Przy realizacji Priorytetu 3 NPRCz 2.0 istotne jest zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych obszarów, głównie miejskich i wiejskich. Wsparcie zostało skierowane do organów prowadzących placówki wychowania przedszkolnego, szkoły i biblioteki pedagogiczne położone:

- a) w miastach średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze - 253 podmiotów

- b) na obszarach zagrożonych trwałą marginalizacją – 546 podmiotów,
- c) na terenach Polski Wschodniej – 1264 podmiotów
- d) na Śląsku – 463 podmiotów,

Istotne jest zaangażowanie samorządów lokalnych (organów prowadzących placówki wychowania, przedszkolnego i biblioteki pedagogiczne) jako podmiotów decydujących o polityce rozwoju w skali lokalnej, gdyż to oni bezpośrednio składają wnioski o udzielenie wsparcia do właściwych wojewodów i przeznaczają środki z własnych budżetów na zapewnienie wkładu własnego w wysokości co najmniej 20% kwoty kosztów realizacji zadania objętego wsparciem finansowym.

1.6 Kierunek interwencji 4.1. BLISKO – Biblioteka | Lokalność | Inicjatywy | Społeczność | Kooperacja | Oddolność.

W ramach Kierunku interwencji ogół beneficjentów, tj. 100%, reprezentuje dwa spośród obligatoryjnych Obszarów Strategicznej Interwencji (tj. miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze oraz obszary zmarginalizowane).

Najwięcej projektów, które uzyskały dofinansowanie, było realizowanych w gminach miejsko-wiejskich, niewiele mniejsze wsparcie trafiło do bibliotek zlokalizowanych w gminach wiejskich.

W schemacie terytorializacji zamieszczonym w NPRCz 2.0 przyjęto, że z uwagi na charakter zadania realizowanego w ramach Kierunku interwencji 4.1 nie jest zasadne terytorialne ograniczanie zasięgu interwencji. Wszystkie 47 projektów dofinansowanych w ramach trzeciego naboru BLISKO (2023-2024) było realizowanych w gminie wiejskiej lub gminie miejsko-wiejskiej, bądź w gminie miejskiej lub mieście na prawach powiatu, przy czym 12 z nich było zlokalizowanych na obszarze Polski Wschodniej, a 1 na Śląsku.

1.7 Kierunek interwencji 4.2. Kampania społeczno-informacyjna.

Zgodnie z postanowieniami programu działania realizowane w ramach Kierunku interwencji 4.2. NPRCz 2.0 miały zasięg ogólnopolski i nie podlegały terytorializacji.

2. Cele Programu z uwzględnieniem polityk horyzontalnych

Z perspektywy ewaluacji projektów współfinansowanych z NPRCz 2.0, za szczególnie istotne uznano dwie polityki horyzontalne: zrównoważony rozwój oraz równość szans i niedyskryminacji, w tym dostępność dla osób z niepełnosprawnościami. Podejście to wypracowano w oparciu o rozwiązania stosowane dla projektów realizowanych z udziałem Funduszy Europejskich.

Na potrzeby NPRCz 2.0 przyjęto, iż zasada zrównoważonego rozwoju oznacza, że realizowane działania nie mogą naruszać równowagi przyrodniczej i przestrzennej. Z kolei zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oznacza, iż projektowane produkty oraz otoczenie powinny zapewniać ich dostępność dla wszystkich ludzi, w największym możliwym stopniu, bez potrzeby adaptacji bądź wyspecjalizowanego projektowania.

W 2023 r., podczas realizacji NPRCz 2.0 Operatorzy Priorytetów, na podstawie danych sprawozdawanych przez beneficjentów Programu uwzględnili następujące polityki horyzontalne.

1.1 Kierunek interwencji 1.1. Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych.

W odniesieniu do zasady równości szans i niedyskryminacji należy wskazać, iż Beneficjenci K.I.1.1. mogli kupować nowości wydawnicze oraz usługę zdalnego dostępu do książek w formacie e-booków i/lub audiobooków i/lub synchrobooków. Biblioteki dokonywały zakupu głównie zgodnie z zapotrzebowaniami czytelników, którzy zgłaszali konkretne tytuły, a także formy w jakich chcieliby dane publikacje wypożyczyć. Do dyspozycji mieli książki tradycyjne oraz w wersji elektronicznej.

Książki w wersji elektronicznej spełniły oczekiwania nie tylko osób preferujących taką formę publikacji, ale przede wszystkim czytelników z niepełnosprawnościami ruchowymi czy słabowidzących, którzy w ten sposób mieli taką samą możliwość, jak pozostali czytelnicy, skorzystania z nowości dostępnych na rynku wydawniczym poprzez biblioteki publiczne. Biblioteki powiększały swoje księgozbiory o audiobooki, e-booki jak i zdalne dostępy do publikacji. Różnorodność w zakresie formy, jak i tematyki publikacji zakupywanych do biblioteki prowadzi do zwiększenia udziału w życiu społecznym grup zmarginalizowanych oraz wyrównuje ich szanse

w dostępie do rynku wydawniczego. Zakup publikacji w formie elektronicznej oraz w formie zdalnego dostępu pozytywnie wpływa i oddziałuje na ochronę środowiska poprzez zmniejszoną produkcję papieru potrzebnego do druku książki tradycyjnej. Jest to rozwiązanie, które prowadzi nie tylko do efektywnego wykorzystania zasobów, ale także do ograniczenia zanieczyszczeń i zmniejszenia hałasu.

Należy podkreślić, że jednym z warunków koniecznych do spełnienia przed przystąpieniem do K.I.1.1. jest posiadanie przynajmniej jednego terminalu cyfrowej wypożyczalni międzybibliotecznej książek i czasopism naukowych *Academica*. Dzięki niej w bibliotekach publicznych z całej Polski, czytelnicy mają taki sam dostęp do zbiorów Narodowej Książnicy, jak mieszkańcy Warszawy. W 2023 roku wypożyczono cyfrowo poprzez terminale Akademiki w całej Polsce ponad 224 tysięcy publikacji.

1.2 Kierunek interwencji 1.2. Budowa ogólnokrajowej sieci bibliotecznej poprzez zintegrowany system zarządzania zasobami bibliotek.

Dzięki udostępnieniu w ramach K.I.1.2. systemu zarządzania zasobami bibliotek każdy z użytkowników beneficjentów będzie miał jednakowy dostęp do katalogu biblioteki bez konieczności np. przyjazdu do biblioteki. Należy także podkreślić, że system Alma spełnia wszystkie normy dostępności stron internetowych dla osób z niepełnosprawnościami.

Wszystkie ww. działania są zgodne z politykami horyzontalnymi, a w szczególności z zasadą równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, a także zasadą zrównoważonego rozwoju.

1.3 Kierunek interwencji 2.1. Infrastruktura bibliotek 2021–2025

Najczęstsze rozwiązania, uwzględniające realizację polityki horyzontalnej dotyczącej zrównoważonego rozwoju, proponowane przez wnioskodawców i beneficjentów Kierunku interwencji 2.1., to:

- montaż rozwiązań wspomagających uzyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych, tj. np. montaż pompy ciepła i paneli fotowoltaicznych oraz innych rozwiązań wpływających pozytywnie na energooszczędność obiektu objętego inwestycją;
- docieplanie (termomodernizacja) obiektów bibliotecznych, w tym poprzez stosowanie nowoczesnych i ekologicznych rozwiązań w tym zakresie;
- dbałość o zagospodarowanie terenu wokół biblioteki z uwzględnieniem nasadzeń, zachowaniem i dbałością o posiadany drzewostan oraz tworzenie trawników;
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń, w tym stosowania przez wykonawców robót budowlanych zasad dotyczących ochrony środowiska naturalnego;
- wdrażanie rozwiązań infrastrukturalnych, które będą wykorzystywane w działalności merytorycznej, np. edukacji ekologicznej;
- odpowiedni dobór materiałów, urządzeń i wyposażenia spełniających wysokie normy proekologiczne.

Najczęstsze proponowane przez wnioskodawców i beneficjentów Priorytetu 2 rozwiązania uwzględniające realizację polityki horyzontalnej dotyczącej zapobiegania dyskryminacji to:

- uwzględnienie w projekcie i realizacji zadania rozwiązań zapewniających dostęp architektoniczny do obiektu dla osób ze szczególnymi potrzebami (np. montaż windy, oznaczenia w języku Braille'a);

- infrastrukturalne i sprzętowe dostosowanie obiektu objętego zadaniem do prowadzenia działalności merytorycznej ukierunkowanej na działania integrujące osoby ze szczególnymi potrzebami, migrantów (szczególnie obecne we wnioskach składanych w 2023 r.), osoby różnych wyznań, poglądów czy pochodzenia społecznego.

1.4 Kierunek interwencji 3.1. Zakup nowości wydawniczych do placówek wychowania przedszkolnego oraz Kierunek interwencji 3.2. Zakup nowości wydawniczych oraz elementów wyposażenia do bibliotek szkolnych i pedagogicznych.

Większość beneficjentów wywiązała się z zobowiązań dotyczących wsparcia osób z niepełnosprawnościami i dysfunkcjami dokonując zakupów książek i wyposażenia biblioteki szkolnej oraz planując działania promujące czytelnictwo. Najczęstsze rozwiązania, proponowane przez beneficjentów Kierunku interwencji 3.1. i 3.2. to:

- zakup książek wspierających kompetencje emocjonalno - społeczne dzieci,
- zakup książek poświęconych problemom osób z niepełnosprawności czy książek terapeutycznych;
- zakup audiobooków oraz książek z dużą czcionką, z których mogą korzystać dzieci słabosłyszące i niedowidzące, książki bogato ilustrowane, pisane prostym językiem, wspierające rozwój wymowy dziecka, dla dzieci z deficytem uwagi, książki poruszające problematykę integracji, pomocy innym, wyrozumiałości, książki sensoryczne, książki logopedyczne dla dzieci z trudnościami w rozwoju mowy, książki o tematyce samoakceptacji, czy pisane alfabetem Braille'a;
- prowadzenie w przedszkolach zajęć z elementami biblioterapii,
- zakup książek poświęconych autyzmowi, czy książek dotyczących problemów nastolatków,
- zakup książki psychologicznych, które mają pomóc przezwyciężyć lęk, porażki, czy radzenie sobie ze stresem i nieśmiałością,
- dzieciom w spectrum autyzmu czy niedostosowanym społecznie, zostały zakupione książki, których bohaterowie mierzą się z takimi samymi problemami dnia codziennego jak one.
- książki w bibliotekach zostały ułożone na półkach tak, aby wszystkie tytuły były w zasięgu wzroku uczniów, także tych poruszających się na wózkach
- zakup elementów wyposażenia służący uczniom z problemami ze spektrum autyzmu, np. meble do kącia czytelniczego czy parawan wyciszający,
- stworzenie w bibliotece warunków sprzyjających czytelnikom z dysfunkcjami- miejsca ciszy, pufy, gry planszowe, indywidualne rozmowy i inne.

Beneficjenci podczas realizacji zadań w ramach K.I.3.1 oraz 3.2. uwzględniali również kwestie odnoszące się do poszanowania i ochrony środowiska naturalnego np.

- dzieci na zajęciach czytelniczych oraz podczas realizacji projektów dowiadywały się co to jest segregacja śmieci, jak oszczędzać energię i wodę, z jaką siatką iść po zakupy, w jakich butelkach kupować wodę i co się dzieje się z plastikiem na przestrzeni lat,
- zakupów książek dokonywano przez Internet, czy wybierano książki produkowane z recyklingu,
- przeprowadzając akcje czytelnicze czy konkursy zwracano uwagę na wykorzystanie materiałów ekologicznych, w ramach organizacji konkursów ograniczono zużycie papieru,
- zakupiono książki uwrażliwiające dzieci i młodzież na kwestię poszanowania i ochrony środowiska naturalnego, m.in. takie jak: Szara wilczyca Jamesa Olivera Curwooda (opowieść, która uczy doceniać piękno dzikiej przyrody oraz szacunku do sił natury); Wielka księga prawdziwych tropicieli Adama Wajraka (uwrażliwienie młodego czytelnika na otaczającą przyrodę, wskazanie sposobów jej chronienia); Lolek Adama Wajraka (budzenie wrażliwość na potrzeby zwierząt domowych); Wilki Adama Wajraka (literatura faktu do wspólnego czytania dzieci z rodzicami),
- w szkole odbywały się akcje związane z dbaniem o środowisko naturalne i uświadamiające zagrożenia wynikające z braku troski o planetę,
- do wykonywania prac w konkursach plastycznych wykorzystywano makulaturę, wykonując ozdoby choinkowe zwracano szczególną uwagę na oszczędne wykorzystywanie materiałów
- przy zakupie książek zwracano uwagę na solidność wykonania, tak aby książki były trwałe, w miarę odporne na zniszczenia i mogły służyć uczniom przez wiele lat.

1.5 Kierunek interwencji 4.1. BLISKO – Biblioteka | Lokalność | Inicjatywy | Społeczność | Kooperacja | Oddolność.

Beneficjenci BLISKO spełniali polityki horyzontalne w obszarze zapewniania dostępu dla osób z niepełnosprawnościami oraz w obszarze zrównoważonego rozwoju, co zostało opisane w sprawozdaniach. W pierwszym obszarze były to m.in. działania umożliwiające osobom z niepełnosprawnościami udział w organizowanych wydarzeniach (realizacja w obiektach dostosowanych architektonicznie, transport, asystenci), zadbanie o dostępność informacji i materiałów, organizacja wydarzeń bezpośrednio skierowanych do osób z niepełnosprawnościami, organizację szkoleń specjalistycznych dla kadry bibliotek, zakup sprzętu ułatwiającego korzystanie z biblioteki i jej zasobów (zakup finansowany z wkładu własnego). W odniesieniu do zrównoważonego rozwoju

beneficjenci wskazywali m.in. na to, że kwestie ekologiczne są istotne na poziomie wdrażania projektów (np. oszczędne gospodarowanie zasobami, wybór produktów z certyfikatem przyjazne środowisku), realizowane działania uwzględniają osoby z defaworyzowanych grup, poprzez wybrane działania wzmacniano poziom świadomości ekologicznej mieszkańców, a przede wszystkim odwoływano się do działania uwzględniającego lokalne zasoby naturalne i kulturalne.

1.6 Kierunek interwencji 4.2. Kampania społeczno-informacyjna.

Jednym z elementów promocji NPRCz 2.0 jest produkcja gadżetów, przy projektowaniu nowych gadżetów została zachowana dbałość o ekologiczny rodzaj materiału.

3. **Informacja o wykonaniu planu finansowego Programu w 2023 r.**

Budżet Programu opiera się na środkach budżetu państwa, przy jednoczesnym zaangażowaniu środków z budżetów JST albo z innych źródeł (np. środki własne beneficjentów) w postaci wkładów własnych do projektów, na które zostało udzielone dofinansowanie w ramach NPRCz 2.0. Wysokość wymaganego wkładu własnego może być różna, tak w odniesieniu do poszczególnych Priorytetów Programu, jak i w odniesieniu do poszczególnych kategorii beneficjentów w danym Kierunku Interwencji (co szczegółowo zostało przedstawione w ich opisie).

W zależności od Priorytetu wydatki ponoszone w ramach Programu są wydatkami inwestycyjnymi albo wydatkami bieżącymi (nie ma łączenia dwóch rodzajów wydatków w obrębie jednego Kierunku interwencji).

Środki na realizację zadań Programu są przyznawane Operatorom Priorytetów w formie dotacji celowych, w wysokości wynikającej z zakończonej procedury wyboru projektów (szczegółowo określonej w regulaminach Kierunków interwencji), w miarę postępu realizacji zadania. W odniesieniu do Kierunku interwencji 1.2. oraz do Kierunku interwencji 4.2., wysokość dotacji celowej, w danym roku budżetowym, jest ustalana na podstawie kwot określonych w Programie.

W ramach Programu – na poziomie beneficjentów – nie funkcjonuje mechanizm środków wygasających z upływem roku budżetowego. W przypadku realizacji projektów, których czas przekracza jeden rok budżetowy, beneficjenci otrzymywali środki finansowe w oparciu o harmonogram i zakres rzeczowo-finansowy ujęty w umowie o dofinansowanie w wysokości rocznego zapotrzebowania. Jeśli projekt obejmuje dłuższy okres niż rok budżetowy, beneficjent otrzyma transzę środków w kolejnym roku jego realizacji.

Tabela 2 Procentowy rozkład zaangażowania środków Programu w poszczególnych latach

Wyszczególnienie	2021	2022	2023	2024	2025	RAZEM lata 2021–2025
Razem środki z budżetu państwa (w zł)	70 000 000 zł	152 082 500 zł	150 412 500 zł	150 392 500 zł	112 112 500 zł	635 000 000 zł
<i>Udział w danym roku (w %)</i>	11,02%	23,95%	23,69%	23,68%	17,66%	100,00%
Razem wkład własny beneficjentów (w zł)	60 248 000 zł	102 090 000 zł	100 330 000 zł	98 380 500 zł	83 627 500 zł	444 676 000 zł
<i>Udział w danym roku (w %)</i>	13,55%	22,96%	22,56%	22,12%	18,81%	100,00%
Łącznie finansowanie Programu (w zł)	130 248 000 zł	254 172 500 zł	250 742 500 zł	248 773 000 zł	195 740 000 zł	1 079 676 000 zł
<i>Udział w danym roku (w %)</i>	12,06%	23,54%	23,22%	23,04%	18,13%	100,00%

Tabela 3 Informacja o wykonaniu planu finansowego NPRCz za 2023 r. - stan na dzień 31.12.2023 z uwzględnieniem okresu przejściowego

w tys. zł

Wyszczególnienie		Środki budżetu państwa					Wkład własny beneficjentów		Stopień realizacji 4/3 (w%)
		Plan		Wykonanie			Plan (wg uchwały RM)	Wykonanie	
		wg uchwały RM	po zmianie	ogółem	z tego:				
					wydatki bieżące	wydatki majątkowe	7	8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
RAZEM		150 413	150 413	137 446	86 541	50 905	100 330	114 439	91,4
Priorytet 1	K.I. 1.1. Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych	34 000	28 873	28 826	28 826	0	66 525	61 570	99,8
	K.I. 1.2. Budowa ogólnokrajowej sieci bibliotecznej poprzez zintegrowany system zarządzania zasobami bibliotek	9 000	14 179	14 171	14 171	0	0	0	99,9
Priorytet 2	K.I. 2.1. Infrastruktura bibliotek 2021-2025	63 500	63 500	50 905	0	50 905	25 844	44 662	80,2
Priorytet 3	K.I. 3.1. Zakup nowości wydawniczych do placówek wychowania przedszkolnego	8 800	4 634*	4 529	4 529	0	2 200	1 158	97,7
	K.I. 3.2. Zakup nowości wydawniczych oraz elementów wyposażenia do bibliotek szkolnych i pedagogicznych	20 600	24 766*	24 766	24 766	0	5 150	6 327	100

w tys. zł

Wyszczególnienie		Środki budżetu państwa					Wkład własny beneficjentów		Stopień realizacji 4/3 (w%)
		Plan		Wykonanie			Plan (wg uchwały RM)	Wykonanie	
		wg uchwały RM	po zmianie	ogółem	z tego:				
					wydatki bieżące	wydatki majątkowe			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Priorytet 4	K.I. 4.1. BLISKO – Biblioteka Lokalność Inicjatywy Społeczność Kooperacja Oddolność	6 100	6 300	6 287	6 287	0	611	722	99,8
	K.I. 4.2. Kampania społeczno-informacyjna	6 000	5 700	5 600	5 600	0	0	0	98,2
Monitoring i ewaluacja		463	511	494	494	0	0	0	96,7
Koszty obsługi cz. 24 budżetu państwa		1 800	1 800	1 736	1 736	0	0	0	96,4
Koszty obsługi Priorytetu 3		150	150	132	132	0	0	0	88,0

Dane opracowane na podstawie sprawozdań Operatorów

- Zgodnie zapisami Uchwały NPRCz 2.0, każdy z Operatorów Priorytetów 1, 2 i 4 (Biblioteka Narodowa, Instytut Książki, Narodowe Centrum Kultury) miał zapewnione środki w wysokości 600 000 zł na obsługę poszczególnych Priorytetów w 2023 roku.
- W 2023 roku dokonano za zgodą Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego przesunięć środków finansowych, (które znalazły swoje odzwierciedlenie w tabeli powyżej) bowiem zgodnie z zapisami Uchwały NPRCz 2.0 (por *Założenia finansowe przyjęte dla*

programu wieloletniego pkt 12.) w ramach części 24 budżetu państwa, w ramach każdego Priorytetu, pomiędzy Priorytetami oraz w zakresie środków przyznawanych na monitoring i ewaluację NPRCz 2.0. oraz środków przyznawanych Operatorom Priorytetów na ich obsługę można dokonywać przesunięć alokacji środków, po akceptacji ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, bez konieczności aktualizacji Programu. Wskazana zmiana będzie realizowana zgodnie z art. 171 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych i nie wymaga nowelizacji uchwały o przyjęciu programu wieloletniego. Informacja o dokonanych przesunięciach jest uwzględniana w sprawozdaniu z realizacji Programu za dany rok, w którym zostało dokonane przesunięcie alokacji.

Wprowadzone przesunięcia :

1. zgodnie z decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego nr DF-I.311.17.2023 z 16 lutego 2023 r., ze środków pierwotnie przeznaczonych na działania promocyjno – informacyjne, Priorytet 4., Kierunek interwencji 4.2., kwota w wysokości 2 300 000 zł (zmniejszenie z kwoty 4 150 000 zł) została rozdysponowana na trzy inne działania:
 - a. o 2 000 000 zł została zwiększona dotacja z przeznaczeniem na działania społeczno – wizerunkowe, Priorytet 4., Kierunek interwencji 4.2.;
 - b. o 200 000 zł została zwiększona dotacja z przeznaczeniem na koordynację i organizację działań Kierunku interwencji 4.1 w skali ogólnopolskiej, Priorytet 4., Kierunek interwencji 4.1.;
 - c. o 100 000 zł została zwiększona dotacja z przeznaczeniem na realizację zadań realizowanych w ramach Planu Ewaluacji i Monitoringu Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021-2025.
2. zgodnie z decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego nr DF-I.311.121.2023.MR z 7 września 2023 r., nastąpiło zmniejszenie dotacji przyznanej na dofinansowania dla bibliotek publicznych na zakup nowości wydawniczych oraz usługi zdalnego dostępu do książek w formatach e-booków i/lub audiobooków i/lub synchrobooków w ramach Priorytetu 1 Kierunku interwencji 1.1 NPRCz. 2.0. na lata 2021-2025 o kwotę 4 638 654 zł. Tą samą decyzją została zwiększona dotacja z przeznaczeniem na zadanie „Realizacja Kierunku interwencji 1.2. „Budowa ogólnokrajowej sieci bibliotecznej poprzez zintegrowany system zarządzania zasobami bibliotek” – Priorytet 1 Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021-2025 (o kwotę 4 638 654 zł).
3. zgodnie z decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego nr DF-I.311.168.2023.AL z 12 grudnia 2023 r., nastąpiło zmniejszenie dotacji przyznanej na dofinansowania dla bibliotek publicznych na zakup nowości wydawniczych oraz usługi zdalnego dostępu do książek w formatach ebooków i/lub audiobooków i/lub synchrobooków w ramach Priorytetu 1 Kierunku

interwencji 1.1 NPRCz. 2.0. na lata 2021-2025 (kwota 488 371 zł) oraz zmniejszenie dotacji przyznanej na zadanie „Stan czytelnictwa w Polsce (badanie naukowe BN)” realizowane w ramach Planu Ewaluacji i Monitoringu Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021-2025 (kwota 51 699 zł). Tą samą decyzją została zwiększona dotacja z przeznaczeniem na zadanie „Realizacja Kierunku interwencji 1.2. „Budowa ogólnokrajowej sieci bibliotecznej poprzez zintegrowany system zarządzania zasobami bibliotek” – Priorytet 1 Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021-2025 (o kwotę 540 070 zł).

- Natomiast zgodnie z założeniami Priorytetu 3 NPRCz 2.0, w każdym roku realizacji programu wojewodowie otrzymują środki na obsługę Priorytetu 3 (w wysokości do 0,5% środków przeznaczonych w danym roku budżetowym na realizację zadań. Zgodnie z założeniami realizacyjnymi Priorytetu 3 - określonymi w Uchwale nr 69/2021 Rady Ministrów z dnia 21 maja 2021 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021-2025” - nie mniej niż 30% wnioskowanej kwoty wsparcia jest przeznaczona na potrzeby placówek wychowania przedszkolnego. Jeśli kwota wnioskowana przez organy prowadzące placówki wychowania przedszkolnego jest niższa od kwoty środków budżetu państwa przeznaczonych w danym roku budżetowym na wsparcie placówek wychowania przedszkolnego, zespół oceniający wnioski kwalifikuje do objęcia wsparciem szkoły lub biblioteki pedagogiczne wnioskujące o udział w programie. Jeśli kwota wnioskowana przez organy prowadzące szkoły lub biblioteki pedagogiczne jest niższa od kwoty środków budżetu państwa przeznaczonych w danym roku budżetowym na wsparcie szkół i bibliotek pedagogicznych, zespół oceniający wnioski kwalifikuje do objęcia wsparciem placówki wychowania przedszkolnego wnioskujące o udział w programie. Dokonywanie przesunięć pomiędzy kierunkami działania z zachowaniem wysokości środków z budżetu państwa alokowanych w Priorytecie 3 na dany rok budżetowy - do wysokości 70% środków alokowanych na Kierunek interwencji 3.1. lub Kierunek interwencji 3.2. – jest możliwe po akceptacji ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, bez konieczności aktualizacji Programu (* oznaczono wprowadzone przesunięcia). Taka akceptacja została wyrażona (pismo sygn.nr pismo sygn.nr DKOPP-WPPI.4087.47.2022.BS z dnia 3 marca 2023 r.” z informacją na ten temat zostało przekazane do koordynatorów wojewódzkich Priorytetu 3 NPRCz 2.0.). W związku z tym, przy podejmowaniu decyzji o udzieleniu wsparcia finansowego poszczególnym wnioskodawcom, możliwe było dokonywanie przesunięć finansowych w obrębie Priorytetu 3.
- **W roku 2023 na wniosek resortu kultury na podstawie art. 177 ust 1 pkt 2 i ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1270, z późn. zm.) Minister Finansów dokonał (sierpień oraz grudzień) blokady środków**

niewykorzystanych w roku 2023 w budżecie NPRCz 2.0 na lata 2021-2025 w wysokości 34.500 zł (środki bieżące) oraz 11.668.061 zł (środki inwestycyjne).

Wprowadzona w 2023 r. blokada była konsekwencją niewykorzystanych środków zaplanowanych w budżecie NPRCz 2.0. Od 2021 r. np. w K.I. 2.1 ok 20% bibliotek rekomendowanych do dofinansowania – na różnym etapie - zrezygnowała z przyznanego dofinansowania. Jako powód, który zmusił ich do wyżej wymienionej decyzji wskazywane były trudności z rozstrzygnięciem procedury przetargowej i wyłonieniem wykonawcy, przedłużające się procedury formalne i prawne, inflacja odnotowywana w cenach usług branży budowlanej i pokrewnych (niemożność wygospodarowania dodatkowych środków na realizację zadania w budżecie beneficjenta/organizatora beneficjenta), czy otrzymanie dofinansowania z innego źródła. Wskazana powyżej sytuacja skutkowałą rozwiązaniem umowy i powiększeniem się puli środków niewykorzystanych w budżecie K.I.2.1 już w 2022 r. oraz w kolejnym roku ze względu na wieloletni charakter realizowanych zadań.

4. Informacja o wykonaniu wskaźników Programu.

Na potrzeby wdrażania *Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021–2025* przyjęto, iż kluczowe znaczenie ma prowadzenie polityki publicznej w oparciu o zgromadzone dane, wnioski, rekomendacje, analizy oraz ocenę efektywności i skuteczności prowadzonych działań. Służyć temu będą informacje otrzymywane w ramach bieżącego monitoringu, badań i ewaluacji prowadzonych na potrzeby NPRCz 2.0.

W treści NPRCz 2.0 (rozdział X) określono sposób i zasady gromadzenia danych. Wskazano, iż wskaźniki produktu i wskaźniki rezultatu bezpośredniego zostały określone na poziomie projektu, przy czym wskaźniki produktu są powiązane wprost z wydatkami ponoszonymi w projekcie, a wskaźniki rezultatu bezpośredniego odnoszą się do bezpośrednich efektów projektu, których realizacja jest wynikiem projektu, ale mogą mieć na nią wpływ także inne czynniki zewnętrzne. Przedstawiono także założenia dotyczące wskaźników dla NPRCz 2.0 oraz zasady szacowania ich wartości pośrednich i docelowych.

Dodatkowo na potrzeby NPRCz 2.0 stworzono wykaz monitorowanych wskaźników, dla których nie szacowano wartości, dla których jednak dane będą gromadzone wraz z postępem realizacji Programu.

Jednocześnie w treści NPRCz 2.0 zaznaczono, iż dla oceny postępów w osiągnięciu celu głównego i celów szczegółowych przypisanych poszczególnym priorytetom stosuje się przyporządkowane do nich wskaźniki, obrazujące pożądaną zmianę sytuacji społeczno-gospodarczej.

4.1. Informacja o beneficjentach NPRCz 2.0 w 2023 r.

4.1.1 Z analizy zagregowanych tabel monitoringowych (załączonych do sprawozdań przez Operatorów Priorytetów 1, 2 i 4 NPRCz 2.0) wynika, iż w 2023 r. ze wsparcia Programu skorzystało 2 120 niepowtarzających się bibliotek publicznych⁵.

Ponadto spośród wskazanych powyżej, niepowtarzających się bibliotek publicznych 4 biorą udział w trzech kierunkach interwencji, kolejne 103 w dwóch kierunkach interwencji, a 2013 w jednym kierunku interwencji. Są to dane

⁵ Wartości wskaźników monitorowanych nie były dublowane, w sytuacji gdy dana biblioteka otrzymała dofinansowanie dwa lub trzy razy, w ramach poszczególnych Kierunków interwencji NPRCz 2.0, jej wskaźniki były włączone do sumy tylko raz. W obliczeniach wskaźnika CG_P_2 uwzględniono niepowtarzające się biblioteki publiczne, niezależnie od etapu realizacji projektu tzn. uwzględniono projekty niezakończone, które są realizowane w okresie dłuższym niż jeden rok sprawozdawczy (co jest zasadniczą różnicą w stosunku do wskaźnika CG_P_1).

wygenerowane na podstawie obecnie podpisanych umów, z których część odnosi się do zadań nadal realizowanych (np. w Kierunkach interwencji 2.1. oraz 4.1. dofinansowania udzielane są na projekty wieloletnie).

4.1.2 Z analizy sprawozdania Operatora Priorytetu 3, uzupełnionej analizą zagregowanych tabel monitoringowych (załączonych do sprawozdań przez Operatora Priorytetu 3 NPRCz 2.0) wynika, iż w 2023 r. ze wsparcia Programu skorzystały 4 042 placówki wychowania przedszkolnego oraz biblioteki szkolne i pedagogiczne⁶.

4.2. Wykonanie wskaźników NPRCz 2.0⁷

4.2.1. Poziom czytelnictwa (czytanie przynajmniej jednej książki w ciągu roku)

Wskaźnik CG_R_1 Poziom czytelnictwa, jest obliczany na podstawie sondażowego badania czytelnictwa Biblioteki Narodowej. Jest to odsetek osób w wieku 15 i więcej lat, które zadeklarowały, że w ciągu roku poprzedzającego moment badania czytały co najmniej 1 książkę (w tradycyjnej formie papierowej lub jako e-book). Celem NPRCz 2.0. jest wzrost wskaźnika poziom czytelnictwa w kolejnych latach trwania Programu, przy czym wskaźnik jest wrażliwy na zachodzące procesy cywilizacyjne, w szczególności konkurencję innych mediów i sposobów dostępu do treści⁸.

4.2.1.1. Wykonanie wskaźnika w 2023 r.

W 2023 r. Biblioteka Narodowa przeprowadziła badanie poziomu czytelnictwa, którego celem było zbadanie i analiza stanu czytelnictwa w 2023 roku. W ramach zadania przeprowadzone zostało ilościowe badanie czytelnictwa książek metodą CAPI (Computer Assisted Personal Interview) na ogólnopolskiej, reprezentatywnej próbie typu ad hoc obywateli Polski w wieku 15 lat i więcej⁹. W

⁶ Operator Priorytetu 3 w przekazanym sprawozdaniu za 2023 r. wskazał 4 766 placówki wychowania przedszkolnego i bibliotek szkolnych i pedagogicznych. Rozłącznie traktował filie bibliotek pedagogicznych, a także podwójnie zliczał jednostki, które brały udział w obu Kierunkach interwencji Priorytetu 3. W analizie zagregowanych tabel monitoringowych, dla utrzymania spójności w monitorowaniu wszystkich Priorytetów, filie placówek potraktowano jako jeden podmiot, pojedynczo zliczono także podmioty biorące udział w obu Kierunkach interwencji 3.1 i 3.2. Jednocześnie na podstawie analizy danych przedstawionych w tabelach monitoringowych dla Priorytetu 3 NPRCz 2.0 za 2023 r. dla 251 podmiotów nie można było ustalić odrębnego numeru REGON, były to np. filie bibliotek.

⁷ Opis i dane przygotowano na podstawie informacji przedstawionych przez Operatorów Priorytetów, zebranych na podstawie sprawozdań beneficjentów Programu.

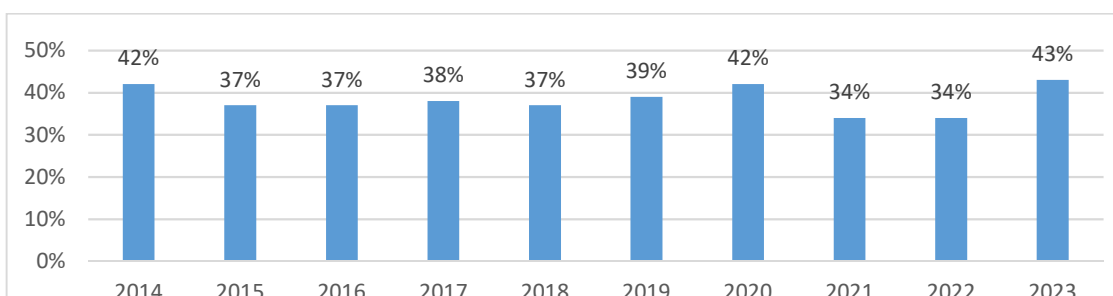
⁸ por. Załącznik do uchwały nr 69/2021 Rady Ministrów z dnia 21 maja 2021 r., s. 195 oraz załącznik do uchwały nr 23/2023 Rady Ministrów z dnia 14.02.2023 zmieniająca uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021–2025”, s.194.

⁹ Na wykonanie w 2023 roku badania naukowego stanu czytelnictwa w Polsce w 2023 roku przeznaczono 230 000 zł. Oferta wykonawcy badania, która uzyskała najwyższą liczbę punktów i została przyjęta przez BN, przewidywała wynagrodzenie wykonawcy w kwocie mniejszej, niż zakładano. Nie skutkowało to ograniczeniem zakresu realizacji zaplanowanego zadania. Oszczędności w wysokości 51 699 zł, zgodnie z decyzją Ministra KiDN, przeznaczono na realizację w 2023 roku K.I.1.2.

2023 r. próba ta liczyła 2012 osób. Wyniki badań zostały zaprezentowane publicznie 5 kwietnia 2024 r.¹⁰.

W 2023 r. wskaźnik *Poziomu czytelnictwa (czytanie przynajmniej jednej książki w ciągu roku)* został zrealizowany na poziomie 43%, a więc w stopniu istotnie wyższym niż przyjęte założenia (107,50% realizacji wartości docelowej dla okresu sprawozdawczego). Oznacza to, że 2023 r., tak, jak lata 2020-2021, był rokiem nietypowym. Poza 2020 r. omawiany wskaźnik przez niemal całą dekadę utrzymywał się na niższym poziomie. Ten wzrost jest szczególnie dobrze widoczny przy porównaniu pomiarów wykonanych przez Bibliotekę Narodową w latach 2021 i 2022¹¹.

Wykres 1 Czytanie książek w Polsce w latach 2014-2023

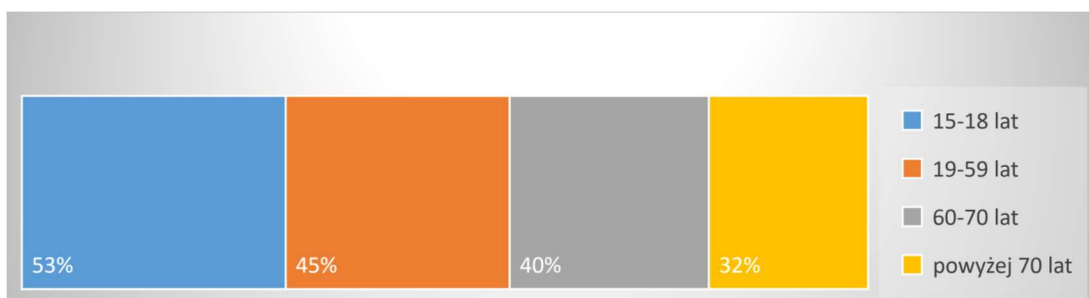
Źródło: dane ze sprawozdania BN

Wniosek o większym zainteresowaniu książkami należy jednak doprecyzować – to, że większy odsetek Polaków je czyta, nie oznacza, że rośnie intensywność praktyk lekturowych. Odsetek osób, które czytały siedem lub więcej książek w ciągu roku, wyniósł w 2023 r. 8% i nie jest to różnica statystycznie istotna – względem wyników otrzymywanych w latach wcześniejszych. Z tego punktu widzenia należy ostrożnie myśleć o społecznym zasięgu książki w kolejnych latach – na razie jest zbyt wcześnie, żeby mówić o początku nowego trendu w tej dziedzinie. Należy podkreślić, iż społeczne uwarunkowania badanego zjawiska nie zmieniły się: przynajmniej jedną książkę w ciągu roku czytają przede wszystkim osoby uczące się i studiujące (68%).

¹⁰ por. <https://www.gov.pl/web/kultura/najlepszy-wynik-czytelnictwa-w-polsce-od-10-lat>

¹¹ Ze względu na spadek czytających w badaniu przeprowadzonym w listopadzie 2021 r. (34%) Biblioteka Narodowa zleciła powtórzenie badania w marcu 2022 r. Badanie przeprowadzone w marcu 2022 r. potwierdziło spadek czytających: przeczytanie jednej książki zadeklarowało 38% pytaných. Wartość ta (38%) została wykazana w sprawozdaniu z realizacji NPRCz 2.0 za 2021 r.

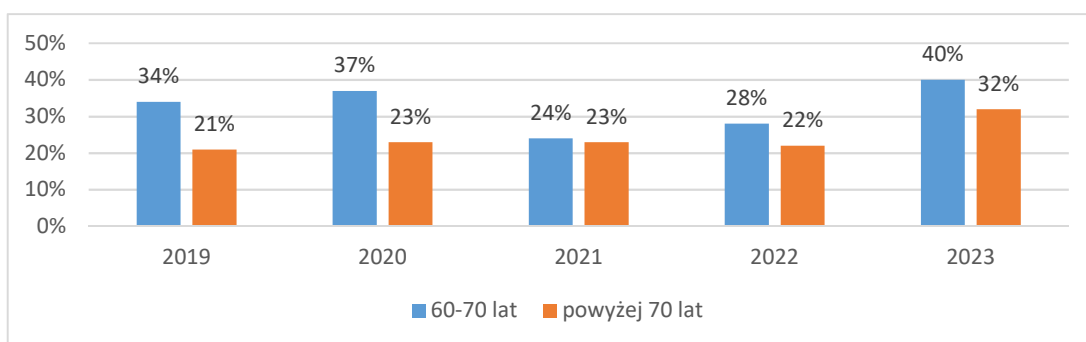
Wykres 2 Struktura wieku czytelników książek

Źródło: dane ze sprawozdania BN

Prawdopodobieństwo czytania książek jest odwrotnie proporcjonalne do wieku. Im starsi respondenci, tym mniej wśród nich czytelników, jednak w 2023 r. odnotowany wzrost odsetka czytelników książek, znalazł potwierdzenie także w przypadku osób co najmniej sześćdziesięcioletnich. Na tle czterech poprzednich pomiarów czytelników jest więcej w obu najstarszych grupach wiekowych (60-70 lat i powyżej 70 roku życia), przy czym wśród sześćdziesięciolatek niewiele mniej niż średnio dla w całej populacji. Pamiętając o zachowaniu ostrożności przy wysnuwaniu wniosków, można spodziewać się, że w dłuższej perspektywie różnice między najstarszymi a młodszymi grupami wiekowymi będą się spłaszczać. Wynika to ze zmian demograficznych polegających na tym, że starzeć zaczynają się pokolenia stosunkowo dobrze wykształcone, a więc oswojone z czytaniem.

Wykres 3 Czytanie książek w grupach wiekowych 60-70 lat i powyżej 70 roku życia w latach 2019-2023

Źródło: dane ze sprawozdania BN

4.2.2. Poziom wykorzystania nowości wydawniczych zakupionych do bibliotek szkolnych w ramach NPRCz 2.0

Wskaźnik CG_R_2 Poziom wykorzystania nowości wydawniczych zakupionych do bibliotek szkolnych wspartych w ramach NPRCz 2.0 jest obliczony na podstawie informacji o liczbie szkół, które w danym roku skorzystały

z dofinansowania wraz z liczbą uczniów korzystających z bibliotek szkolnych oraz wypożyczających, zakupione w ramach wsparcia, nowości wydawnicze. Wskaźnik określono jako: liczba uczniów korzystających z zakupionych nowości wydawniczych do bibliotek szkolnych / ogólna liczba uczniów w szkołach objętych programem¹².

4.2.2.1. Wykonanie wskaźnika w 2023 r.

Zgodnie z danymi przedstawionymi przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, Operatora Priorytetu 3 NPRCz 2.0, w 2023 r. wskaźnik ten został zrealizowany na poziomie 60,17%, a więc w stopniu odbiegającym od przyjętych założeń (81,31% realizacji wartości docelowej dla okresu sprawozdawczego).

Najwyższy poziom był odnotowany w szkołach z województw: kujawsko – pomorskiego, opolskiego i zachodniopomorskiego oraz w szkołach ORPEG; najniższy – w szkołach z województwa pomorskiego oraz szkołach prowadzonych przez Ministra Klimatu i Środowiska.

Niższy niż zakładany poziom wykorzystania nowości wydawniczych zakupionych w 2023 r. związany jest z przeprowadzaną w części szkół od połowy listopada do połowy grudnia 2023 r. inwentaryzacją zbiorów bibliotecznych. Biblioteka szkolna była w tym czasie nieczynna dla czytelników i nie udostępniano zbiorów uczniom. W sprawozdaniach beneficjentów zwracano uwagę, że pozycje zakupione w ramach NPRCz 2.0 wprowadzono do księgozbioru dopiero na początku grudnia 2023 r. Udostępnianie tych zbiorów nastąpiło dopiero po zakończonej inwentaryzacji, czyli pod koniec grudnia 2023 r. Również ze względu na krótki czas pomiędzy okresem sprawozdawczym, a zakupem i przygotowaniem książek do wypożyczenia w ramach Programu, trudno było opracować statystykę w taki sposób, aby ukazywała rzeczywiste zainteresowanie nowościami.

Problem stanowiło także wprowadzenie przez nauczycieli bibliotekarzy w krótkim czasie znacznego zasobu nowości wydawniczych do inwentarza biblioteki szkolne. Faktem jest, że zakupy książek dokonywane były w ostatnim kwartale 2023 roku. Procedura związana z zakupem książek, ich ewidencją i włączeniem do księgozbioru w cyklu roku szkolnego miała decydujący wpływ na to, że uczniowie nie mogli w 2023 roku wypożyczyć wszystkich książek zakupionych w ramach NPRCz 2.0.

4.2.3. Poziom społeczny oddziaływanie bibliotek

Wskaźnik CG_R_3 Poziom społeczny oddziaływanie bibliotek – jest obliczany na podstawie sondażowego badania czytelnictwa Biblioteki Narodowej. Jest to łączny odsetek osób, które w badaniu BN zadeklarowały, że w ciągu roku

¹² por. Załącznik do uchwały nr 69/2021 Rady Ministrów z dnia 21 maja 2021 r., s. 195 oraz załącznik do uchwały nr 23/2023 Rady Ministrów z dnia 14.02.2023 zmieniająca uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021–2025”, s.194.

poprzedzającego moment badania odwiedziły osobiście jakąś bibliotekę oraz/lub, że wśród wymienionych przez siebie książek czytały przynajmniej 1 książkę pochodzącą z biblioteki. Taka formuła wskaźnika pozwala uchwycić te osoby, które czytają książki z bibliotek choć nie wypożyczyły ich osobiście oraz te, które odwiedzają siedziby bibliotek niekoniecznie w celu czytania książek. Celowo zrezygnowano z rozróżniania typów bibliotek (publiczne/szkolne/itp.) ponieważ część czytelników korzysta jednocześnie/czyta książki z więcej niż jednego rodzaju bibliotek. Z tego też względu (częściowego pokrywania się grup użytkowników różnych typów bibliotek) oraz ze względu na to, że w badaniu sondażowym BN biorą udział jedynie osoby wieku 15 i więcej lat, wartości wskaźnika społecznego oddziaływania bibliotek nie można odnosić bezpośrednio do wartości statystyk GUS. Celem NPRCz 2.0. jest wzrost wskaźnika poziom społecznego oddziaływania bibliotek w kolejnych latach trwania Programu, przy czym wskaźnik jest wrażliwy na zachodzące procesy cywilizacyjne, w szczególności konkurencję innych mediów i sposobów dostępu do treści¹³.

4.2.3.1. Wykonanie wskaźnika w 2023 r.

Zgodnie z danymi przedstawionymi przez Bibliotekę Narodową wskaźnik ten w 2023 r. został zrealizowany na poziomie 16,6% – o 4,1 punktów procentowych więcej niż w 2022 r. Osiągnięta wartość jest jednak niższa niż przyjęte założenia (87,37% realizacji wartości docelowej dla okresu sprawozdawczego).

Na wskaźnik społecznego oddziaływania bibliotek, składają się dwie zmienne – pierwsza informująca o liczbie osób, które w danym roku odwiedziły osobiście bibliotekę publiczną, szkolną lub innego typu (w 2023 było to 15,1%), druga – informująca o tych respondentach, którzy wymieniając autorów i tytuły przeczytanych przez siebie książek wskazali jako źródło ich pochodzenia bibliotekę publiczną, szkolną lub innego typu¹⁴ (8,4%). Obie te zmienne mają liczącą 7% (III) część wspólną (co oznacza, że respondenci zarówno odwiedzili osobiście placówkę biblioteczną jak też przeczytali przynajmniej jedną wypożyczoną z biblioteki książkę), ale także dwie odrębne podgrupy – podgrupę osób, które czytały książki wypożyczone z biblioteki przez innych (bo same w niej osobiście nie były) – 1,4% (II) oraz tych, którzy odwiedzili bibliotekę z różnych powodów (np. uczestnicząc w organizowanych w bibliotekach spotkaniach, warsztatach lub lekcjach bibliotecznych, korzystając z czytelni lub miejsca do samodzielnej pracy, itp. – 8,2% (I), jednak wśród czytanych książek nie wskazali żadnej z biblioteki.

¹³ por. Załącznik do uchwały nr 69/2021 Rady Ministrów z dnia 21 maja 2021 r., s. 196 oraz załącznik do uchwały nr 23/2023 Rady Ministrów z dnia 14.02.2023 zmieniająca uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021–2025”, s.194.

¹⁴ Uwzględniane są wskazania dotyczące tradycyjnych książek papierowych, ale także książek nieanalogowych w formie cyfrowej – czytanych za pośrednictwem kodów dostępu otrzymanych z biblioteki, jak też z nośników fizycznych i urządzeń (np. czytników lub czytników) wypożyczonych z biblioteki.

Po latach 2021-2022, kiedy funkcjonowanie bibliotek oraz typowe zachowania ich czytelników i użytkowników były w znacznym stopniu zakłócone kolejnymi falami pandemii COVID-19, w 2023 roku obserwujemy stabilny wzrost we wszystkich trzech grupach składających się na wskaźnik społecznego oddziaływania bibliotek. Wzrost w (I) grupie oznacza większą aktywność bibliotek w roli trzeciego miejsca i przyciągnięcie do nich osób zorientowanych nie tylko na wypożyczanie książek do domu, jak i dowodzi ich inkluzywności. Wzrost w grupie (III) świadczy o wzmożeniu wypożyczeń i odwiedzin wśród zaangażowanych czytelników. Stabilny wynik w grupie (II) potwierdza, że książki wypożyczone z bibliotek cyrkulują w dodatkowo w obiegu nieformalnym, pożyczane dalej w kręgu znajomych i rodziny, co zwiększa ich faktyczne oddziaływanie społeczne.

Dzięki realizacji badania zasięgowego Biblioteki Narodowej w formule ad hoc możliwe było także zadanie dodatkowych pytań dotyczących obecnych nieużytkowników bibliotek publicznych. Od 36% do 53% mężczyzn i od 47% do 68% kobiet to osoby, które na pewnym etapie życia korzystały z bibliotek publicznych. Prawie jedna czwarta obecnych nieużytkowników bibliotek (24%) na różnych etapach życia korzystała z książek wypożyczonych z bibliotek przez innych. Potwierdza to znacznie szerszy zasięg społecznego oddziaływania bibliotek niż wnikałoby ze statystyk czytelników i wypożyczeń GUS. Warto także podkreślić, że odpowiedzi udzielone między 2021 r. a 2023 r. napawają pewnym optymizmem, świadczą bowiem o rosnącej „widoczności” bibliotek publicznych w tkance społecznej (systematyczny wzrost odsetka osób, które znają osobiście kogoś korzystającego obecnie z biblioteki publicznej, co oznacza, że samo korzystanie z biblioteki publicznej staje się tematem rozmów i interakcji społecznych oraz dobra orientacja w rozmieszczaniu placówek bibliotecznych w bezpośrednim otoczeniu respondentów). Równie znaczące jest słabnięcie negatywnego sentymentu wokół bibliotek publicznych. Udział osób wybierających odpowiedź „Nie interesuje mnie to, bo i tak nie będę chodzić do biblioteki publicznej” zmalał w ciągu ostatnich trzech lat z 27% do 20%.

4.2.4. Liczba bibliotek i placówek wychowania przedszkolnego objętych wsparciem w ramach NPRCz 2.0. wartość dla Priorytetów 1-4 razem

Wskaźnik liczba bibliotek i placówek wychowania przedszkolnego objętych wsparciem w ramach NPRCz 2.0. jest obliczany na podstawie umów podpisanych i zrealizowanych przez operatorów bezpośrednio z bibliotekami (KI 1.1, KI 1.2, KI 2.1, KI 4.1) lub w ramach umów podpisanych z innymi podmiotami na wsparcie bibliotek i placówek wychowania przedszkolnego (KI 3.1 i KI 3.2). W pierwszym przypadku każda zrealizowana umowa jest równoznaczna z jedną wspartą biblioteką, w drugim przypadku liczba bibliotek i placówek wychowania przedszkolnego objętych wsparciem w ramach NPRCz 2.0. jest ustalana na

podstawie treści podpisanej umowy i sprawozdania z jej realizacji. Wskaźnik nie jest monitorowany w ramach Kierunku interwencji 4.2. Kampania społeczno-informacyjna.¹⁵

4.2.4.1. Wykonanie wskaźnika w 2023 r.

Zgodnie z danymi przedstawionymi przez Operatorów Priorytetów 1, 2, 3 i 4 NPRCz 2.0, w 2023 r. wskaźnik ten został zrealizowany na poziomie 7,13 tys. wobec zakładanych 7,58 tys., a więc w stopniu nieco niższym od przyjętych założeń (94,06%, realizacji wartości docelowej dla okresu sprawozdawczego).

Na osiągniętą w 2023 r. wartość wskaźnika CG_P_1, a więc liczbę bibliotek i placówek wychowania przedszkolnego objętych wsparciem w ramach NPRCz 2.0. (wartość dla Priorytetów 1-4 razem) wpływ miało wykonanie wskaźnika w Priorytecie 1, w Kierunku interwencji 1.1. W 2023 r. Biblioteka Narodowa wykonała wskaźnik w 90,60%: w ramach K.I.1.1. spośród 2 525 uprawnionych podmiotów z całego kraju 485 nie skorzystało z możliwości dofinansowania zakupów nowości (tym samym z dofinansowania w ramach Kierunku interwencji 1.1. skorzystało 81% uprawnionych bibliotek).

Decyzję o nieprzystąpieniu w 2023 r. do udziału w tym kierunku interwencji NPRCz 2.0 biblioteki tłumaczyły przede wszystkim brakiem chęci spełnienia jednego z wymaganych warunków Programu, tj. obowiązkowego otwarcia biblioteki (lub filii) przez przynajmniej połowę sobót w roku przez przynajmniej cztery godziny. Część bibliotek zgłaszała także niemożliwe do przewidzenia wcześniej ograniczanie przez organizatorów budżetu na zakup nowości.

¹⁵ por. Załącznik do uchwały nr 69/2021 Rady Ministrów z dnia 21 maja 2021 r., s. 196 oraz załącznik do uchwały nr 23/2023 Rady Ministrów z dnia 14.02.2023 zmieniająca uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021–2025”, s.195.

Szczegółowe zestawienie wykonania wskaźników NPRCz 2.0 w 2023 r.

W celu czytelnej prezentacji danych dotyczących wskaźników NPRCz 2.0 wprowadzono zaokrąglenie danych do tysięcy i milionów, z zachowaniem prezentacji danych do dwóch miejsc po przecinku. Rozwiązanie zastosowano dla tych wskaźników, w odniesieniu do których osiągnięte wartości wskazywały na zasadność takiego zaokrąglenia.

Poniżej, w tabeli w kolumnach nr 7 i 11 dane opisane jako: „% realizacji wartości docelowej dla okresu sprawozdawczego” oraz „% realizacji wartości docelowej dla 2025 r.” przedstawiają obliczenie wartości % z zachowaniem dokładności do danych jednostkowych, które są również przywoływane w tekście sprawozdania w nawiązaniu do wybranych danych prezentowanych w tabeli. Wykazany w tabeli poniżej % realizacji wartości docelowej danego wskaźnika jest zgodny z osiągniętym, natomiast może on nieznacznie różnić się od wartości jaka wynika z obliczeń dokonanych na podstawie danych po zaokrągleniu.

Tabela 4 Szczegółowe zestawienie wykonania wskaźników NPRCz 2.0 w 2023 r.

ID wskaźnika	Kierunek Interwencji	Rodzaj wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Realizacja wskaźnika w okresie sprawozdawczym			Realizacja wskaźnika od początku realizacji programu			
				Wartość docelowa dla okresu sprawozdawczego	Wartość osiągnięta	% realizacji wartości docelowej dla okresu sprawozdawczego	Wartość docelowa dla 2025 r.	Wartość szacowana na dzień zakończenia realizacji projektu (na podstawie wszystkich podpisanych umów)	Wartość osiągnięta od początku realizacji programu	% realizacji wartości docelowej dla 2025 r.
1	2	3	4	5	6	$7^{16} = 6/5 * 100\%$	8	9	10	$11^{17} = 10/8 * 100\%$
Cel główny										
CG_R_1	nie dotyczy	rezultat	Poziom czytelnictwa (czytanie przynajmniej jednej książki w ciągu roku)	40,0%	43,0%	107,50%	41,0%	nie dotyczy	43,00%	104,88%
CG_R_2	nie dotyczy	rezultat	Poziom wykorzystania nowości wydawniczych zakupionych do bibliotek szkolnych w ramach NPRCz 2.0.	74,0%	60,17%	81,31%	74,0%	nie dotyczy	60,17%	81,31%

¹⁶ Wartość przedstawia wyniki obliczeń z zachowaniem dokładności do danych jednostkowych i może nieznacznie różnić się od wartości otrzymanej po dokonaniu obliczeń danych po zaokrągleniu.

¹⁷ Wartość przedstawia wyniki obliczeń z zachowaniem dokładności do danych jednostkowych i może nieznacznie różnić się od wartości otrzymanej po dokonaniu obliczeń danych po zaokrągleniu.

ID wskaźnika	Kierunek Interwencji	Rodzaj wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Realizacja wskaźnika w okresie sprawozdawczym			Realizacja wskaźnika od początku realizacji programu			
				Wartość docelowa dla okresu sprawozdawczego	Wartość osiągnięta	% realizacji wartości docelowej dla okresu sprawozdawczego	Wartość docelowa dla 2025 r.	Wartość szacowana na dzień zakończenia realizacji projektu (na podstawie wszystkich podpisanych umów)	Wartość osiągnięta od początku realizacji programu	% realizacji wartości docelowej dla 2025 r.
1	2	3	4	5	6	$7^{16} = 6/5 * 100\%$	8	9	10	$11^{17} = 10/8 * 100\%$
CG_R_3	nie dotyczy	rezultat	Poziom społeczny oddziaływania bibliotek	19,0%	16,6%	87,37%	20,0%	nie dotyczy	16,60%	83,00%
CG_P_1	wartość dla Priorytetów w 1-4 razem	produkt	Liczba bibliotek i placówek wychowania przedszkolnego objętych wsparciem w ramach NPRCz 2.0. (w tys.)	7,58 tys. ¹⁸	7,13 tys.	94,06%	36,38 tys. ¹⁹	21,23 tys.	21,13 tys.	58,07% ²⁰

¹⁸ W 2023 r. została przyjęta uchwała nr 23/2023 Rady Ministrów z dnia 14.02.2023 zmieniająca uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021–2025”. W wyniku nowelizacji (począwszy od danych dla 2023 r.) nastąpiła zmiana wartości wskaźnika CG_P_1 dla Kierunku interwencji 1.2. w Priorytecie 1, a tym samym wartość wskaźnika CG_P_1 dla wszystkich czterech Priorytetów, tj. dla wskaźnika przypisanego do celu głównego Programu. Pierwotnie założoną wartość wskaźnika dla 2023 r. na poziomie celu głównego tj. 7,68 tys. zastąpiono wartością skorygowaną tj. 7,58 tys. Wykazane w sprawozdaniu za 2023 r., w kolumnie nr 7, wartości w % wartości docelowej dla okresu sprawozdawczego dla wskaźnika CG_P_1 celu głównego odnoszą się do nowej, obecnie obowiązującej wartości tego wskaźnika.

¹⁹ W 2023 r. została przyjęta uchwała nr 23/2023 Rady Ministrów z dnia 14.02.2023 zmieniająca uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021–2025”. W wyniku nowelizacji nastąpiła zmiana wartości docelowej wskaźnika CG_P_1 dla Kierunku interwencji 1.2. w Priorytecie 1, a tym samym wartość docelowa wskaźnika CG_P_1 dla wszystkich czterech Priorytetów, tj. dla wskaźnika przypisanego do celu głównego Programu. Pierwotnie założoną wartość docelową wskaźnika na poziomie celu głównego tj. 36,74 tys. zastąpiono wartością skorygowaną tj. 36,38 tys. Wykazane w sprawozdaniu za 2023 r., w kolumnie nr 11, wartości w % dla wskaźnika CG_P_1 celu głównego odnoszą się do nowej, obecnie obowiązującej wartości docelowej tego wskaźnika.

²⁰ Dla wskaźnika CG_P_1 pozycja „% realizacji wartości docelowej dla 2025 r.” w kolumnie 11 została wyznaczona na podstawie zrealizowanych umów z beneficjentami w latach 2021-2023. Mając na uwadze fakt, iż dla wybranych Kierunków interwencji NPRCz 2.0 zadania są realizowane w okresie wykraczającym poza jeden rok kalendarzowy, przy założeniu, iż wszystkie podpisane i nadal realizowane umowy zostaną pomyślnie zakończone, wartość wskaźnika wyniosłaby: 58,34%. W odniesieniu do Kierunków interwencji, w których projekty są realizowane przez minimum dwa lata, w odniesieniu do wskaźnika CG_P_1, wykazano w pozycji „% realizacji wartości docelowej dla 2025 r.” wartość odnoszącą się do już zrealizowanych umów, jednak w przypisie dla każdej z nich wskazano zakładaną wartość, wynikającą z liczby nadal realizowanych umów.

ID wskaźnika	Kierunek Interwencji	Rodzaj wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Realizacja wskaźnika w okresie sprawozdawczym			Realizacja wskaźnika od początku realizacji programu			
				Wartość docelowa dla okresu sprawozdawczego	Wartość osiągnięta	% realizacji wartości docelowej dla okresu sprawozdawczego	Wartość docelowa dla 2025 r.	Wartość szacowana na dzień zakończenia realizacji projektu (na podstawie wszystkich podpisanych umów)	Wartość osiągnięta od początku realizacji programu	% realizacji wartości docelowej dla 2025 r.
1	2	3	4	5	6	$7^{16} = \frac{6}{5} * 100\%$	8	9	10	$11^{17} = \frac{10}{8} * 100\%$

Cel szczegółowy 1 / Priorytet 1

CG_P_1	1.1.	produkt	Liczba bibliotek (publicznych, szkolnych i pedagogicznych) oraz placówek wychowania przedszkolnego objętych wsparciem w ramach NPRCz 2.0.	2,50 tys.	2,27 tys.	90,60%	12,50 tys.	7,18 tys.	7,18 tys.	57,43%
CG_P_1_a	1.1.	produkt	w tym: liczba bibliotek, które w ramach NPRCz 2.0. zakupiły usługę zdalnego dostępu do książek w formacie e-booków i/lub audiobooków i/lub synchrobooków	0,90 tys.	0,78 tys.	86,67%	4,35 tys.	2,13 tys.	2,13 tys.	49,01%

ID wskaźnika	Kierunek Interwencji	Rodzaj wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Realizacja wskaźnika w okresie sprawozdawczym			Realizacja wskaźnika od początku realizacji programu			
				Wartość docelowa dla okresu sprawozdawczego	Wartość osiągnięta	% realizacji wartości docelowej dla okresu sprawozdawczego	Wartość docelowa dla 2025 r.	Wartość szacowana na dzień zakończenia realizacji projektu (na podstawie wszystkich podpisanych umów)	Wartość osiągnięta od początku realizacji programu	% realizacji wartości docelowej dla 2025 r.
1	2	3	4	5	6	$7^{16} = \frac{6}{5} * 100\%$	8	9	10	$11^{17} = \frac{10}{8} * 100\%$
P_1	1.1.	produkt	Liczba zakupionych nowości w bibliotekach/ placówkach wychowania przedszkolnego objętych wsparciem (zakupionych z projektu)	2,90 mln	3,18 mln	109,66%	14,43 mln	10,23 mln	10,23 mln	70,89%
CG_P_1	1.2.	produkt	Liczba bibliotek (publicznych, szkolnych i pedagogicznych) oraz placówek wychowania przedszkolnego objętych wsparciem w ramach NPRCz 2.0.	21 ²¹	21	100,00%	142 ²²	142	130	91,55% ²³

²¹ W 2023 r. została przyjęta uchwała nr 23/2023 Rady Ministrów z dnia 14.02.2023 zmieniająca uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021–2025”. W wyniku nowelizacji nastąpiła zmiana wartości wskaźnika CG_P_1 dla Kierunku interwencji 1.2. w Priorytecie 1, począwszy od danych dla 2023 r. Pierwotnie założoną wartość wskaźnika dla 2023 r. tj. 116 zastąpiono wartością skorygowaną tj. 21 Wykazane w kolumnie nr 7 w sprawozdaniu za 2023 r. wartości w % wartości docelowej dla okresu sprawozdawczego odnoszą się do nowej, obecnie obowiązującej wartości dla wskaźnika CG_P_1 w Priorytecie 1, Kierunek interwencji 1.2.

²² W 2023 r. została przyjęta uchwała nr 23/2023 Rady Ministrów z dnia 14.02.2023 zmieniająca uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021–2025”. W wyniku nowelizacji nastąpiła zmiana wartości docelowej wskaźnika CG_P_1 dla Kierunku interwencji 1.2. w Priorytecie 1. Pierwotnie założoną wartość docelową wskaźnika: 496 zastąpiono wartością skorygowaną tj. 142, wynikającą z wdrażania K.I.1.2. Wykazane w sprawozdaniu za 2023 r. wartości w % dla K.I.1.2. odnoszą się do nowej, obecnie obowiązującej wartości docelowej wskaźnika CG_P_1 dla Kierunku interwencji 1.2.

²³ Wartość 91,55% dla Kierunku interwencji 1.2. wykazana w sprawozdaniu za 2023 (jako % realizacji wartości docelowej dla 2025 r.) została wyznaczona na podstawie zrealizowanych umów w tym Kierunku interwencji. Przy założeniu, że wszystkie podpisane i nadal realizowane umowy zostaną z sukcesem zakończone, wartość wskaźnika dla Kierunku interwencji 1.2 wyniosłaby: 100%.

ID wskaźnika	Kierunek Interwencji	Rodzaj wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Realizacja wskaźnika w okresie sprawozdawczym			Realizacja wskaźnika od początku realizacji programu			
				Wartość docelowa dla okresu sprawozdawczego	Wartość osiągnięta	% realizacji wartości docelowej dla okresu sprawozdawczego	Wartość docelowa dla 2025 r.	Wartość szacowana na dzień zakończenia realizacji projektu (na podstawie wszystkich podpisanych umów)	Wartość osiągnięta od początku realizacji programu	% realizacji wartości docelowej dla 2025 r.
1	2	3	4	5	6	$7^{16} = \frac{6}{5} * 100\%$	8	9	10	$11^{17} = \frac{10}{8} * 100\%$
Cel szczegółowy 2 / Priorytet 2										
CG_P_1	2.1.	produkt	Liczba bibliotek (publicznych, szkolnych i pedagogicznych) oraz placówek wychowania przedszkolnego objętych wsparciem w ramach NPRCz 2.0.	23 (95)	32 (73)	139,13% (76,84%)	164	80	39	23,78% ²⁴
P_4	2.1.	produkt	Liczba bibliotek objętych wsparciem, które w wyniku projektu dostosowano do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami	13	22	169,23%	93	63	27	29,03% ²⁵

²⁴ Wartość 23,78% dla Kierunku interwencji 2.1. wykazana w sprawozdaniu za 2023 (jako % realizacji wartości docelowej dla 2025 r.) została wyznaczona na podstawie zrealizowanych umów w tym Kierunku interwencji. Przy założeniu, że wszystkie podpisane i nadal realizowane umowy (dotyczące projektów inwestycyjnych) zostaną z sukcesem zakończone, wartość wskaźnika dla Kierunku interwencji 2.1. wyniosłaby: 48,78%. Wykazana w sprawozdaniu za 2023 r. wartość (48,78%), wynikająca z założenia skutecznej realizacji wszystkich dotychczas podpisanych umów, jest niższa od tej wykazanej w sprawozdaniu z realizacji NPRCz 2.0 za 2022 r. – tj. 50,61%. Sytuacja ta wynika z faktu, iż w roku sprawozdawczym (tj. 2023 r.) realizowane były 3 inne zadania (3 biblioteki objęte wsparciem) objęte umowami, które w trakcie roku sprawozdawczego zostały rozwiązane na mocy porozumienia stron. Wszystkie 3 sytuacje dotyczyły zadań rozpoczętych w 2022 r., realizowanych na dzień 31.12.2022 r., ujętych w sprawozdawczości za 2022 r.

²⁵ Wartość 29,03% dla wskaźnika P_4 w Kierunku interwencji 2.1. wykazana w sprawozdaniu za 2023 r. (jako % realizacji wartości docelowej dla 2025 r.) została wyznaczona na podstawie zrealizowanych umów w tym Kierunku interwencji. Przy założeniu, że wszystkie podpisane i nadal realizowane umowy (dotyczące projektów inwestycyjnych) zostaną z sukcesem zakończone, wartość wskaźnika dla Kierunku interwencji 2.1 wyniosłaby: 67,74%.

ID wskaźnika	Kierunek Interwencji	Rodzaj wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Realizacja wskaźnika w okresie sprawozdawczym			Realizacja wskaźnika od początku realizacji programu			
				Wartość docelowa dla okresu sprawozdawczego	Wartość osiągnięta	% realizacji wartości docelowej dla okresu sprawozdawczego	Wartość docelowa dla 2025 r.	Wartość szacowana na dzień zakończenia realizacji projektu (na podstawie wszystkich podpisanych umów)	Wartość osiągnięta od początku realizacji programu	% realizacji wartości docelowej dla 2025 r.
1	2	3	4	5	6	$7^{16} = \frac{6}{5} * 100\%$	8	9	10	$11^{17} = \frac{10}{8} * 100\%$

Cel szczegółowy 3 / Priorytet 3

CG_P_1	K.I. 3.1.	produkt	Liczba bibliotek (publicznych, szkolnych i pedagogicznych) oraz placówek wychowania przedszkolnego objętych wsparciem w ramach NPRCz 2.0.	2,80 tys.	1,80 tys.	64,11%	13,10 tys.	6,18 tys.	6,18 tys.	47,18%
P_1	K.I. 3.1	produkt	Liczba zakupionych nowości w bibliotekach/ placówkach wychowania przedszkolnego objętych wsparciem (zakupionych z projektu)	366,00 tys.	265,86 tys.	72,64%	1,70 mln	1,08 mln	1,08 mln	63,24%
CG_P_1	K.I. 3.2	produkt	Liczba bibliotek (publicznych, szkolnych i pedagogicznych) oraz placówek wychowania przedszkolnego objętych wsparciem w ramach NPRCz 2.0.	2,20 tys.	2,97 tys.	135,05%	10,30 tys.	7,50 tys.	7,50 tys.	72,84%
P_1	K.I. 3.2.	produkt	Liczba zakupionych nowości w bibliotekach/ placówkach wychowania przedszkolnego objętych wsparciem (zakupionych z projektu)	0,53 mln	0,95 mln	181,33%	2,40 mln	2,55 mln	2,55 mln	106,17%

ID wskaźnika	Kierunek Interwencji	Rodzaj wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Realizacja wskaźnika w okresie sprawozdawczym			Realizacja wskaźnika od początku realizacji programu			
				Wartość docelowa dla okresu sprawozdawczego	Wartość osiągnięta	% realizacji wartości docelowej dla okresu sprawozdawczego	Wartość docelowa dla 2025 r.	Wartość szacowana na dzień zakończenia realizacji projektu (na podstawie wszystkich podpisanych umów)	Wartość osiągnięta od początku realizacji programu	% realizacji wartości docelowej dla 2025 r.
1	2	3	4	5	6	$7^{16} = \frac{6}{5} * 100\%$	8	9	10	$11^{17} = \frac{10}{8} * 100\%$
Cel szczegółowy 4 / Priorytet 4										
CG_P_1	K.I. 4.1.	produkt	Liczba bibliotek (publicznych, szkolnych i pedagogicznych) oraz placówek wychowania przedszkolnego objętych wsparciem w ramach NPRCz 2.0.	45(90)	46(93)	102,22% (103,33%)	180	142	95	52,78% ²⁶
RB_7	K.I. 4.1.	rezultat bezpośredni	Liczba zrealizowanych projektów edukacyjno-animacyjnych w ramach partnerstw	360	626 ²⁷	173,89%	1395	1018 ²⁸	1461 ²⁹	104,73%

²⁶ Wartość 52,78% dla Kierunku interwencji 4.1. wykazana w sprawozdaniu za 2023 r. (jako % realizacji wartości docelowej dla 2025 r.) została wyznaczona na podstawie zrealizowanych umów w tym Kierunku interwencji. Przy założeniu, że wszystkie podpisane i nadal realizowane umowy zostaną z sukcesem zakończone wartość wskaźnika dla Kierunku interwencji 4.1. wyniosłaby: 78,89%.

²⁷ Wartość stanowi sumę liczb projektów sprawozdanych przez 93 beneficjentów za rok 2023.

²⁸ Wartość stanowi sumę skumulowaną z lat 2021-2023, co obejmuje: 617 projektów szacowanych do realizacji w latach 2021-2022 oraz 401 projektów szacowanych do realizacji w 2023 r. (szacowanych do realizacji tj. danych zadeklarowanych we wnioskach beneficjentów BLISKO).

²⁹ Wartość stanowi sumę skumulowaną z lat 2021-2023 (projekty zrealizowane w poszczególnych latach 298 (2021), 537 (2022), 626 (2023)).

ID wskaźnika	Kierunek Interwencji	Rodzaj wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Realizacja wskaźnika w okresie sprawozdawczym			Realizacja wskaźnika od początku realizacji programu			
				Wartość docelowa dla okresu sprawozdawczego	Wartość osiągnięta	% realizacji wartości docelowej dla okresu sprawozdawczego	Wartość docelowa dla 2025 r.	Wartość szacowana na dzień zakończenia realizacji projektu (na podstawie wszystkich podpisanych umów)	Wartość osiągnięta od początku realizacji programu	% realizacji wartości docelowej dla 2025 r.
1	2	3	4	5	6	$7^{16} = \frac{6}{5} * 100\%$	8	9	10	$11^{17} = \frac{10}{8} * 100\%$
P_9	K.I. 4.2.	produkt	Zasięg kampanii, rozumiany jako liczba osób, które zetknęły się z komunikatami informacyjnymi NPRCz 2.0. przynajmniej jeden raz w trakcie trwania kampanii	18,5 mln	26,4 mln ³⁰	142,70%	96,8 mln	nie dotyczy	72,4 mln	74,79%
P_10	K.I. 4.2.	produkt	Liczba wejść na stronę www NPRCz 2.0	55,00 tys.	172,00 tys.	312%	280,00 tys.	nie dotyczy	339,58 tys.	121,28%

Wyjaśnienie oznaczeń ID przyjętych dla wskaźników NPRCz 2.0.:

CG_R – wskaźnik rezultatu przyjęty dla celu głównego NPRCz 2.0., CG_P – wskaźnik produktu przyjęty dla celu głównego NPRCz 2.0. (monitorowany na poziomie każdego z Priorytetów), P – wskaźnik produktu, przyjęty dla danego Kierunku interwencji (ten sam wskaźnik, oznaczony tym samym numerem, może mieć zastosowanie w odniesieniu do kilku Kierunków interwencji NPRCz 2.0.), RB – wskaźnik rezultatu bezpośredniego, przyjęty dla danego Kierunku interwencji.

³⁰ Zgodnie z wynikami, przeprowadzonego przez Operatora Priorytetu 4 NPRCz 2.0. Badania kampanii promocyjnej w 2023 r. całkowita rozpoznawalność kampanii to 24% wśród ogółu (wskaźnik wyliczony w oparciu o deklarowaną znajomość wszystkich analizowanych elementów kampanii: filmu, reklam radiowych oraz screenów ze spotów. Wartość wskaźnika P_9 za 2023 r.: został wyliczony procent osób, które zetknęły się z kampanią telewizyjną, radiową i internetową: $24\% \text{ z } 74\,316\,914 \text{ mln zasięgu } [0,24 * (17473954 + 42\,016\,337 + 14826623)] = 17\,836\,059,36$. Dodając do tego 8 567 831 mln zasięgu kampanii outdoorowej otrzymano wartość 26 403 890,36.

4.3. Informacja o wskaźnikach monitorowanych dla NPRCz 2.0.

Opis sporządzono na podstawie informacji przedstawionych przez Operatorów Priorytetów, przygotowanych na podstawie danych sprawozdawanych przez beneficjentów Programu oraz z uwzględnieniem analiz przeprowadzonych przez Jednostkę Ewaluacji i Monitoringu Programu. W odniesieniu do wskaźników monitorowanych nie szacowano ich wartości, dane są gromadzone wraz z postępem realizacji Programu.

4.3.1. Informacja o wskaźnikach monitorowanych dla NPRCz 2.0 w 2023 r.:

Z przedstawionych poniżej danych, zgromadzonych na podstawie wskaźników monitorowanych dla NPRCz 2.0 w 2022 r., wynika, iż w 29,32% spośród unikalnych bibliotek³¹ (publicznych, szkolnych i pedagogicznych) oraz placówek wychowania przedszkolnego objętych wsparciem w ramach NPRCz 2.0 uruchomiono koła lub kluby czytelnicze. Ponadto, w przypadku 21,23% unikalnych beneficjentów uruchomiono koła lub kluby inne niż czytelnicze.

O aktywności podmiotów skutecznie ubiegających się o wsparcie z NPRCz 2.0 świadczy fakt, iż 34,34% z nich zostało objęte wsparciem także w innych (poza NPRCz 2.0) programach wspierających czytelnictwo. Można więc przyjąć, iż ci beneficjenci NPRCz 2.0 reprezentują instytucje mocno zaangażowane w świadczenie jak najlepszych usług dla swoich odbiorców, które jednocześnie są otwarte na zmiany i nowe wyzwania (jakimi jest realizacja projektów finansowanych z zewnętrznych źródeł).

Tabela 5 Szczegółowe zestawienie wskaźników monitorowanych NPRCz 2.0 za 2023 r.

ID wskaźnika	Kierunek Interwencji	Rodzaj wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	WARTOŚĆ w 2023 r.
Cel główny					
CG_P_2	PI (K.I. 1.1. / K.I.1.2.) / PII / P III (K.I.3.1. / K.I.3.2) / P IV (K.I. 4.1.)	produkt	Liczba unikalnych bibliotek (publicznych, szkolnych i pedagogicznych) oraz placówek wychowania przedszkolnego objętych wsparciem w ramach NPRCz 2.0.	sprawozdania beneficjentów	6,16 tys. ³²

³¹ W obliczeniach na podstawie tabel monitoringowych za 2023 r. nie uwzględniono danych dla 251 podmiotów z Priorytetu 3 NPRCz 2.0 dla których nie można było ustalić odrębnego numeru REGON, były to np. filie bibliotek (brak możliwości jednoznacznej identyfikacji).

³² W obliczeniach wskaźnika CG_P_2 uwzględniono niepowtarzające się biblioteki publiczne, niepowtarzające się placówki wychowania przedszkolnego oraz niepowtarzające się biblioteki szkolne i pedagogiczne niezależnie od etapu realizacji projektu tzn. uwzględniono projekty niezakończone, które są realizowane w okresie dłuższym niż jeden rok sprawozdawczy (co jest zasadniczą różnicą w stosunku do wskaźnika CG_P_1).

ID wskaźnika	Kierunek Interwencji	Rodzaj wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	WARTOŚĆ w 2023 r.
RB_1	PI (K.I. 1.1. / K.I.1.2.)/ PII/ P III(K.I.3.1. / K.I.3.2)/ P IV (K.I. 4.1.)	rezultat bezpośredni	Liczba użytkowników zarejestrowanych w bibliotekach objętych wsparciem w ramach NPRCz 2.0.	sprawozdania beneficjentów	6,97 mln
RB_2	PI (K.I. 1.1. / K.I.1.2.)/ PII/ P III(K.I.3.1. / K.I.3.2)/ P IV (K.I. 4.1.)	rezultat bezpośredni	Liczba czytelników (użytkowników aktywnie wypożyczających) w bibliotekach objętych wsparciem w ramach NPRCz 2.0.	sprawozdania beneficjentów	6,19 mln
RB_3	PI (K.I. 1.1. / K.I.1.2.)/ PII/ P III(K.I.3.1. / K.I.3.2)/ P IV (K.I. 4.1.)	rezultat bezpośredni	Liczba wypożyczeń na zewnątrz w bibliotekach objętych wsparciem w ramach NPRCz 2.0.	sprawozdania beneficjentów	98,16 mln
RB_4	PI (K.I. 1.1. / K.I.1.2.)/ PII/ P III(K.I.3.1. / K.I.3.2)/ P IV (K.I. 4.1.)	rezultat bezpośredni	Liczba zorganizowanych konkursów, imprez, lekcji bibliotecznych itp. wydarzeń w bibliotekach objętych wsparciem w ramach NPRCz 2.0.	sprawozdania beneficjentów	518,20 tys.
RB_ dodatkowy_1	PI (K.I. 1.1. / K.I.1.2.)/ PII/ P III(K.I.3.1. / K.I.3.2)/ P IV (K.I. 4.1.)	rezultat bezpośredni	Liczba uczestników zorganizowanych konkursów, imprez, lekcji bibliotecznych itp. wydarzeń w bibliotekach objętych wsparciem w ramach NPRCz 2.0.	sprawozdania beneficjentów	11,15 mln
RB_ dodatkowy_2	PI (K.I. 1.1. / K.I.1.2.)/ PII/ P III(K.I.3.1. / K.I.3.2)/ P IV (K.I. 4.1.)	rezultat bezpośredni	Liczba bibliotek objętych wsparciem w ramach NPRCz 2.0., w których uruchomiono koła lub kluby czytelnicze	sprawozdania beneficjentów	1,81 tys.
RB_ dodatkowy_3	PI (K.I. 1.1. / K.I.1.2.)/ PII/ P III(K.I.3.1. / K.I.3.2)/ P IV (K.I. 4.1.)	rezultat bezpośredni	Liczba bibliotek objętych wsparciem w ramach NPRCz 2.0., w których uruchomiono koła lub kluby inne niż czytelnicze	sprawozdania beneficjentów	1,31 tys.

ID wskaźnika	Kierunek Interwencji	Rodzaj wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	WARTOŚĆ w 2023 r.	
RB_dodatkowy_4	PI (K.I. 1.1. / K.I.1.2.)/ PII/ P III(K.I.3.1. / K.I.3.2)/ P IV (K.I. 4.1.)	rezultat bezpośredni	Udział biblioteki objętej wsparciem w innych (poza NPRCz 2.0.) programach wspierających czytelnictwo	sprawozdania beneficjentów	2,12 tys.	
Cel szczegółowy 1 / Priorytet 1						
K_1	PI (K.I. 1.1.)	kontekst	Łączny wolumen publikacji w bibliotekach objętych wsparciem w ramach NPRCz 2.0. (z wyłączeniem podręczników)	sprawozdania beneficjentów	115,13 mln	
P_2	PI (K.I.1.1.)	produkt	Liczba ograniczonych czasowo (miesięcznych) kodów zdalnego dostępu do e-booków/ audiobooków/ synchrobooków z komercyjnych platform internetowych zakupionych przez biblioteki w ramach NPRCz 2.0.	sprawozdania beneficjentów	157,35 tys.	
P_3	PI (K.I.1.1.)	produkt	Liczba e-booków, audiobooków lub synchrobooków udostępnianych z platform zdalnego dostępu zakupionych przez biblioteki w ramach dotacji NPRCz 2.0. i wkładu własnego w innych modelach licencyjnych niż miesięczne kody zdalnego dostępu.	sprawozdania beneficjentów	kody ³³	721,92 tys.
					strony	104,52 mln
					publikacje	2,19 mln

³³ We wskaźniku P_2 wykazano wyłącznie liczbę zakupionych miesięcznych kodów zdalnego dostępu. We wskaźniku P_3 wskazano liczbę pozostałych typów zakupionych kodów, tj. dwu- i trzymiesięcznych.

ID wskaźnika	Kierunek Interwencji	Rodzaj wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	WARTOŚĆ w 2023 r.
RB_5	PI (K.I.1.2.)	rezultat bezpośredni	Liczba operacji wykonanych w zintegrowanym systemie zarządzania zasobami bibliotek przez jego użytkowników.	sprawozdania beneficjentów	0,76 mln
Cel szczegółowy 2 / Priorytet 2					
P_6 ³⁴	PII (K.I.2.1.)	produkt	Liczba energooszczędnych obiektów bibliotecznych (o wartości zapotrzebowania na nieodnawialną energię pierwotną EP=45 kWh/m2/rok) powstałych w ramach projektu.	sprawozdania beneficjentów	13
P_7	PII (K.I.2.1.)	produkt	Liczba bibliotek, które w wyniku projektu poprawiły poziom dostosowania obiektu do osób ze szczególnymi potrzebami.	sprawozdania beneficjentów	10

³⁴ W Odniesieniu do Kierunku 2.1. w Priorytecie 2: 32 z realizowanych w roku sprawozdawczym (tj. w 2023 r.) zadań zakończyło się do 31.12.2023 r.: wskaźniki produktu P_6, P_7 i P_8 (wskazujące na działania już zakończone – przystosowanie, powstanie, poprawienie infrastruktury) dotyczą tych właśnie obiektów objętych zadaniami zakończonymi.

ID wskaźnika	Kierunek Interwencji	Rodzaj wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	WARTOŚĆ w 2023 r.
P_8	P II (K.I.2.1.)	produkt	Liczba bibliotek, które w wyniku projektu przystosowały wyraźnie oznakowane pomieszczenie przeznaczone do aktywnej pracy z seniorami (osobami starszymi), z wyposażeniem dostosowanym do tej grupy wiekowej.	sprawozdania beneficjentów	32
Cel szczegółowy 3 / Priorytet 3					
K_1	P III (K.I.3.2)	kontekst	Łączny wolumen publikacji w bibliotekach szkolnych i pedagogicznych objętych wsparciem w ramach NPRCz 2.0. (z wyłączeniem podręczników).	sprawozdania beneficjentów	25,89 mln
Cel szczegółowy 4 / Priorytet 4					
RB_6	P IV (K.I.4.2.)	rezultat bezpośredni	Liczba wskazań w mediach.	sprawozdanie operatora	15,19 tys.
RB_8	P IV (K.I.4.1.)	rezultat bezpośredni	Liczba bezpośrednich odbiorców/ uczestników projektów edukacyjno-animacyjnych zrealizowanych w ramach partnerstw.	sprawozdania beneficjentów	76,80 tys.

Źródło: na podstawie sprawozdań operatorów

4.4. Informacja o wskaźnikach monitorowanych dla NPRCz 2.0 w 2023 r. w okresie trwałości:

Jednym z założeń realizacji NPRCz 2.0 jest tworzenie warunków dla rozwoju czytelnictwa, w tym także poprzez zapewnienie środków finansowych na

realizację określonych inicjatyw. Efekty poszczególnych przedsięwzięć mogą (i powinny) być obserwowane również po zakończeniu realizacji danego projektu.

Do opisu tych zjawisk w formie skwantyfikowanej wybrano wskaźniki monitorowane w okresie trwałości projektu tj. po zakończeniu jego realizacji. Zostały one wskazane w Planie Ewaluacji i Monitoringu Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021-2025. Wskaźniki monitorowane w okresie trwałości projektu zostały wyselekcjonowane spośród wskaźników monitorowanych dla NPRCz 2.0, z zachowaniem podziału i sposobu ich przypisania do poszczególnych Kierunków interwencji Programu.

Z uwagi na fakt, iż pierwsze, jednoroczne projekty dofinansowane ze środków NPRCz 2.0 zostały zakończone w 2021 r. (tj. w pierwszym roku realizacji Programu) wskaźniki monitorowane w okresie trwałości projektu zostały wykazane po raz pierwszy w sprawozdaniu za 2022 r. Jednocześnie dla Kierunków interwencji, w których realizowane są projekty w okresie dłuższym niż jeden rok, dane dotyczące wskaźników monitorowanych w okresie trwałości projektów są wykazywane począwszy od sprawozdania za 2023 r.

Tabela 6 Szczegółowe zestawienie wskaźników monitorowanych NPRCz 2.0 w okresie trwałości projektu za 2023 r.

Priorytet	K.I.	Okres pozyskiwania wskaźników	Numer wskaźnika	Nazwa wskaźnika	WARTOŚĆ w 2023 r.
Cel szczegółowy 1 / Priorytet 1					
PI	1.1.	1 rok po zakończeniu zadania/projektu	RB_2	Liczba czytelników (użytkowników aktywnie wypożyczających) w bibliotekach objętych wsparciem w ramach NPRCz 2.0.	6,28 mln
	1.1.	1 rok po zakończeniu zadania/projektu	RB_3	Liczba wypożyczeń na zewnątrz w bibliotekach objętych wsparciem w ramach NPRCz 2.0.	120,89 mln
	1.2.	1 rok po zakończeniu zadania/projektu	RB_5	Liczba operacji wykonanych w zintegrowanym systemie zarządzania zasobami bibliotek przez jego użytkowników.	11,99 mln
Cel szczegółowy 2 / Priorytet 1					
PII	2.1	10 lat po zakończeniu zadania/projektu	RB_1	Liczba użytkowników zarejestrowanych w bibliotekach objętych wsparciem w ramach NPRCz 2.0.	28,66 tys. ³⁵
	2.1.	10 lat po zakończeniu zadania/projektu	RB_2	Liczba czytelników (użytkowników aktywnie	25,16 tys.

³⁵ W trakcie 2023 r. dla Kierunku interwencji 2.1. zakończyły się 32 zadania, jednak żadne z nich nie weszło w okres trwałości projektu, który w przypadku Kierunku interwencji 2.1. wynosi 10 pełnych lat kalendarzowych po zakończeniu zadania. W 2023 r. w okres trwałości weszło 7 zadań z Kierunku interwencji 2.1. zakończonych w 2022 r. Dane monitoringowe dotyczące okresu trwałości w PR2 K.I. 2.1. są danymi uzyskanymi od tych 7 podmiotów.

Priorytet	K.I.	Okres pozyskiwania wskaźników	Numer wskaźnika	Nazwa wskaźnika	WARTOŚĆ w 2023 r.
				wypożyczających) w bibliotekach objętych wsparciem w ramach NPRCz 2.0.	
	2.1.	10 lat po zakończeniu zadania/projektu	RB_3	Liczba wypożyczeń na zewnątrz w bibliotekach objętych wsparciem w ramach NPRCz 2.0.	661,66 tys.
	2.1	10 lat po zakończeniu zadania/projektu	RB_4	Liczba zorganizowanych konkursów, imprez, lekcji bibliotecznych itp. wydarzeń w bibliotekach objętych wsparciem w ramach NPRCz 2.0.	1,90 tys.
Cel szczegółowy 3 / Priorytet 3					
P III	3.2.	1 rok po zakończeniu zadania/projektu	RB_2	Liczba czytelników (użytkowników aktywnie wypożyczających) w bibliotekach objętych wsparciem w ramach NPRCz 2.0.	920,22 tys. ³⁶
	3.2.	1 rok po zakończeniu zadania/projektu	RB_3	Liczba wypożyczeń na zewnątrz w bibliotekach objętych wsparciem w ramach NPRCz 2.0.	4,05 mln ³⁷
Cel szczegółowy 4 / Priorytet 4					
P IV	4.1.	1 rok po zakończeniu zadania/projektu	RB_7	Liczba zrealizowanych projektów edukacyjno-animacyjnych w ramach partnerstw	6,81 tys. ³⁸
	4.1	1 rok po zakończeniu zadania/projektu	RB_8	Liczba bezpośrednich odbiorców/uczestników projektów edukacyjno-animacyjnych zrealizowanych w ramach partnerstw	335,26 tys.

Źródło: na podstawie sprawozdań operatorów

³⁶ Liczba uczniów aktywnie wypożyczających z bibliotek szkolnych objętych wsparciem w ramach NPRCz w 2022 r., którzy wypożyczyli książki w 2023 r.

³⁷ Liczba wypożyczeń w 2023 r. z bibliotek szkolnych objętych wsparciem w ramach NPRCz w 2022 r.

³⁸ W 2023 r. w okres trwałości weszło 49 zadań z Kierunku interwencji 4.1. zakończonych w 2022 r. Dane monitoringowe dotyczące okresu trwałości w PR4 K.I. 4.1. dla wskaźników RB_7 i RB_8 są danymi uzyskanymi od tych 49 podmiotów.

III. SPRAWOZDANIE Z WDRAŻANIA NPRCz 2.0 ZA 2023 ROK

1. Priorytet 1 - Poprawa oferty bibliotek publicznych

1.1. Kierunek interwencji 1.1. Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych,

Wszelkie działania prowadzone były w oparciu o zatwierdzony przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w dniu 27 marca 2023 roku Regulamin konkursów na lata 2023-2025. Odbyły się trzy posiedzenia Zespołu Sterującego do spraw zakupu nowości wydawniczych do bibliotek.

1.1.1 Postęp rzeczowy realizacji Kierunku interwencji 1.1

W 2023 roku w ramach Kierunku interwencji 1.1. uruchomiono 2 nabory wniosków na łączną kwotę 29,3 mln zł. W ramach naborów złożono 2 269 poprawnych formalnie wniosków. W wyniku przeprowadzonej oceny formalnoprawnej udzielono 2 265³⁹ dofinansowań dla 2 040 bibliotek publicznych.

W ramach pierwszego naboru złożono 2 032 poprawnych formalnie wniosków oraz 1 wniosek odrzucono z powodu błędów formalnych. W trakcie sprawdzania poprawności odesłanych umów 2 biblioteki wystąpiły ze zmniejszeniem zakresu rzeczowego zadania ze względu na zmniejszenie wkładu własnego przez organizatorów, a 2 biblioteki zrezygnowały z podpisania umowy. Ostatecznie podpisano 2 030 umów na łączną kwotę 27,6 mln zł ze środków budżetu państwa.

W ramach drugiego naboru złożono 237 oraz 1 wniosek odrzucono z powodu błędów formalnych 2 uprawnione biblioteki zrezygnowały z podpisania umowy. Ostatecznie podpisano 235 umowy na łączną kwotę 1,2 mln zł ze środków budżetu państwa.

W 2023 r spośród 2 030 bibliotek, które otrzymały dofinansowanie w pierwszym naborze, 225 z nich otrzymało dofinansowania również w drugim naborze. W jednym naborze wzięło udział 1 815 bibliotek, z czego: 1 805 bibliotek wzięło udział w pierwszym naborze i 10 bibliotek w drugim naborze. Ostatecznie w ramach dwóch naborów do K.I. 1.1 podpisano 2265 umów.

³⁹ Niektóre biblioteki wzięły udział w dwóch naborach stąd różnica w wartościach między udzielonymi dofinansowaniami a liczbą podmiotów które otrzymały wsparcie w ramach Kierunku interwencji 1.1

1.1.2 Wdrażanie Kierunku interwencji 1.1

Na podstawie zaakceptowanego przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego *Regulaminu konkursu w ramach Priorytetu 1 Poprawa oferty bibliotek Publicznych Kierunek interwencji 1.1. Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych* oraz uchwalonych przez Zespół Sterujący - *Kryteriów i zasad rozdziału dotacji w roku 2023* (kwiecień 2023 r.) biblioteki wojewódzkie dokonały podziału środków w ramach województw. Wówczas okazało się, że 11 bibliotek wojewódzkich zgłosiło brak możliwości rozdzielania całej przyznanej kwoty, przede wszystkim z powodu niespełnienia przez biblioteki warunków niezbędnych do przystąpienia do naboru, tj. otwarcia w przynajmniej ½ sobót w roku przez przynajmniej 4 godziny oraz z powodu braku zabezpieczenia przez biblioteki publiczne wkładu własnego na odpowiednim poziomie. Kwota nierozdysponowana wyniosła wówczas 6,9 mln zł. Jednocześnie 6 bibliotek wojewódzkich zgłosiło chęć i możliwość przyjęcia przez biblioteki większej dotacji niż przewidziano według kryteriów rozdziału dotacji w 2023 r. – były to WBP z Lublina, Rzeszowa, Białegostoku, Kielc, Olsztyna i Bydgoszczy). Biblioteki zgłosiły zagwarantowanie w ramach województw wkładu własnego umożliwiającego rozdysponowanie dodatkowo łącznie 0,82 mln zł.

W maju 2023 r. uchwalono korektę Kryteriów uwzględniającą możliwości bibliotek - nierozdysponowane środki zostały rozdzielone między chętne województwa według tych samych kryteriów.

Od 25 maja do 7 czerwca 2023 r. trwał nabór wniosków do K.I. 1.1 a po jego zakończeniu do 7 lipca dokonano oceny formalnoprawnej wniosków. W trakcie naboru wniosków 9 bibliotek wojewódzkich wystąpiło do Operatora Priorytetu - Biblioteki Narodowej z prośbą o zmianę kwot w zaproponowanych wcześniej podziałach w ramach województw. Zgodnie z § 7 ust. 9 Regulaminu konkursu Dyrektor Biblioteki Narodowej, zaakceptował przedstawione przez biblioteki wojewódzkie e propozycje zmian w zakresie rozdzielania niewykorzystanych środków dla innych bibliotek spełniających kryteria w ramach województwa (województwo: mazowieckie, kujawsko-pomorskie cz. toruńsko-włocławska i warmińsko-mazurskie), które kwoty korekty rozdysponowały w swoim regionie. Natomiast 3 województwa nie znalazły beneficjentów na korygowane środki tj. WBP w Lublinie, WBP w Krakowie WBP w Łodzi, zaś 28 z uprawnionych i wskazanych przez WBP bibliotek nie złożyło wniosku w terminie naboru, nie zgłaszając im swojej rezygnacji.

Po zakończonej ocenie formalnoprawnej, na podstawie złożonych poprawnie 2032 wniosków (1 wniosek z powodu błędów formalnoprawnych odrzucono) sporządzono listę rankingową zawierającą wyniki konkursu, która po

wcześniejszej akceptacji Zespołu Sterującego została zatwierdzona, 10 lipca 2023 r., przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Na podstawie zatwierdzonej listy rankingowej z pierwszego naboru wniosków do K.I. 1.1 przygotowano 2032 umowy. W trakcie weryfikacji przestanych umów 2 biblioteki wystąpiły o zmniejszenie zakresu rzeczowego zadania ze względu na zmniejszenie wkładu własnego przez organizatorów, a 2 biblioteki zrezygnowały z podpisania umowy. Ostatecznie w ramach pierwszego naboru wniosków wypłacono 2030 dofinansowań na łączną kwotę 27, 6 mln zł.

W trakcie realizacji zadania jeden beneficjent biorący udział w pierwszym naborze, który na etapie podpisywania umów wystąpił o zmniejszenie zakresu rzeczowego zadania ze względu na zmniejszenie wkładu własnego przez jednego z organizatorów, wystąpił o podpisanie aneksu zwiększającego zakres rzeczowy zadania w ramach zatwierdzonych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego środków.

W dniu 20 września, zgodnie z decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 8 września 2023 roku, zmniejszono środki przeznaczone na realizację K.I.1.1. w 2023 roku o 4,6 mln zł, tj. do kwoty 29,4 mln zł (wartość wg Uchwały NPRCz 2.0 w 2023 r. to 34 mln zł) a wskazane powyżej środki przeniesiono na realizację w 2023 roku K.I.1.2.

W październiku Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego zaakceptował zaproponowane przez Zespół Sterujący skorygowane Kryteria i zasady rozdziału dotacji a następnie ogłoszono drugi nabór wniosków, który trwał od 25 października do 2 listopada. W jego ramach złożono 237 wniosków, na podstawie których została sporządzona lista rankingowa, którą 16 listopada ub.r. zatwierdził Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W trakcie sporządzania umów dla beneficjentów 2 biblioteki zrezygnowały z podpisania umowy. Ostatecznie w ramach II naboru wypłacono **235** dofinansowań na łączną kwotę 1, 2 mln zł.

Łącznie w 2023 roku w ramach K.I.1.1. (dwa nabory) udzielono 2 265 dofinansowań na łączną kwotę 28,9 mln zł, a dofinansowanie otrzymało 2 040 bibliotek publicznych.

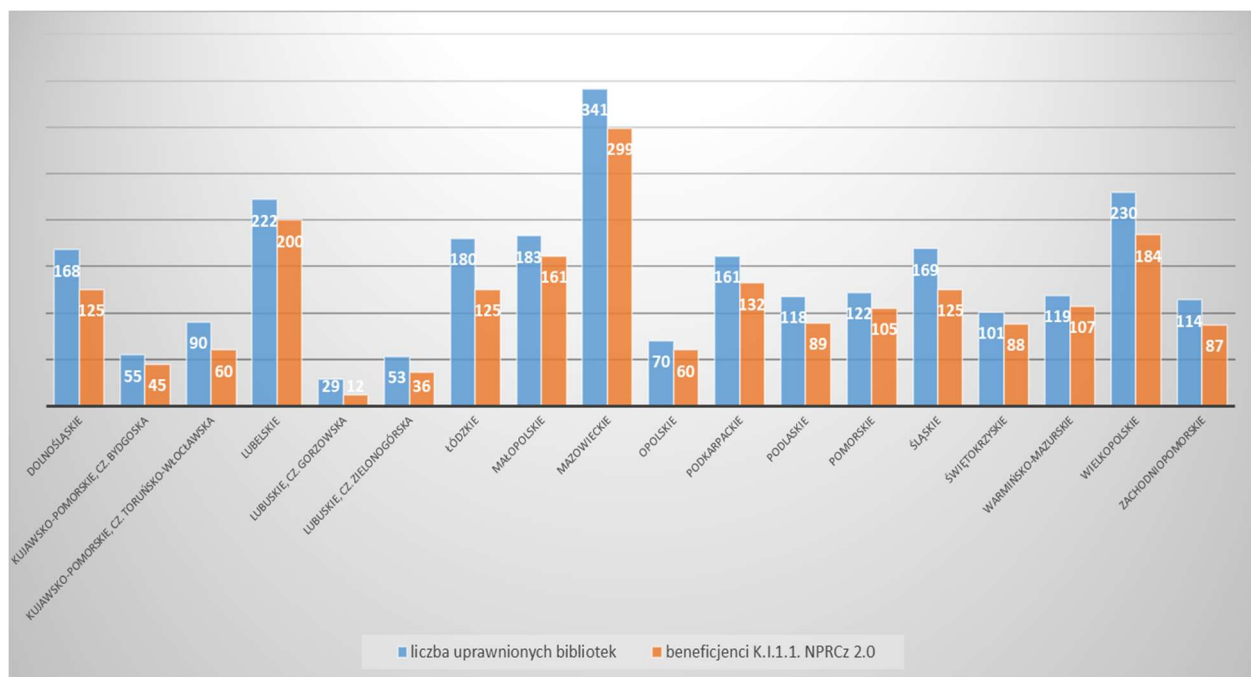
W wyniku nierozdysponowania całej kwoty przeznaczonej na realizację w 2023 r. K.I. 1.1 zgodnie z decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 12 grudnia 2023 roku, zmniejszono środki przeznaczone na realizację K.I.1.1. w 2023 roku o 0,49 tys. zł (tj. do kwoty 28, 9 mln zł), które przeniesiono na realizację zadań w ramach K.I. 1.2 w 2023 r. Niezależnie od powyższego, 27 grudnia 2023 r.

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego podjął decyzję o zablokowaniu niewydatkowanych w ramach K.I.1.1. w 2023 roku środków w wysokości 13 500 zł.

W ramach Kierunku interwencji 1.1 dofinansowanie otrzymało:

- **w pierwszym naborze:** 227 bibliotek gmin miejskich, 560 bibliotek gmin miejsko-wiejskich, 1104 bibliotek gmin wiejskich, 74 biblioteki z miast na prawach powiatu, 42 biblioteki powiatowe, 18 bibliotek wojewódzkich, 5 innych bibliotek publicznych.
- **w drugim naborze :** 28 bibliotek gmin miejskich, 75 bibliotek gmin miejsko-wiejskich, 103 biblioteki gmin wiejskich, 15 bibliotek z miast na prawach powiatu, 7 bibliotek powiatowych oraz 7 bibliotek wojewódzkich.

Wykres 4 Liczba udzielonych dofinansowań z podziałem na województwa w 2023 r.

Źródło: Dane ze sprawozdania BN

1.1.3 Kwestie mające wpływ na wykonanie Kierunku interwencji 1.1

W grudniu 2023 roku przeprowadzono kontrole prawidłowości wykonywania zadań przez biblioteki, które otrzymały dofinansowanie w ramach Kierunku interwencji 1.1. NPRCz 2.0 w 2022 roku. Kontrole przeprowadzono w 10 wytypowanych bibliotekach: *Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Rzeszowie, Biblioteka Publiczna Miasta Marki, Miejska Biblioteka Publiczna im. Juliana Tuwima w Brzezinach, Powiatowa Biblioteka Publiczna w Rawie*

Mazowieckiej, Ośrodek Kultury w Górowie Iławeckim, Gminna Biblioteka i Centrum Kultury w Górowie Iławeckim, Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Rykach, Gminny Ośrodek Kultury w Kłoczewie, Miejska Biblioteka Publiczna w Bielsku Podlaskim, Gminna Biblioteka Publiczna im. Zygmunta Glogera w Tykocinie.

Zakres przedmiotowy obejmował m.in. zgodność wydatkowania środków finansowych przyznanych w ramach dofinansowania oraz wkładu własnego beneficjenta z umową dotyczącą dofinansowania zadań realizowanych w ramach K.I.1.1 czy sprawdzenie stopnia realizacji zobowiązań beneficjenta tj. umieszczenia w materiałach promocyjnych i informacyjnych klauzuli „Dofinansowano ze środków finansowych Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach realizacji Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021-2025” wraz z identyfikacją graficzną.

W wyniku kontroli dwie biblioteki zwróciły część środków, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Rzeszowie oraz Miejska Biblioteka Publiczna im. Juliana Tuwima w Brzezinach.

W 2023 roku spośród **2 525** uprawionych bibliotek z całego kraju **19%** z nich nie wzięło udział w Kierunku interwencji 1.1. Jako trudności biblioteki wskazywały niemożność spełnienia jednego z obowiązkowych wymogów tj. otwarcia biblioteki (lub filii) przez przynajmniej połowę sobót w roku przez przynajmniej cztery godziny⁴⁰. Część bibliotek zgłaszała także niemożliwe do przewidzenia wcześniej ograniczanie przez organizatorów budżetu na zakup nowości.

1.1.4 Analiza informacji w odniesieniu do Kierunku interwencji 1.1

Celem Priorytetu 1 realizowanego w ramach programu wieloletniego Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021-2025 jest wzmocnienie potencjału bibliotek w środowiskach lokalnych poprzez wzrost atrakcyjności i dostępności ich zbiorów. Podstawowym elementem przesądającym o atrakcyjności zbiorów danej biblioteki jest wystarczająca liczba nowości wydawniczych, dostępnych w formatach uwzględniających zróżnicowane preferencje czytelnicze (tj. publikacje tradycyjne, e-booki, audiobooki, synchrobooki).

W ramach K.I.1.1. w 2023 roku zakupiono ponad **3,19 mln** nowości wydawniczych, w tym ponad **3,1 mln** książek drukowanych, ponad **85 tys.** audiobooków i prawie **6,7 tys.** ebooków, ponad **9 tys.** zeszytów czasopism oraz ponad **800** nut i map, co stanowi 110% zakładanego w NPRCz 2.0 na 2023 rok planu. Beneficjenci zakupili usługi zdalnego dostępu do nowości wydawniczych w łącznej wartości - **154,5 tys.**

⁴⁰Rok 2023 był pierwszym rokiem, w którym biblioteki, by móc ubiegać się o dofinansowanie, musiały zadeklarować otwarcie w przynajmniej ½ sobót w roku przez przynajmniej 4 godziny (w 2022 roku była to ¼ sobót).

kodów miesięcznych, **721,8 tys.** kodów innych niż miesięczne oraz wykupili dostęp do **102,5 mln** stron i **2,19 mln** publikacji od dostawców takich jak: Legimi, EmpikGo, IBUK libra, PWN itp.

Należy zauważyć, że każdego roku realizacji NPRCz 2.0, usługi zdalnego dostępu zakupuje systematycznie coraz więcej bibliotek. W 2023 roku usługi takie zakupiło 47 beneficjentów więcej niż w 2022 roku.

Rok 2023 był pierwszym rokiem, w którym biblioteki, by móc ubiegać się o dofinansowanie, musiały zadeklarować otwarcie w przynajmniej ½ sobót w roku przez przynajmniej 4 godziny (w 2022 roku była to ¼ sobót). W efekcie z grupy uprawnionych bibliotek ponad ok. 80% czyli 2 040 podmiotów zdecydowało się na otwarcie bibliotek. Niezbędne będzie podejmowanie przez Operatora kolejnych działań uświadamiających bibliotekarzy i organizatorów o słuszności przyjętej w Programie diagnozy tj., że biblioteki muszą być otwarte w soboty, tj. w dni wolne dla osób pracujących.

1.1.5 Postęp finansowy z realizacji Kierunku 1.1

W roku 2023 w ramach K.I. 1.1 z dofinansowania skorzystało 2 040 beneficjentów, 485 nie skorzystało z dofinansowania (19% uprawnionych). Należy zwrócić uwagę, że mimo, że w 2023 roku z dofinansowania skorzystało o 233 bibliotek mniej niż w 2022 roku, wydatkowały one o ponad 303 000 zł więcej niż biblioteki w 2022 roku.

Biblioteki, które wносиły o dofinansowanie na zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych, musiały zagwarantować wkład własny w odpowiedniej wysokości wynikającej z postanowień Programu i Regulaminu konkursu.

Wymagana minimalna wielkość wkładu własnego wnioskodawcy wynosi:

- dla wnioskodawców zaliczonych do I grupy: 50%⁴¹,
- dla wnioskodawców zaliczonych do II grupy: 65%⁴²,
- dla wnioskodawców zaliczonych do III grupy: 80%⁴³

We wszystkich grupach zamożności wystąpiło przekroczenie prognozowanego wydatkowania wkładu własnego. W grupie zamożności obejmującej najuboższe gminy wydatkowano wkład własny w 105,12% w stosunku do kwoty minimalnej wg przyznanej dotacji, w II grupie w 105,14%, a w najbogatszej w 104,41%. Ogółem kwota wkładu własnego w 2023 roku została wydatkowana przez beneficjentów w 104,84% w stosunku do kwoty minimalnej – na poziomie

⁴¹ Do I grupy zalicza się wnioskodawców z gmin o wartości wskaźnika G do 60% wskaźnika Gg.

⁴² Do II grupy zalicza się wnioskodawców z gmin o wartości wskaźnika G powyżej 60%, ale nie więcej niż 100% wskaźnika Gg.

⁴³ Do III grupy zalicza się wnioskodawców z gmin o wartości wskaźnika G powyżej 100% wskaźnika Gg.

porównywalnym do 2022 roku. Beneficjenci, którzy wzięli udział w K.I. wykonali zadanie w całości. Tylko w nielicznych przypadkach zadanie zakończyło się częściowym zwrotem niewykorzystanych środków spowodowanym najczęściej opłaceniem faktury za zakup nowości po okresie kwalifikowalności środków, tj. po 30 listopada 2022 roku.

Beneficjenci zadeklarowali we wnioskach łączny wkład własny na poziomie 58 750 tys. zł przy czym założeniach uchwały miały one wynieść 66 525 tys. zł. Ostatecznie biblioteki wydatkowały 61 570 tys. zł, tj. o ponad 2,8 mln zł więcej niż deklarowały we wnioskach. Wydatkowanie, zaś środków z budżetu państwa w roku 2023 wyniosło 28 826 tys. zł (co stanowi 99,8% planu).

1.2 Kierunek interwencji 1.2. Budowa ogólnokrajowej sieci bibliotecznej poprzez zintegrowany system zarządzania zasobami bibliotek

Wszelkie działania prowadzone były w oparciu o zatwierdzone - 22 grudnia 2021 oraz 18 maja 2023 r. przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego listy rankingowe bibliotek, w których zostanie wdrożony system Alma i wyszukiwarka Primo.

Z powodu niewykorzystania w 2022 r., limitu środków przez biblioteki z województw świętokrzyskiego, łódzkiego i lubelskiego, w wyniku przeprowadzonej nowelizacji NPRCz 2.0 (por Uchwała RM 23/2023 z 14 lutego 2023 r.) możliwe było przeprowadzanie naboru uzupełniającego w ramach K.I. 1.2. W miejsce niewykorzystane przez 366 bibliotek Operator zaproponował podłączenie dodatkowych 12 dużych bibliotek publicznych oraz innych zaliczonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do OSB o księgozbiorach liczących powyżej 50 tys. jednostek zbiorów.

1.2.1 Postęp rzeczowy realizacji Kierunku interwencji 1.2

Od rozpoczęcia realizacji NPRCz 2.0. w ramach Priorytetu 1 uruchomiono jeden nabór wniosków oraz jeden uzupełniający. W jego wyniku podpisano 142 umowy (28 duże biblioteki publiczne oraz 114 biblioteki publiczne województw świętokrzyskiego, łódzkiego i lubelskiego) na przyłączenie do zintegrowanego systemu zarządzania zasobami bibliotek.

W 2023 roku przeprowadzono również działania mające na celu wdrożenie ZSZB w 21 bibliotekach (9 dużych i 12 z województw świętokrzyskiego, lubelskiego i łódzkiego) oraz utrzymanie i przygotowywanie ZSZB do integracji z bibliotekami już go posiadającymi.

1.2.2 Wdrażanie Kierunku interwencji 1.2

W 2023 roku w związku z wejściem w życie nowelizacji NPRCz 2.0 w okresie od 23 marca do 12 kwietnia przeprowadzono nabór uzupełniający dla dużych bibliotek publicznych oraz innych zaliczonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do ogólnokrajowej sieci bibliotecznej o księgozbiorach liczących powyżej 50 tys. jednostek zbiorów, zlokalizowanych na terenie całego kraju. Wnioski w naborze złożyło 45 bibliotek (2 wnioski pozostały bez rozpatrzenia z powodu błędów formalnoprawnych). W wyniku przeprowadzonej przez Zespół Sterujący oceny **16** bibliotek uzyskało ocenę pozytywną, a **27** negatywną. Z powodu przekroczenia limitu wyznaczonego dla konkursu dla dużych bibliotek w ramach K.I.1.2. NPRCz 2.0 rekomendowanych do przyłączenia do zintegrowanego systemu zarządzania zasobami bibliotek przez Zespół Sterujący zostało **14** bibliotek, które uzyskały najwyższą łączną punktację.

Po przeprowadzeniu procedury odwoławczej i zaakceptowaniu przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w dniu 18 maja 2023 r. listy rankingowej, Operator podpisał umowy z następującymi beneficjentami :

- Akademią Górniczo-Hutniczą im. Stanisława Staszica w Krakowie,
- Biblioteką Raczyńskich,
- Dolnośląską Biblioteką Publiczną im. Tadeusza Mikulskiego we Wrocławiu,
- Katolickim Uniwersytetem Lubelskim Jana Pawła II,
- Koszalińską Biblioteką Publiczną im. Joachima Lelewela,
- Książnicą Pomorską im. Stanisława Staszica w Szczecinie,
- Miejską Biblioteką Publiczną im. Cypriana Kamila Norwida – Centrum Wiedzy w Bolesławcu,
- Miejską Biblioteką Publiczną im. Galla Anonima w Głogowie,
- Narodowym Instytutem Kultury i Dziedzictwa Wsi,
- Politechniką Warszawską,
- Polską Akademią Umiejętności,
- Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu,
- Uniwersytetem Papieskim Jana Pawła II w Krakowie,
- Uniwersytetem Wrocławskim.

W 2023 roku rozwiązano za porozumieniem stron **2** umowy zawarte z dużymi bibliotekami rekomendowanymi do przyłączenia do ZSZZB w wyniku naboru w 2021 roku. Były to Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie oraz Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Zielonej Górze Bezpośrednią przyczyną konieczności rozwiązania umów stał się brak możliwości eksportu danych będących własnością tych bibliotek (bibliograficznych, egzemplarza,

czytelników, bieżących wypożyczeń, kar i opłat), wynikający z niekorzystnych zapisów w umowach zawartych przez te biblioteki z dotychczasowym dostawcą oprogramowania bibliotecznego.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzono wdrożenie 21 bibliotek przewidzianych do zintegrowania w ZSZZB w 2023 roku: 9 dużych i 12 z województw świętokrzyskiego, lubelskiego i łódzkiego.

Wdrożenie 21 bibliotek odbyło się bezproblemowo i przebiegło zgodnie z planem. Do ZSZZB dołączyły:

- Miejska Biblioteka Publiczna w Kraśniku (województwo lubelskie),
- Gminna Biblioteka Publiczna w Wilkołazie (województwo lubelskie),
- Gminna Biblioteka Publiczna w Gościeradowie (województwo lubelskie),
- Ośrodek Kultury w Urzędowie (województwo lubelskie),
- Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Annopolu (województwo lubelskie),
- Gminna Biblioteka Publiczna w Szastarce (województwo lubelskie),
- Centrum Kultury i Biblioteki w Gminie Zakrzówek (województwo lubelskie),
- Gminna Biblioteka Publiczna w Lubyczy Królewskiej (województwo lubelskie),
- Biblioteka Publiczna Gminy Telatyn (województwo lubelskie),
- Gminna Biblioteka Publiczna w Rachaniach (województwo lubelskie),
- Miejska Biblioteka Publiczna im. Tomasza Zamoyskiego w Tomaszowie Lubelskim (województwo lubelskie),
- Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Biłgoraju (województwo lubelskie),
- Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu,
- Biblioteka Publiczna m.st. Warszawy – Biblioteka Główna Województwa Mazowieckiego,
- Biblioteka Uniwersytetu Opolskiego,
- Miejska Biblioteka Publiczna w Gdyni,
- Dolnośląska Biblioteka Publiczna im. Tadeusza Mikulskiego we Wrocławiu
- Książnica Pomorska im. Stanisława Staszica w Szczecinie,
- Koszalińska Biblioteka Publiczna im. Joachima Lelewela,
- Miejska Biblioteka Publiczna im. Galla Anonima w Głogowie,
- Miejska Biblioteka Publiczna im. Cypriana Kamila Norwida – Centrum Wiedzy w Bolesławcu

Biblioteka Narodowa zorganizowała 408 spotkań koordynacyjnych dla wszystkich wdrażanych bibliotek, na których omówione zostały najważniejsze działania związane z wdrożeniem bibliotek. Proces wdrażania trwał od początku roku do 21 listopada 2023 roku. Najważniejsze prace wykonane przez zespół wdrożeniowy Biblioteki Narodowej w ramach wdrożenia to:

- szkolenia i spotkania wdrożeniowe (w okresie całego wdrożenia),
- przekazanie danych w formacie wymiennym z obecnego systemu biblioteki na FTP BN,
- spotkanie inicjujące dla zespołu wdrożeniowego w bibliotece,
- dostarczenie danych bibliotek do pierwszej testowej migracji,
- przeprowadzenie procesu deduplikacji,
- weryfikacja migracji danych i konfiguracji systemu,
- dostarczenie danych bibliotek do drugiej testowej migracji,
- przeprowadzenie procesu deduplikacji,
- weryfikacja migracji danych i konfiguracji systemu,
- eksport danych i migracja do ostatecznego ładowania danych,
- ostateczna deduplikacja danych,
- ostateczne ładowanie danych,
- konfiguracja wyszukiwarki Primo
- zakończenie wdrożenia i przejście do wsparcia,
- uruchomienie systemu w bibliotece dla użytkowników.

Łącznie do migracji biblioteki przekazały **5.297.208** rekordów bibliograficznych.

Z powodu błędów w opisach katalogowych integrowanych bibliotek nie było możliwe automatyczne zdeduplikowanie wszystkich rekordów podczas procesu migracji danych. Wytypowane rekordy musiały być sprawdzone ręcznie przez specjalistów BN. Do tej puli doszły również rekordy wymagające sprawdzenia pozyskane od bibliotek dołączających do ZSZZB, które zakupiły system z własnych środków. Do września 2023 roku Biblioteka Narodowa wykonywała te prace własnym nakładem. W dniu 20 września, zgodnie z decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 8 września 2023 roku, zwiększono o 4, 6 mln zł środki przeznaczone na realizację K.I.1.2. w 2023 roku, a w dniu 12 grudnia, zgodnie z decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, na realizację K.I.1.2. przeznaczono dodatkowo 540 tys. zł. Zwiększenie to pozwoliło pokryć niezbędne koszty przeprowadzenia masowej deduplikacji rekordów przekazanych przez biblioteki w ramach integracji do ZSZZB.

Łącznie w 2023 roku przeprowadzono deduplikację **496.489** rekordów bibliograficznych, 394.909 rekordów wzorcowych oraz przygotowano 276.406 schematów przekształceń JHP BN w Deskryptory BN. Tym samym wykonano

deduplikację wszystkich rekordów przekazanych do ZSZZB do końca 2023 roku.

Regularnie odbywały się szkolenia dla beneficjentów, w tym przyłączonych do ZSZZB w 2022 roku, z zakresu obsługi systemu Alma, wyszukiwarki Primo, zastosowania Deskryptorów Biblioteki Narodowej i przepisów katalogowania BN. W celu ułatwienia nauki przepisów katalogowania BN i ich sprawnego stosowania Biblioteka Narodowa przekazała beneficjentom dostęp do materiałów szkoleniowych w formie 58 nagrań audiowizualnych oraz 58 prezentacji, obejmujących następujące zagadnienia: przepisy katalogowania BN, zasady redakcji i doboru Deskryptorów Biblioteki Narodowej, stosowanie Deskryptorów Biblioteki Narodowej przy katalogowaniu publikacji z poszczególnych dziedzin nauki i sztuki oraz klasyfikacja publikacji z zastosowaniem Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiątej. Dodatkowo oprócz wskazanych materiałów szkoleniowych Biblioteka Narodowa zapewniła dostęp do codziennych konsultacji prowadzonych przez specjalistów z Instytutu Bibliograficznego BN i bibliotekarzy dziedzinowych z Zakładu Katalogowania Dziedzinowego BN.

W każdym tygodniu były to łącznie 34 konsultacje, prowadzone w trybie online od poniedziałku do piątku w godz. 8:00-14:00. Wszystkie materiały metodyczne i szkoleniowe związane z przepisami katalogowania BN i Deskryptorami BN są ogólnodostępne w serwisie *Przepisy katalogowania Biblioteki Narodowej* pod adresem: <https://przepisy.bn.org.pl>. Dopełnieniem materiałów szkoleniowych była możliwość konsultacji katalogowania poszczególnych typów publikacji ze względu na ich formę z bibliotekarzami dziedzinowymi z zakładów merytorycznych Biblioteki Narodowej odpowiedzialnych za gromadzenie poszczególnych typów zbiorów.

W 2023 roku odbyły się także spotkania z bibliotekami, których wdrożenie do ZSZZB odbędzie się w 2024 roku. Zorganizowano spotkania koordynacyjne, przedstawiono plan i szczegóły wdrożenia. Duże biblioteki przestały dane bibliograficzne do weryfikacji BN, skład zespołów wdrożeniowych oraz rozpoczęły cykl szkoleń z zakresu zastosowania Deskryptorów Biblioteki Narodowej w katalogowaniu publikacji z poszczególnych dyscyplin (w tym dwie biblioteki rozpoczęły korzystanie z konsultacji DBN prowadzonych przez pracowników BN).

W okresie sprawozdawczym świadczona była także usługa utrzymania zintegrowanego systemu zarządzania zasobami bibliotek w bibliotekach już go posiadających.

Głównym celem Kierunku interwencji 1.2. jest zmniejszenie kosztów procesów back-office będących w dyspozycji podmiotów publicznych, tj. 146 bibliotek: 4 już zintegrowanych i 28 dużych bibliotek publicznych i innych zaliczonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do

OSB o księgozbiorach liczących powyżej 50 tys. jednostek oraz 114 bibliotek publicznych woj. świętokrzyskiego, łódzkiego i lubelskiego, poprzez wdrożenie zunifikowanego i jednolitego systemu, jako usługi chmurowej (SaaS), oraz finansowanie utrzymania ZSZZB przez Operatora.

W ramach Programu umowę o przyłączenie do ZSZZB podpisało:

- 72 biblioteki gmin wiejskich,
- 17 bibliotek z gmin miejsko-wiejskich,
- 16 bibliotek gmin miejskich,
- 9 bibliotek z miast na prawach powiatu,
- 6 bibliotek powiatowych,
- 7 bibliotek wojewódzkich (w tym 2 umowy zostały rozwiązane),
- 17 bibliotek innych typów.

1.2.3 Kwestie mające wpływ na wykonanie Kierunku interwencji 1.2

Biblioteka Narodowa w sprawozdaniu rocznym z realizacji Priorytetu 1 NPRCz 2.0 zgłosiła konieczność przeprowadzenia nowelizacji Uchwały nr 69/2021 RM umożliwiającej przeprowadzenie naboru uzupełniającego w ramach K.I.1.2. z powodu niewykorzystania limitu przez biblioteki z województw świętokrzyskiego, łódzkiego i lubelskiego.

Zakończona w lutym 2023 r. nowelizacja zapisów Uchwały nr 69/2021 (por Uchwała RM nr 23/2023) umożliwiła w 2023 r. przeprowadzenie naborów uzupełniających w ramach K.I.1.2. i tym samym zwiększono liczbę dużych bibliotek publicznych oraz innych zaliczonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do OSB o księgozbiorach liczących powyżej 50 tys. jednostek zbiorów uprawnionych do przystąpienia do Programu z 16 na 28, przy jednoczesnym zmniejszeniu liczby bibliotek publicznych województw świętokrzyskiego, łódzkiego i lubelskiego z 480 na 114. W 2023 roku wdrożono ZSZZB we wszystkich przewidzianych na ten rok bibliotekach.

1.2.4 Analiza informacji w odniesieniu do Kierunku interwencji 1.2

Działania prowadzone w ramach Kierunku interwencji 1.2 znacząco zwiększają zakres podmiotowości bibliotek publicznych oraz wyposażają je w odpowiednie narzędzia (ZSZZB) potrzebne do realizacji postawionych przed nimi zadań. ZSZZB będąc zaawansowaną technologicznie platformą informatyczną, która umożliwia włączonym w nią bibliotekom efektywną obsługę procesów i funkcji bibliotecznych, lepsze rozpoznanie potrzeb i zainteresowań czytelniczych użytkowników bibliotek oraz ekonomizację i optymalizację w obszarze

katalogowania i ewidencjonowania zakupionych w ramach wsparcia NPRCz 2.0 i środków własnych JST materiałów bibliotecznych, pozwoli na szybsze, dokładniejsze i efektywniejsze realizowanie zadań, zdefiniowanych w ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. *o bibliotekach*.

W ramach ZSZZB jest możliwość współkatalogowania w czasie rzeczywistym w jednym systemie informatycznym, co bezpośrednio wpływa na minimalizację kosztów ponoszonych przez biblioteki. Znacząco zwiększy się także liczba bibliotek z dostępem do nowoczesnego katalogu on-line, co wpłynie na zwiększenie dostępności informacji o zbiorach dla czytelników.

1.2.5 Postęp finansowy z realizacji Kierunku 1.2

W 2023 roku wydatkowano środki na wdrożenie ZSZZB w 21 bibliotekach zgodnie z listą rankingową zatwierdzoną przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w dniu 22 grudnia 2021 roku. Opłacono także utrzymanie ZSZZB w bibliotekach już go posiadających.

Koszt utrzymania ZSZZB w bibliotekach już go posiadających (Bibliotece Narodowej, Bibliotece Jagiellońskiej, Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Kielcach i Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Lublinie i 109 bibliotekach, w których wdrożono ZSZZB w 2022 roku) w 2023 roku wyniósł 3,7 mln zł, a koszty wdrożenia ZSZZB w 21 bibliotekach wyniósł 5,3 mln zł.

W 2023 roku, dzięki środkom finansowym przeniesionym decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z niewykorzystanych środków przeznaczonych na realizację K.I.1.1. i badania czytelnictwa w 2023 roku (łącznie 5 178 724 zł) udało się przeprowadzić masową deduplikację rekordów przekazanych przez biblioteki w ramach integracji do ZSZZB. Dzięki niej katalog Biblioteki Narodowej i ponad 130 wdrożonych bibliotek stał się największym i najpełniejszym miejscem informacji o zbiorach polskich bibliotek.

2. Priorytet 2 - Inwestycje w infrastrukturę bibliotek publicznych

2.1 Kierunek interwencji 2.1. Infrastruktura bibliotek 2021-2025

Wszystkie działania Operatora prowadzone były w oparciu o zatwierdzony przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w dniu 8 sierpnia 2023 roku Regulamin konkursu w ramach Kierunku interwencji 2.1. „Infrastruktura bibliotek 2021-2025”.

2.2 Postęp rzeczowy realizacji Kierunku interwencji 2.1

Od początku realizacji NPRCz 2.0 w ramach Priorytetu 2 uruchomiono **3** nabory wniosków : pierwszy zakończony w 2021 r., drugi zaś zakończony w lutym 2023 r. trzeci zakończony w październiku 2023 r. (ogłoszenie wyników nastąpiło w styczniu 2024 r.).

W ich wyniku realizowanych było **80** zadań obejmujących **80** obiektów bibliotecznych (biblioteki główne i filie), z tego **73** umowy realizowane były w trakcie 2023 r. (zadania zakończone w trakcie 2023 r. lub kontynuowane w latach następnych; wartość nie uwzględnia umów rozwiązanych na mocy porozumienia stron w trakcie 2023 r. – 3 przypadki).

Ogłoszony 8 sierpnia 2023 r. III nabór wniosków zakończył się 10 października 2023 r. Złożono w nim 111 wniosków poprawnych formalnie na łączną kwotę dofinansowania 175 mln zł. z czego dofinansowanie otrzymało **27** wniosków oraz kolejnych 20 w trybie odwoławczym .

W 2023 roku z realizacji zadań zrezygnowało łącznie **3** beneficjentów. Umowy na mocy porozumienia stron rozwiązano z Miejską Biblioteką Publiczną w Świętochłowicach, Ziębickim Centrum Kultury, Gminnym Centrum Kultury i Bibliotek w Skrzyszowie. Jako powód z rezygnacji z dofinansowania podawano m.in. znaczący wzrost kosztów przeprowadzenia inwestycji.

Ponadto w trakcie 2023 r. Miejska Biblioteka Publiczna w Siemianowicach Śląskich złożyła wniosek o możliwość rozwiązania umowy na mocy porozumienia stron co nastąpiło w 2024 r.

2.3 Kwestie mające wpływ na wykonanie Kierunku interwencji 2.1

Największą trudnością dla beneficjentów realizujących zadania w roku sprawozdawczym okazał się czynnik zewnętrzny, jakim jest utrzymujący się wysoki wskaźnik inflacji. Miało to niekorzystny wpływ na płynność prowadzonych inwestycji, wymuszało niejednokrotnie konieczność pozyskania dodatkowego finansowania zadania, przedłużenie terminów zakończenia zadań.

Bieżąca analiza postępów w realizacji projektów, w tym zorientowanie beneficjentów na konieczność spełnienia wraz z zakończeniem zadań zarówno standardów obligatoryjnych, jak i tych zadeklarowanych standardów preferowanych, niejednokrotnie było powodem przedłużania terminów zakończenia projektów (z 2023 r. na 2024 r.). Podkreślić trzeba, że względem roku poprzedniego, odnotowano znacząco niższą liczbę rezygnacji z realizacji zadań. W roku 2022 r. 14 beneficjentów zrezygnowało z realizacji zadań: 2 z nich

to beneficjenci dofinansowani w ramach I naboru wniosków, pozostałych 12 – beneficjenci z II naboru. W 2023 r. z realizacji zadań zrezygnowało łącznie 3 beneficjentów. Wpływ na tę znacząco niższą wartość na pewno ma fakt, iż w 2023 r. realizowane były wyłącznie zadania rozpoczęte w latach ubiegłych (2021 r. lub 2022 r.), a więc takie, w których stan zaawansowania prac, poczynionych wydatków był już znaczący, a sama inwestycja na takim etapie zaangażowania środków i zasobów ludzkich, że rezygnacja z niej wiązałaby się ze znaczącymi trudnościami, które uznać można byłoby zapewne za ostateczne, w tym np. zwrot już pobranych środków z dofinansowania.

Na etapie rozliczenia końcowego zadań pojawiły się również pojedyncze sytuacje niewykonania zadeklarowanego przez beneficjentów standardu preferowanego dotyczącego *energooszczędności obiektów objętych zadaniami*⁴⁴. Jest on dla wnioskodawcy fakultatywny ale nieobligatoryjny, przynoszący jednak dodatkowe punkty w procesie oceny i wpływający bezpośrednio na miejsce na liście rankingowej danego naboru. Wyżej wymieniony standard odnosi się do sytuacji i momentu zakończenia zadania, w którym beneficjent jest zobowiązany posiadać świadectwo charakterystyki energetycznej potwierdzającej osiągnięcie wartości zapotrzebowania na nieodnawialną energię pierwotną EP=45 kWh/m²/rok budynku.

W związku z faktem, że pojawiły się trudności ze spełnieniem złożonych na etapie wniosku deklaracji, które składane były w oparciu o niewystarczającą wiedzę beneficjentów - Instytut Książki zorganizował dwa spotkania online z ekspertem pn. Energooszczędność obiektu biblioteki a standard preferowany w „Infrastrukturze bibliotek 2021-2025”.

2.4 Analiza informacji w odniesieniu do Kierunku interwencji 2.1

W ramach I naboru wniosków złożono łącznie 52 poprawne formalnie wnioski na łączną kwotę dofinansowania wynoszącą 66,7 mln zł. W ramach II naboru wniosków złożono 103 wnioski poprawne formalne na łączną kwotę dofinansowania 148,8 mln zł, zaś w ramach III naboru wniosków złożono 111 wniosków poprawnych formalnie na łączną kwotę dofinansowania 174,5 mln zł i zadeklarowanego wkładu własnego 102,2 mln zł. Średnie udzielone dofinansowanie, dla wszystkich realizowanych zadań wynosi ponad 1,62 mln zł, z tego średnie udzielone dofinansowanie w procedurze konkursowej dla zadań z III naboru wynosi ponad 2 mln zł.

⁴⁴ Składając wniosek o dofinansowanie wnioskodawca może zadeklarować spełnienie w momencie zakończenia zadania standardu preferowanego nr 6 o brzmieniu: budynek biblioteki głównej/filii objęty zadaniem zostanie zaprojektowany i wykonany jako budynek energooszczędny o wartości zapotrzebowania na nieodnawialną energię pierwotną EP=45 kWh/m²/rok.

Wśród 111 poprawnych formalnie wniosków złożonych III naborze wniosków przeprowadzonym w ramach K.I.2.1- **87** wniosków złożyły bibliotek publiczne działające jako samodzielne instytucje kultury, a **24** biblioteki znajdujące się w strukturach innych instytucji kultury.

Dofinansowane zadania dotyczyły modernizacji bibliotek **37**, przebudowy **36**, adaptacji **19** oraz budowy **19** bibliotek, żadne zadanie nie dotyczyło rekonstrukcji obiektu bibliotecznego. Łącznie (stan na 31.12.2023 r.) realizowane są i były 73 zadania, wśród których znajduje się: **12** adaptacji, **16** budów, **26** modernizacji, **17** przebudów i **2** rekonstrukcje obiektów bibliotecznych.

Mapa (poniżej) przedstawia wszystkie 125 zadań dofinansowanych we wszystkich naborach (wraz z rezygnacjami).

Wykres 5 Liczba dotychczas dofinansowanych bibliotek w ramach Priorytetu 2 z podziałem na województwa

Źródło: Dane ze sprawozdania Instytutu Książki

Dzięki pozyskanym środkom w ramach Priorytetu 2 w całej Polsce powstają obiekty nowoczesne, dostępne architektonicznie, dostosowane do potrzeb i oczekiwań lokalnej społeczności. Od początku okresu programowania dofinansowania przyznawane były zarówno na działania podejmowane w niewielkich gminach wiejskich (np. Sułów na Zamojszczyźnie, Czarnów na Mazowszu, Zabór w Lubuskiem), jak i w większych ośrodkach – Piotrków

Trybunalski, Jaworzno czy Czeladź. Godne odnotowania są te przypadki, w których dzięki „Infrastrukturze bibliotek” udaje się realizować kolejne już inwestycje w placówkach bibliotecznych w danej gminie. Warto wspomnieć tu m.in. o Rumi czy Piasecznie. Dofinansowywane są także działania w obiektach zabytkowych. Inwestycje w obiektach zabytkowych to m.in. adaptacja budynku zabytkowej stacji kolejowej w Targowiskach, w gminie Miejsce Piastowe (Podkarpacie) czy modernizacja zabytkowej siedziby Biblioteki Publicznej Gminy Kozienice (Mazowsze).

2.5 Postęp finansowy z realizacji Kierunku 2.1

Środki budżetu państwa zaplanowane na realizację Kierunku interwencji 2.1. w roku 2023 wyniosły 63 500 tys. zł.

W 2023 r. odbył się nabór wniosków na zadania realizowane w latach 2024-2025 (rozpoczynające się, także dofinansowaniem w 2024 r.)

W ramach **I naboru** wniosków przeprowadzonego w 2021 r. złożono łącznie **52** poprawne formalnie wnioski na łączną kwotę dofinansowania wynoszącą 66,7 mln zł.

W ramach **II naboru** wniosków przeprowadzonego w 2022 r. złożono w **110** wniosków, w tym 103 wnioski poprawne formalne na łączną kwotę dofinansowania 148,8 mln zł.

W ramach **III naboru** wniosków (zakończonego 10 października 2023 r.) złożono 114 wniosków, w tym 111 wniosków poprawnych formalnie na łączną kwotę dofinansowania 174,5 mln zł i zadeklarowanego wkładu własnego 102,2 mln zł.

W 2023 r. realizowanych było 21 zadań o przydzielonej kwocie maksymalnego dofinansowania, zaś wśród wniosków złożonych w III naborze bibliotek takich było o 15 więcej tj. 36.

Wykorzystanie środków z budżetu w Priorytecie 2 po dwóch pierwszych latach programowania wynosi 124,9 mln zł, co stanowi ok. 54,66% całego budżetu K.I.1.1.

W trakcie 2023 r. – z powodu zgłoszonych przez beneficjentów rezygnacji z przyznanego dofinansowania dwukrotnie zgłoszono do blokady kwoty środków, które nie będą wykorzystane do końca 2023 r na łączną sumę 11 668 061 zł (środki inwestycyjne) oraz 21 000 zł (środki bieżące).

W 2023 r. (w stosunku do lat poprzednich) obserwuje się znacząco wyższe niż szacowane na poziomie zapisów Uchwały RM realne zaangażowanie wkładów własnych. W 2023 r. beneficjenci wykazali do rozliczenia łącznie ponad 44 mln zł, co stanowi wartość ponad 173% planu z uchwały (25,8 mln zł) i jednocześnie jest odwróceniem trendu z lat ubiegłych (wkłady własne na poziomach niższych niż

projektowane w uchwale), co było przewidywane w sprawozdawczości za lata ubiegłe i wynikało np. ze stosunkowo dużej liczby zadań, w których przesunięto termin zakończenia zadania z 2022 na 2023 r., kumulując tym samym środki własne właśnie w ostatnim roku realizacji zadania.

W 2023 r. przeprowadzono 16 działań o charakterze kontrolnym, z tego 8 podmiotów zostało objętych kontrolą na miejscu, a 8 kolejnych zostało wytypowanych do kontroli finansowej realizowanych zadań.

Kontrole na miejscu objęły: *Gminną Bibliotekę Publiczną w Mieścisku, Bibliotekę Publiczną Gminy Skulsk, Jeleniogórskie Centrum Informacji i Edukacji Regionalnej - Książnica Karkonoska, Bibliotekę Publiczną w Piasecznie, Centrum Kultury i Promocji Gminy Bobowa, Bibliotekę Publiczną Gminy Dzierżoniów, Gminną Bibliotekę Publiczną w Rajczy, Miejską Bibliotekę Publiczną w Szczawnie Zdroju.*

Przeprowadzone kontrole wybranych obiektów dotyczyły sprawdzenia realizacji wybranych standardów (obowiązkowych i preferowanych) zarówno w inwestycjach zrealizowanych, jak i tych w trakcie realizacji.

Pozostałe biblioteki wytypowane do kontroli : *Gminna Biblioteka Publiczna w Jabłoni, Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Lesku, Biblioteka Publiczna Gminy Nieporęt; Biblioteka Publiczna Gminy Michałowice; Biblioteka Publiczna Gminy Nowe Miasto nad Wartą; Gminna Biblioteka Publiczna w Rzekuniu; Miejska Biblioteka Publiczna w Kędzierzynie - Koźlu, Wadowicka Biblioteka Publiczna.*

Przedstawione przez beneficjentów dokumenty finansowe nie budziły znaczących zastrzeżeń pracowników Operatora Priorytetu weryfikujących rozliczenie zadań.

3. Priorytet 3 - Zakup nowości wydawniczych do placówek wychowania przedszkolnego, bibliotek szkolnych i pedagogicznych

3.1 Kierunek interwencji 3.1 i 3.2

Wszystkie działania operatora prowadzone były w oparciu o zasady dotyczące realizacji Priorytetu 3 „Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021-2025” wynikają z obowiązujących w tym zakresie aktów prawnych takich jak:

- art. 90u ust. 4 pkt 6 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2022 r. poz. 2230 t.j.),

- rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2021 r. w sprawie szczegółowych warunków, form i trybu realizacji Priorytetu 3 "Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021-2025"(Dz.U. poz. 1675).
- Zarządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 26 stycznia 2022 r. w sprawie powołania Zespołu do spraw oceny wniosków o udzielenie wsparcia finansowego w odniesieniu do szkół polskich oraz szkół i zespołów szkół w Polsce oraz przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej, działających w ramach Ośrodka Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą, realizowanego w ramach Priorytetu 3 „Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021-2025”.

Zgodnie z ustaloną procedurą, wnioski o udzielenie wsparcia finansowego w ramach Priorytetu 3 NPRCz 2.0 dyrektorzy placówek wychowania przedszkolnego, szkół i bibliotek pedagogicznych składali do swojego organu prowadzącego – w terminie do 31 października 2022 r. Następnie organy prowadzące odpowiednio placówki wychowania przedszkolnego, szkoły i biblioteki pedagogiczne, składały wnioski – w terminie do 20 listopada 2022 r. - do właściwego wojewody (operatora Priorytetu 3 w województwie).

W przypadku szkół prowadzonych przez ministrów, dyrektorzy szkół składali wnioski bezpośrednio do właściwego ministra, a w przypadku szkół w ORPEG – bezpośrednio do dyrektora Ośrodka Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą.

Formularze wniosków, formularze sprawozdań oraz materiały informacyjne odnoszące się do realizacji Priorytetu 3 NPRCz 2.0., zostały udostępnione na stronie internetowej Ministerstwa Edukacji Narodowej <https://www.gov.pl/web/edukacja/narodowy-program-rozwoju-czytelnictwa-20-edycja-2021-2025>. Także na stronie internetowej MEN <https://www.gov.pl/web/edukacja/informacje-dla-beneficjentow-nprcz-20-priorytet-3> została zamieszczona bardzo szczegółowa ścieżka realizacji programu z podaniem terminów i zasad wsparcia.

Zgodnie z § 6 ust. 1 pk1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2021 r. w sprawie szczegółowych warunków, form i trybu realizacji Priorytetu 3 „Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021-2025”, środki budżetu państwa na wsparcie finansowe na 2023 rok na realizację Priorytetu 3 zostały podzielone między wojewodów oraz ministrów prowadzących szkoły proporcjonalnie do wysokości wnioskowanych odpowiednio przez organy prowadzące placówki wychowania przedszkolnego, szkoły i biblioteki pedagogiczne.

Minister Edukacji i Nauki zwrócił się do Ministra Finansów o uruchomienie środków w wysokości 29 546 040 zł (na realizację zadania 29 400 000 zł oraz na

obsługę zadania przez wojewodów – 146 040 zł) z rezerwy celowej budżetu państwa poz. 26.

W ramach całego Priorytetu 3 wnioski złożono – 7 577 podmiotów, z czego w Kierunku interwencji 3.1. – wnioski złożyło 2 270 placówek wychowania przedszkolnego (przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach), a w Kierunku interwencji 3.2. – 5 307 szkół i bibliotek pedagogicznych.

Po dokonaniu oceny wszystkich wniosków, wojewodowie podpisali 1 814 umów z organami prowadzącymi placówki wychowania przedszkolnego, szkoły i biblioteki pedagogiczne – jednostkami samorządu terytorialnego, osobami prawnymi innymi niż jednostki samorządu terytorialnego oraz osobami fizycznymi. Wojewodowie podpisywali z organami prowadzącymi jedną umowę, bez podziału na kierunki interwencji.

W przypadku, gdy dany beneficjent jest jednocześnie organem prowadzącym placówkę wychowania przedszkolnego (Kierunek interwencji 3.1.) oraz szkołę (Kierunek interwencji 3.2.), w ramach danej umowy jest wydzielona część odnosząca się do Kierunku interwencji 3.1. i 3.2.).

Problemy z realizacją umów wystąpiły w trzech województwach:

- w województwie dolnośląskim ze względu na zmianę organu prowadzącego placówkę w jednym przypadku zrezygnowano z podpisania umowy;
- w województwie kujawsko – pomorskim jeden organ prowadzący – mimo złożonego wniosku - nie podpisał umowy. W tym przypadku wystąpił nawet problem z kontaktem z osobami decyzyjnymi – placówka wskazana do dofinansowania prawdopodobnie uległa likwidacji);
- w województwie lubuskim – jeden organ prowadzący zrezygnował z podpisania umowy z uwagi brak kandydatów do oddziału przedszkolnego na rok szkolny 2023/2024.

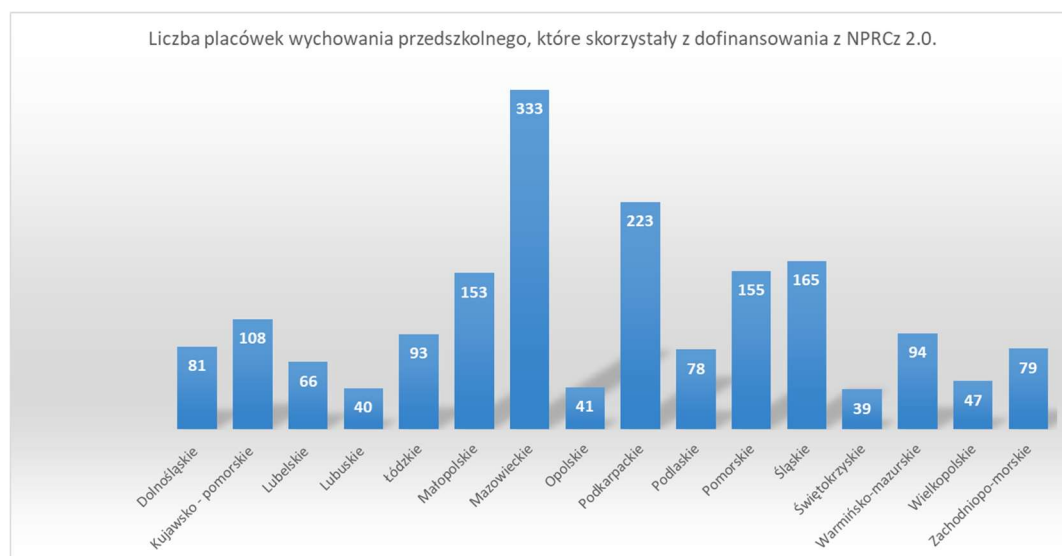
3.1.1 Kierunek interwencji 3.1. Zakup nowości wydawniczych do placówek wychowania przedszkolnego

W ramach Kierunku interwencji 3.1. organy prowadzące placówki wychowania przedszkolnego: jednostki samorządu terytorialnego, osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego oraz osoby fizyczne mogły ubiegać się o dofinansowanie zakupu nowości wydawniczych dla dzieci w wieku 3-6 lat, w tym książek opublikowanych drukiem lub na innym nośniku (w tym książki obrazkowe, mówione i elektroniczne) oraz wsparcie realizacji działań promujących czytelnictwo w oddziałach przedszkolnych w szkołach i w przedszkolach.

3.1.2 Postęp rzeczowy realizacji Kierunku interwencji 3.1

W 2023 r. ramach Kierunku interwencji 3.1. złożono **2 270** wniosków do organów prowadzących, zaś ze wsparcia skorzystało **1 795** placówek wychowania przedszkolnego, w tym oddziały przedszkolne w szkołach (712) i przedszkola zarówno publiczne, jak i niepubliczne (1083). Poniżej szczegółowe zestawienie z podziałem na województwa.

Wykres 6 Liczba placówek wychowania przedszkolnego, które skorzystały z dofinansowania w ramach K.I.3.1 – w podziale na województwa

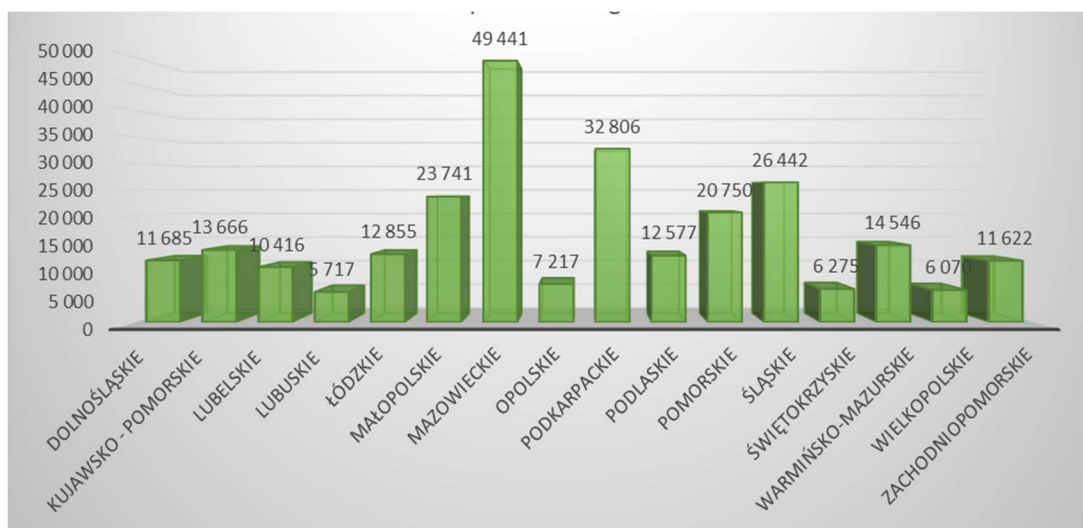

Źródło: Dane ze sprawozdania MEN

W ramach kierunku interwencji 3.1 najwięcej skorzystało placówek wychowania przedszkolnego w województwie Mazowieckim oraz Podkarpackim.

Do placówek wychowania przedszkolnego zakupionych zostało **265 856** książek w tym 262 632 książki papierowe, 2 934 audiobooki i 290 książek elektronicznych) do których uczęszcza ogółem **169 694** dzieci.

Wykres 7 Liczba nowości wydawniczych zakupionych przez placówek wychowania przedszkolnego ogółem

Źródło: Dane ze sprawozdania MEN

Ze względu na to, że w placówkach wychowania przedszkolnego nie ma odrębnych pomieszczeń przeznaczonych na potrzeby gromadzenia zbiorów bibliotecznych, zakupione książki były eksponowane (wybrane przykłady): na wydzielonych półkach, np. w holu przedszkola, utworzonych kąciach bibliotecznych w sali zabaw (książki zostały umieszczone na półkach, na wysokości umożliwiającej swobodny dostęp do nowości dla wszystkich dzieci), w pokoju zajęć dodatkowych, sali sensorycznej i gabinecie logopedycznym, a nawet w przedsionku i szatni przedszkolnej, w celu zainteresowania rodziców i opiekunów dzieci realizacją programu. W szkołach, w których funkcjonuje oddział przedszkolny, biblioteki szkolne utworzyły dział książek dla przedszkolaków. W niektórych placówkach utworzone zostały także samodzielne przedszkolne małe biblioteczki. Zakupione egzemplarze książek zostały także wyeksponowane na internetowej stronie przedszkola i w mediach społecznościowych.

Placówki wychowania przedszkolnego podejmowały szereg działań, do których zostały zobowiązane przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2021 r. w sprawie szczegółowych warunków, form i trybu realizacji Priorytetu 3 "Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021-2025" tj:

- **podjęły współpracę z biblioteką publiczną/pedagogiczną** w zakresie, np.: konsultacji w sprawie zakupu książek, organizacji wizyt dzieci w bibliotece publicznej i zapoznanie z jej działalnością oraz pracą bibliotekarza, organizacji konkursów i zajęć bibliotecznych, organizacji w bibliotece publicznej wystawy prac plastycznych dzieci, współpracy przy organizacji wydarzeń promujących czytelnictwo związanych z obchodami Dnia

Bibliotekarza, udziału dzieci w warsztatach bibliotecznych, przedstawieniach i teatrzykach, spotkaniach z autorami książek. Biblioteki publiczne zachęcały też do założenia karty czytelnika dla grup przedszkolnych. Prowadzona była wymiana informacji o działaniach proczytelniczych;

- **zorganizowały w czasie roku szkolnego co najmniej jedno wydarzenie promujące czytelnictwo, w szczególności spotkanie z twórcami literatury, w tym dziecięcej**, np.: bal postaci bajkowych, udział w akcjach czytelniczych (typu Wielkie przedszkolakom czytanie, Czytanie na polanie, Dzień głośnego czytania bajek, Poranki z książką – Czytane Poniedziałki, realizacja przedszkolnych projektów czytelniczych: Akademia Kici Koci, Mały Miś w świecie wielkiej literatury, Mała książka – wielki człowiek, Cała Polska czyta dzieciom), organizacja spotkania autorskiego z twórcami książek dla dzieci (Waldemar Cichoń, Marek Michalak, Monika Oworuszko, Ryszard Ścibor, Alina Przydatek, Elżbieta Śnieżkowska – Bielak), realizacja czytelniczych projektów edukacyjnych adresowanych do najmłodszych czytelników, organizacja przedstawień teatralnych i inscenizacji bajek, organizacja kiermaszu książek przy współpracy z księgarnią, organizacja w przedszkolu kącika wędrującej książki, warsztatów literackich, konkursów recytatorskich i plastycznych;
- **uwzględnili tematykę wpływu czytania na rozwój dzieci podczas zorganizowanego spotkania z rodzicami** (organizowano rodzinne spotkania czytelnicze, na łamach gazetki przedszkolnej opublikowany został artykuł Rola książki w życiu dziecka, na stronie internetowej przedszkola umieszczono plakat oraz list do rodziców
- **zorganizowały zajęcia edukacyjne z wykorzystaniem zakupionych książek**, np. zajęcia dotyczące przygotowań do świąt na podstawie książki Basia i Boże Narodzenie, bajkoterapia – zajęcia relaksacyjne z książką, Zdrowe dzieci – czytanie książek: Chory kotek, Maks dba o zdrowie przez pielęgniarkę w przedszkolu, zajęcia Jesień w sadzie z wykorzystaniem książki Co rośnie w sadzie, zajęcia logopedyczne z wykorzystaniem książki Wierszyki logopedyczne, zajęcia edukacyjne z książką Kolorowy potwór – nauka nazywania i rozpoznawania emocji.

3.2 Kierunek interwencji 3.2. Zakup nowości wydawniczych oraz elementów wyposażenia do bibliotek szkolnych i pedagogicznych.

W ramach Kierunku interwencji 3.2., o wsparcie z budżetu państwa w 2023 roku ubiegały się organy prowadzące szkoły podstawowe i ponadpodstawowe oraz szkoły artystyczne realizujące kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej lub liceum ogólnokształcące: jednostki samorządu terytorialnego, osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego, osoby fizyczne oraz ministrowie: właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, właściwy do

spraw rolnictwa, właściwy do spraw klimatu oraz Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą (ORPEG).

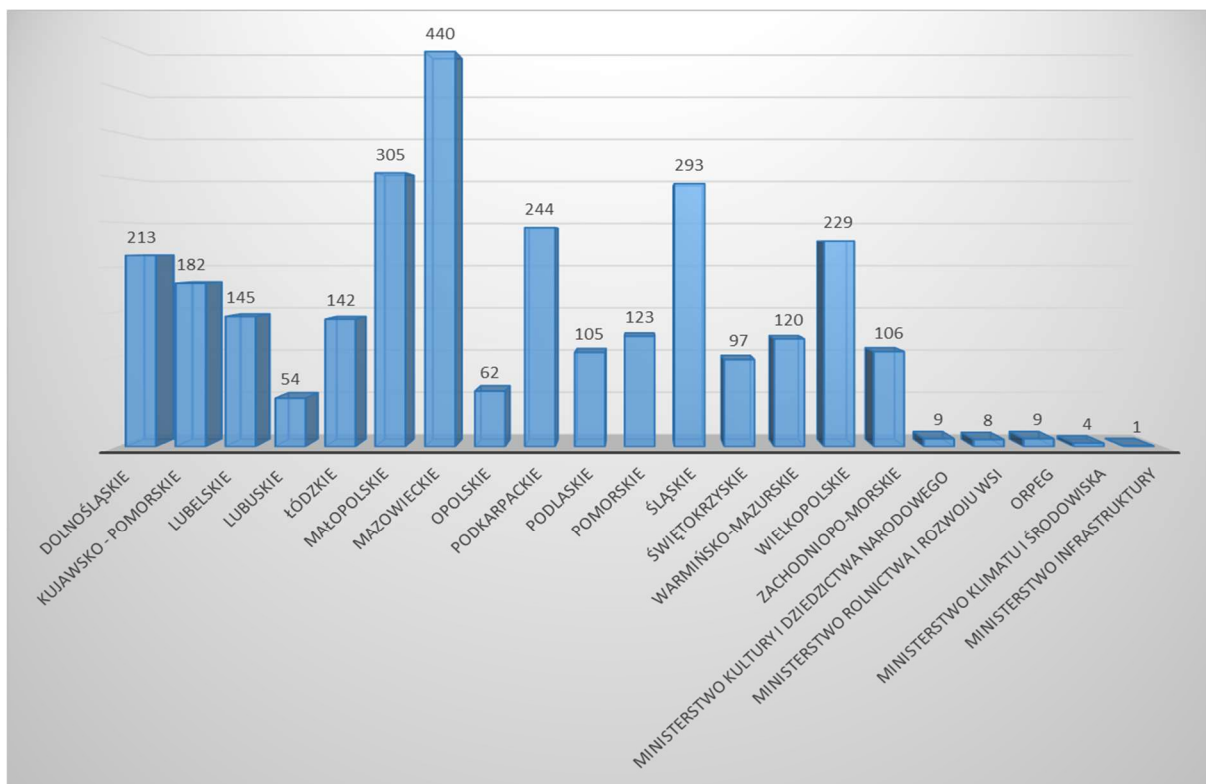
3.2.1 Postęp rzeczowy realizacji Kierunku interwencji 3.2

W 2023 r. w ramach Kierunku interwencji 3.2. złożono 5 307 wniosków przez szkoły biblioteki pedagogiczne, zaś ze wsparcia skorzystało 2 928 bibliotek szkolnych i 43 biblioteki pedagogiczne (**ogółem 2 971 bibliotek**).

W programie wzięło udział 2 891 szkół (w tym 2 254 podstawowe i 637 ponadpodstawowych).

Do wszystkich szkół objętych wsparciem uczęszcza **892 206** uczniów, 670 691 to uczniowie aktywnie wypożyczający książki z biblioteki szkolnej, a 403 573 z nich miało już okazję wypożyczyć książki zakupione w 2023 roku w ramach programu.

Wykres 8 Liczba szkół ogółem, które wzięły udział w programie

Źródło: Dane ze sprawozdania MEN

Najwięcej szkół podstawowych i ponadpodstawowych skorzystało w województwach: Mazowieckim i Małopolskim.

Zgodnie z założeniami Priorytetu 3 NPRCz 2.0, organ prowadzący, który otrzymał wsparcie finansowe, był zobowiązany przeznaczyć nie mniej niż 50% kwoty wsparcia otrzymanego w odniesieniu do danej szkoły lub biblioteki pedagogiczne na zakup książek. Ogółem do bibliotek szkolnych i pedagogicznych zostało zakupionych **951 984** nowości wydawniczych. Szczegółowe zestawienie poniżej.

Tabela 7 Ogółem liczba zakupionych książek

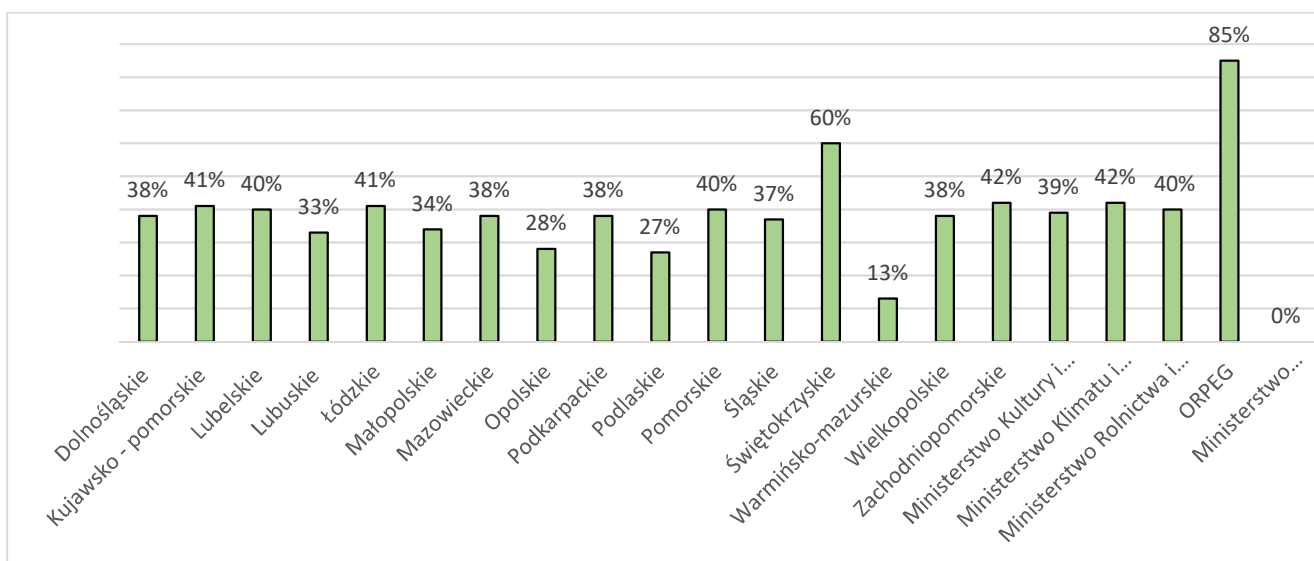
	Wnioskodawcy (województwa i ministerstwa)	Liczba książek kupionych do bibliotek szkolnych	Liczba kupionych książek do bibliotek pedagogicznych	Ogółem liczba zakupionych książek (2+3)
Lp.	1	2	3	4
1	Dolnośląskie	69 380	1768	71 148
2	Kujawsko - pomorskie	53 418	91	53 509
3	Lubelskie	45 115	11	45 126
4	Lubuskie	16 382	214	16 596
5	Łódzkie	45 898	1 483	47 381
6	Małopolskie	110 898	52	110 950
7	Mazowieckie	140 738	504	141 242
8	Opolskie	22 702	0	22 702
9	Podkarpackie	66 013	0	66 013
10	Podlaskie	35 485	276	35 761
11	Pomorskie	49 460	0	49 460
12	Śląskie	105 305	605	105 910
13	Świętokrzyskie	29 035	369	29 404
14	Warmińsko-mazurskie	37 068	562	37 630
15	Wielkopolskie	79 425	779	80 204
16	Zachodniopomorskie	33 382	0	33 382
17	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	1 251	0	1 251
18	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	1 656	0	1 656
19	Ministerstwo Infrastruktury	211	0	211
20	ORPEG	1 450	0	1 450
21	Ministerstwo Klimatu i Środowiska	998	0	998
	Razem	945 270	6 714	951 984

Źródło: Dane ze sprawozdania MEN

Odsetek zakupionych do bibliotek szkolnych lektur szkolnych sięga 38 %. Najwięcej lektur zakupiły szkoły działające w ramach ORPEG (85 %); najmniej –

szoła prowadzona przez ministra do spraw gospodarki morskiej – 0% oraz szkoły w województwie warmińsko – mazurskim (13%).

Wykres 9 Odsetek zakupionych do bibliotek szkolnych - lektur szkolnych

Źródło: Dane ze sprawozdania MEN

Szkoły podejmowały szereg działań upowszechniających czytelnictwo wśród dzieci i młodzieży, do których zostały zobowiązane przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2021 r. w sprawie szczegółowych warunków, form i trybu realizacji Priorytetu 3 „Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021-2025”:

- **podjęły współpracę z biblioteką publiczną/pedagogiczną** w zakresie, np.: konsultacji w sprawie zakupu nowych pozycji książkowych, wymiany informacji o wydarzeniach promujących czytelnictwo odbywających się w regionie, organizacji webinaru polecającego nowości wydawnicze, których zakup warto rozważyć w związku z otrzymanym wsparciem w ramach NPRCz, organizacji przez bibliotekę publiczną szkolenia dla nauczycieli bibliotekarzy, przekazania przez bibliotekę publiczną listy najbardziej poczytnych książek polecanych dla młodzieży. Współpraca objęła też udział uczniów w konkursach literacko – plastycznych, lekcjach bibliotecznych i projektach edukacyjnych, wspólnych grach terenowych, spotkaniach autorskich oraz zajęciach czytelniczych w bibliotece pedagogicznej z elementami biblioterapii;
- zorganizowały w czasie roku szkolnego co najmniej jedno wydarzenie promujące czytelnictwo, w szczególności spotkanie z twórcami literatury, w tym dziecięcej i młodzieżowej, np.: organizacja spotkania autorskiego (z poetą Krzysztofem Kleszczem połączone z konkursem Jesienne inspiracje, Anną Rink, autorką książki Dziennik Reni, W. Widłakiem i P. Baręsewiczem, Waldemarem Cichoniem, Martyną Kwiatkowską, Jakubem Pacześniakiem).

Przygotowana została wystawa Tydzień Książki Zakazanej – wystawa książek objętych na przestrzeni lat i w różnych krajach cenzurą z powodów politycznych i religijnych, wystawa książek O chłopakach, dla chłopaków, napisana przez chłopaków. Uczniowie brali udział w szkolnych konkursach czytelniczych, plastycznych, recytatorskich, frazeologicznych, w organizacji kiermaszu książek, organizacji wystawy nowości zakupionych w ramach programu, uczestniczyli też w Narodowym Czytaniu, akcji Cała Polska Czyta Dzieciom i akcji Przerwa na czytanie, Ogólnopolskim Dniu Biblioterapii oraz wystawie poświęconej Wisławie Szymborskiej;

- **uwzględniły tematykę wpływu czytania na rozwój dzieci podczas zorganizowanego spotkania z rodzicami oraz zorganizowały co najmniej jeden projekt edukacyjny z wykorzystaniem księgozbioru biblioteki szkolnej**, np. Książka wczoraj i dziś – w ramach projektu odbyła się wycieczka do Muzeum Ilustracji Książkowej oraz warsztaty graficzne z wykorzystaniem zasobów biblioteki publicznej, Bilet powrotny do biblioteki – uczniowie klas pierwszych otrzymywali po pierwszej wizycie w bibliotece specjalny bilet z wyzwaniem czytelniczymi, Mural mola książkowego – stworzenie w przestrzeni szkolnej miejsca, w którym uczniowie mogą spędzać czas, odpocząć i poczytać, Walentynki literackie w bibliotece szkolnej – projekt miał na celu popularyzację książek, w których tematem jest miłość i relacje międzyludzkie, Wszechświat i jego tajemnice – uczniowie w oparciu o literaturę pogłębiali wiedzę z zakresu wiedzy wszechświata, tworzyli prace plastyczne, Nad Niemnem – klasyka literatury polskiej – projekt związany z akcją Narodowe Czytanie 2023, Aleksander Fredro – mistrz żartu i komedii – celem projektu było uczczenie 230 rocznicy urodzin komediopisarza i poznanie jego twórczości, Śladami polskich legend – projekt przybliżał dzieciom polskie baśnie i legendy w oparciu o literaturę dostępną w bibliotece szkolnej, Świat zwierząt w literaturze dziecięcej i Zaopiekuj się mną – zapoznanie się z literaturą, w których bohaterami są zwierzęta.

Biblioteki szkolne i pedagogiczne, które przystąpiły do programu, miały też możliwość przeznaczyć środki na zakup elementów wyposażenia, aby zmienić organizację przestrzenną i zacząć postrzegać bibliotekę jako miejsca przyjazne uczniom. Jak wynika ze sprawozdań, pomieszczenia biblioteczne zostały wyposażone m.in. w: regały biblioteczne, stojaki na książki, pojemniki na karty biblioteczne, drabinki i stopnie biblioteczne, stoliki, krzesła, lampki biurkowe, rolety, żaluzje, przekładki alfabetyczne i działowe, podpórki do książek, wózek biblioteczny, szafki na dokumenty biblioteczne, regały ekspozycyjne, gabloty informacyjne, a także kanapy, pufy i siedziska do kącika czytelniczego.

Dokonano również zakupu sprzętu, aby stworzyć/unowocześnić stanowisko pracy nauczyciela bibliotekarza. Zakupione zostały, m.in.: lady biblioteczne,

sprzęt komputerowy, czytniki kodów kreskowych, biblioteczne programy komputerowe i czytniki ebooków.

3.2.2 Kwestie mające wpływ na wykonanie Priorytetu 3 (wspólna dla K.I.3.1 i K.I.3.2)

Wdrażanie Priorytetu 3 NPRCz 2.0 jest problematyczne ze względu na jego wielostopniową strukturę i dużą liczbę wnioskodawców i beneficjentów. Zarówno MEN, jak i wojewodowie/kuratorzy oświaty otrzymywali bardzo wiele zapytań (zarówno drogą e-mailową, jak i telefoniczną) od beneficjentów dotycząca zasad programu, zakresu możliwych do dokonania zakupów i kwestii finansowych.

Zarówno operatorzy Priorytetu 3 w województwie, jak i beneficjenci zgłaszali ponadto problemy dotyczące:

- krótkiego czasu przeznaczonego na realizację zakupów, w szczególności w zakresie dostępu do nowości wydawniczych, których nakład jest ograniczony;
- krótkiego czasu między zakupem książek a udostępnieniem ich czytelnikom, aby przygotować rzetelne dane statystyczne dotyczące czytelnictwa;
- potrzeby zapewnienia jeszcze większych środków na działania związane z promocją czytelnictwa;
- wzrostu cen zarówno książek, jak i mebli oraz sprzętu do wyposażenia pomieszczenia biblioteki;
- trudne do wcześniejszego przewidzenia i określenia kwoty wydatków na spotkania autorskie;
- wprowadzenia w krótkim czasie dużego zasobu książek do inwentarza biblioteki szkolnej.

Problemem jest także – jak twierdzili beneficjenci – konieczność wydatkowania środków w jednym roku kalendarzowym. Zdaniem niektórych beneficjentów, dla czytelników i biblioteki korzystniej byłoby, aby zakupy mogły być realizowane przez okres trzech - pięciu lat. Bibliotekarz planowałby zakupy z wyprzedzeniem oraz pilnował ciągłości serii, wydawnictw itp.

W związku ze stosunkowo krótkim czasem realizacji zadań z NPRCz 2.0, prace przebiegały bardzo intensywnie, co niekiedy sprawiało trudności organizacyjne. Wzrosły również ceny spotkań autorskich, co spowodowało, że autorzy, którzy wcześniej byli w kręgu zainteresowań biblioteki, byli niedostępni finansowo.

Trudności dotyczyły także zakupu wyposażenia biblioteki w określonej kwocie, która została podana we wniosku. Wahająca się inflacja przyczyniła się do ciągłych zmian cen za towary.

Dla części beneficjentów, problemem okazało się wywiązanie się w terminie z przygotowaniem sprawozdania, gdyż z zakupionymi książkami praca zaczęła się

pod koniec listopada. W tym czasie zakupione książki zostały wprowadzone do księgozbioru.

Nauczyciele bibliotekarze - zaangażowani przy realizacji programu - zwracali uwagę na nałożenie się obowiązków związanych z przyjęciem, ewidencją i wydawaniem podręczników pozyskanych z dotacji celowej i pracami bieżącymi w bibliotece oraz realizacją zadań z NPRCz, przy ograniczonej obsadzie pracowników w bibliotece szkolnej.

Dodatkowo, ze względu na krótki czas pomiędzy okresem sprawozdawczym, a zakupem i przygotowaniem książek do wypożyczenia w ramach programu, trudno jest opracować statystykę w taki sposób, aby ukazywała rzeczywiste zainteresowanie nowościami.

3.2.3 Analiza informacji w odniesieniu do Priorytetu 3 (wspólna dla K.I 3.1. i 3.2.)

Priorytet 3 NPRCz 2.0. cieszył się dużym zainteresowaniem, o czym świadczy liczba złożonych wniosków. Zainteresowanie programem ze strony szkół i placówek wychowania przedszkolnego było jednak niższe niż w 2022 roku (wnioskowana kwota wsparcia na 2022 rok wyniosła 73 340 tys. zł a na 2023 rok – 57 319 tys. zł). Mniej wniosków na 2023 rok złożyły zwłaszcza placówki wychowania przedszkolnego. W ocenie koordynatorów wojewódzkich Priorytetu 3 NPRCz mógł mieć na to wpływ małe doświadczenie tych placówek w pozyskiwaniu środków zewnętrznych oraz rozbudowany monitoring, który zniechęcał niektóre podmioty do składania wniosku w ramach programu kolejny raz.

W K.I 3.1. dla beneficjentów istotne było to, że mogli wzbogacić księgozbiór biblioteczny w nowości wydawnicze, kupić książki dla dzieci, które nauczyciele wykorzystują już w pracy przy realizacji podstawy programowej wychowania przedszkolnego, przez co zajęcia stały się atrakcyjniejsze. Dzięki realizacji programu placówki nawiązały też kontakty z wydawnictwami specjalizującymi się w literaturze dla najmłodszych. Program otworzył też możliwości prowadzenia innowacyjnych działań w przedszkolu.

W K.I. 3.2., dzięki zakupom nowych książek, stworzone zostały możliwości do organizowania nowych, ciekawych działań w bibliotece i szkole. Nauczyciele bibliotekarze odnotowują wzrost liczby wypożyczeń książek i poprawę komfortu pracy nauczyciela bibliotekarza, a szkoły zgłaszają zapotrzebowanie na organizację zajęć czytelniczych dla dzieci i młodzieży.

Bardzo pozytywnie została też przyjęta możliwość przeznaczenia środków z budżetu programu na unowocześnienie stanowiska pracy nauczyciela bibliotekarza, zwłaszcza na zakup komputera oraz programu komputerowego do obsługi biblioteki np. w województwie dolnośląskim zakupiono 22 komputery

stacjonarne i 17 laptopów, 7 drukarek kodów kreskowych. Ponad 100 szkół w kraju zakupiło biblioteczny program komputerowy.

Natomiast zakupione wyposażenie przyczyniło się do stworzenia przytulnej atmosfery lokalu bibliotecznego. W wielu przypadkach odnowienie wnętrza czytelnicy spowodowało, że uczniowie chętniej spędzają przerwy międzylekcyjne z książką.

3.2.4 Postęp finansowy z realizacji Priorytetu 3 (wspólny dla K.I.3.1 i 3.2)

Zgodnie z założeniami realizacyjnymi Priorytetu 3 NPRCz 2.0 - określonymi w Uchwale nr 69/2021 Rady Ministrów z dnia 21 maja 2021 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021-2025” - nie mniej niż 30% wnioskowanej kwoty wsparcia jest przeznaczona na potrzeby placówek wychowania przedszkolnego. Jeśli kwota wnioskowana przez organy prowadzące placówki wychowania przedszkolnego jest niższa od kwoty środków budżetu państwa przeznaczonej w danym roku budżetowym na wsparcie placówek wychowania przedszkolnego, zespół oceniający wnioski kwalifikuje do objęcia wsparciem szkoły lub biblioteki pedagogiczne wnioskujące o udział w programie. Jeśli kwota wnioskowana przez organy prowadzące szkoły lub biblioteki pedagogiczne jest niższa od kwoty środków budżetu państwa przeznaczonej w danym roku budżetowym na wsparcie szkół i bibliotek pedagogicznych, zespół oceniający wnioski kwalifikuje do objęcia wsparciem placówki wychowania przedszkolnego wnioskujące o udział w programie.

Dokonywanie przesunięć pomiędzy kierunkami działania z zachowaniem wysokości środków z budżetu państwa alokowanych w Priorytecie 3 na dany rok budżetowy - do wysokości 70% środków alokowanych na Kierunek interwencji 3.1. lub Kierunek interwencji 3.2. - jest możliwe po akceptacji ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, bez konieczności aktualizacji Programu.

Taka akceptacja została wyrażona (pismo sygn.nr DKOPP-WPPI.4087.47.2022.BS z dnia 3 marca 2023 r. z informacją na ten temat zostało przekazane do koordynatorów wojewódzkich Priorytetu 3 NPRCz 2.0.). W związku z tym, przy podejmowaniu decyzji o udzieleniu wsparcia finansowego poszczególnym wnioskodawcom, możliwe było dokonywanie przesunięć finansowych w obrębie Priorytetu 3.

Zgodnie z § 6 ust. 1 pk1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2021 r. w sprawie szczegółowych warunków, form i trybu realizacji Priorytetu 3 „Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021-2025”, środki budżetu państwa na wsparcie finansowe na 2023 rok na realizację Priorytetu 3 zostały podzielone między wojewodów oraz ministrów prowadzących szkoły proporcjonalnie do wysokości wnioskowanych odpowiednio przez organy

prowadzące placówki wychowania przedszkolnego, szkoły i biblioteki pedagogiczne.

Pismem z dnia 17.02.2023 r. (sygn. nr DBF-WKP 2.3132.5.2023.PM) Minister Edukacji i Nauki zwrócił się do Ministra Finansów o uruchomienie środków w wysokości 29 546 040 zł (na realizację zadania 29 400 000 zł oraz na obsługę zadania przez wojewodów – 146 040 zł) z rezerwy celowej budżetu państwa poz. 26 – Środki na wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, zapewnienie uczniom objętym obowiązkiem szkolnym dostępu do bezpłatnych podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych, realizację programu rządowego "Aktywna Tablica" i Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa - Priorytet 3, a także innych programów rządowych oraz programów i przedsięwzięć ustanawianych w obszarze oświaty i wychowania na podstawie art. 90u i 90w *ustawy o systemie oświaty*, ujętej w ustawie budżetowej na rok 2023, z przeznaczeniem na udzielenie organom prowadzącym wsparcia finansowego na zakup nowości wydawniczych do placówek wychowania przedszkolnego oraz zakup nowości wydawniczych i elementów wyposażenia do bibliotek szkolnych i pedagogicznych.

Na realizację Priorytetu 3 NPRCz 2.0 w 2023 r. uruchomiono z rezerwy celowej budżetu państwa 29 546 tys. zł (w tym na realizację programu przez beneficjentów – 29 400 tys. zł i na obsługę zadania przez wojewodów – 146 040 zł), wydatkowano łącznie ze wszystkich części budżetowych 29 427 tys. zł (99,60%) – 29 295 tys. zł na realizację Kierunku Interwencji 3.1. i 3.2. oraz 132 tys. zł na obsługę zadania przez wojewodów.

W Kierunku interwencji 3.1. wykorzystana kwota wsparcia wyniosła 4 529 tys. zł (zakładana 8 800 tys. zł), a w Kierunku interwencji 3.2 – 24 766 tys. zł (zakładana 20 600 000 zł). Wkład własny organów prowadzących wyniósł ogółem 7 486 tys. zł (zakładany – 7 350 tys. zł), w Kierunku interwencji 3.1 – 1 158 tys. zł (zakładany 2 200 tys. zł), a w Kierunku interwencji 3.2. – 6 327 tys. zł (zakładany – 5 150 tys. zł). Takie wykorzystanie środków (wyższe w KI 3.2 i niższe w KI 3.1.) wynika z faktu, że w 2023 roku w ramach KI 3.1. zapotrzebowanie na środki było niższe niż w KI 3.2.

4. Priorytet 4 - Program dotacyjny dla bibliotek oraz promocja czytelnictwa

4.1 Kierunek interwencji 4.1. BLISKO – Biblioteka | Lokalność | Inicjatywy | Społeczność | Kooperacja | Oddolność

Wszelkie działania Operatora były prowadzone w oparciu o zatwierdzony przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w dniu 28 marca 2023 r. Regulamin

konkursu w ramach kierunku interwencji 4.1. BLISKO – Biblioteka | Lokalność | Inicjatywy | Społeczność | Kooperacja | Oddolność.

4.1.1 Postęp rzeczowy realizacji Kierunku interwencji 4.1

Od rozpoczęcia realizacji NPRCz 2.0 w ramach Priorytetu 4 uruchomiono **trzy** nabory wniosków w konkursie w ramach Kierunku interwencji 4.1. BLISKO – Biblioteka | Lokalność | Inicjatywy | Społeczność | Kooperacja | Oddolność, przy łącznym budżecie w latach 2021-2023 **13 750 tys. zł.** (suma trzech naborów wg Uchwały wynosi 16 500 tys. zł - każdy nabór z podziałem na dwa lata realizacji kompleksowego zadania po 2 750 000 zł na każdy rok realizacji/dla każdego z naborów w latach 2021-2024 .

W 2023 roku w ramach Kierunku interwencji 4.1 – **93** instytucje realizowały swoje działania z tego 46 beneficjentów wyłonionych w drugim naborze BLISKO (2022-2023) oraz **47** beneficjentów wyłonionych w trzecim naborze BLISKO (2023-2024) - biblioteki publiczne oraz biblioteki wchodzące w skład innych instytucji kultury).

W ramach III naboru złożono 104 wnioski, z czego 4 zostały odrzucone z powodu błędów formalnych na łączną kwotę 13 893 tys. zł w tym wnioskowany wkład z budżetu państwa wynosił: 12 383 tys. zł.

W wyniku dokonanej oceny merytorycznej wniosków, ostateczna decyzja o przyznaniu dofinansowania objęła **47** podmiotów o łącznej wartości 6 193 tys. zł obejmującej kwotę 5 500 tys. zł wkładu z budżetu państwa. W roku sprawozdawczym nie rozwiązano żadnej umowy, ani nie zrezygnowano z możliwości podpisania umowy.

Dotacje w wysokości od 100 000 zł do 140 000 zł wsparły działania beneficjentów, realizowane w cyklu dwuletnim. W roku 2023 obejmowały działania w terminie od 29 maja do 15 listopada 2023 r.

Zadania dofinansowane z budżetu NPRCz 2.0, Kierunek interwencji 4.1, BLISKO obejmowały:

- rozpoznawanie potrzeb i potencjału kulturowego lokalnej społeczności;
- podnoszenie kompetencji pracowników bibliotek, w szczególności związanych z rozpoznawaniem potrzeb lokalnych społeczności oraz potencjału kulturowego mieszkańców;
- budowanie i wzmacnianie lokalnych partnerstw na rzecz rozwoju czytelnictwa poprzez: organizację warsztatów i szkoleń, prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych, organizację konferencji, spotkań, w tym wymiany doświadczeń liderów lokalnych; wymianę doświadczeń z innymi

- beneficjentami w skali kraju np. wizyty studyjne, spotkania regionalne; opracowanie i realizację ścieżki rozwoju biblioteki jako „trzeciego miejsca”;
- realizację wraz z partnerami 2-6 projektów edukacyjno-animacyjnych rocznie (w I roku realizacji zadania preferowane były działania dla społeczności lokalnej realizowane z inicjatywy i siłami partnerstwa, w II roku realizacji zadania beneficjent zobowiązany był do realizacji: 1-3 projektów edukacyjno-animacyjnych inicjowanych i przygotowanych przez partnerstwo oraz 1-3 projektów edukacyjno-animacyjnych, wykorzystujących potencjał kulturowy mieszkańców, inicjowanych przez przedstawicieli społeczności lokalnej, wyłanianych z zachowaniem procedury konkursowej wypracowanej w I roku realizacji zadania).

Ponadto, ze środków Kierunku interwencji 4.1 zgodnie z aneksem nr 5 do umowy 251/DF-VII/2021 podpisano 6 umów na łączną kwotę 800 000 zł (wg Uchwały budżet w roku 2023 wyniósł 600 tys. zł ale w wyniku przesunięcia środków z K.I. 4.2 uległ on zwiększeniu) przeznaczonej na koszty koordynacji i organizacji działań w całym okresie realizacji Programu, w tym umowy na:

- przygotowanie konferencji stacjonarnej w Warszawie i Grodzisku Mazowieckim dla beneficjentów 2022-2023 oraz 2023-2024 (w tym m.in. eksperci, hotel, catering, transport, facylitacja graficzna),
- organizację szkolenia wprowadzającego dla beneficjentów 2023-2024 oraz szkolenia podsumowującego dla beneficjentów 2022-2023 (w tym m.in. nocleg, wyżywienie, sale i sprzęt szkoleniowy, transport),
- webinary, szkolenia e-learningowe i on-line (w tym m.in. koszty ekspertów, obsługa techniczna webinarów, obsługa platformy e-learningowej, przygotowanie, produkcja i wdrożenie treści merytorycznych do szkolenia e-learningowego nt. budowania partnerstw),
- kompleksową realizację konsultacji online dla beneficjentów 2022-2023 oraz 2023-2024 (w tym m.in.: zapewnienie tutorów, realizacja 930 h konsultacji, przygotowanie i realizacja szkolenia wprowadzającego dla tutorów, spotkania online z tutorami, przygotowanie i realizacja szkolenia wprowadzającego oraz podsumowującego, przygotowanie dobrych praktyk, ścieżek rozwoju, warsztatu dla pracowników NCK).

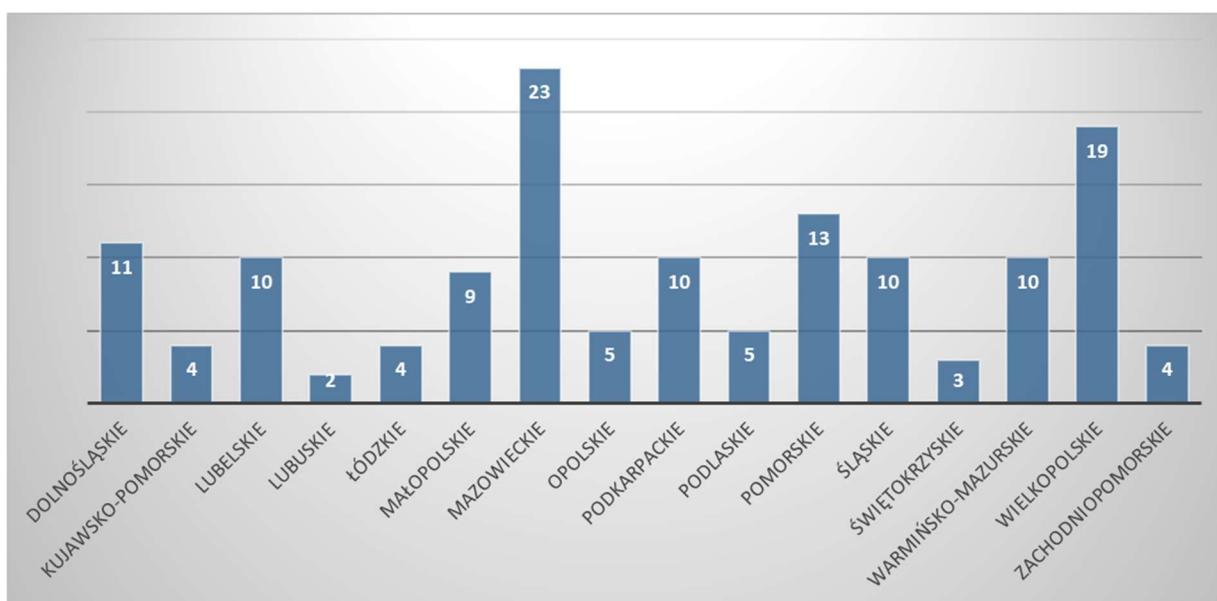
4.1.2 Wdrażanie Kierunku interwencji 4.1

Od rozpoczęcia realizacji NPRCz 2.0 w ramach Kierunku interwencji 4.1 uruchomiono **trzy** nabory, w ramach których złożono w systemie **299** poprawnych wniosków zaś dofinansowano **142** :

- w pierwszym 69 wniosków a dofinansowanie uzyskało 49 bibliotek,
- w drugim 130 wniosków a dofinansowano 46 bibliotek,
- w trzecim na 100 wniosków dofinansowano 47 bibliotek,

Wśród 47 dofinansowanych zadań – 38 były realizowane przez biblioteki publiczne będące samodzielnymi samorządowymi instytucjami kultury, a 9 samorządowymi instytucjami kultury, w skład których wchodzi wyodrębniona organizacyjnie biblioteka publiczna.

Wykres 10 – wykaz udzielonych w ramach trzech naboru dofinansowań do BLISKO z podziałem na województwa

Źródło: dane ze sprawozdania NCK

Najwięcej umów zawarto z bibliotekami z województwa mazowieckiego oraz wielkopolskiego, najmniej z województwa lubuskiego oraz świętokrzyskiego.

Działania Kierunku interwencji 4.1. zostały zaprojektowane z myślą o pełnym wykorzystaniu funkcji, jakie w życiu społeczności lokalnych pełnią lub mogą pełnić biblioteki publiczne w gminach wiejskich, gminach miejsko-wiejskich oraz gminach miejskich (w tym w miastach na prawach powiatu) do 100 tys. mieszkańców. Celem realizacji zadań w ramach KI 4.1. był również rozwój czytelnictwa, wzmocnienie roli bibliotek jako „trzeciego miejsca” jednoczącego społeczność lokalną działaniami kulturalnymi, które przyczyniło się do rozwoju aktywnego czytelnictwa i uczestnictwa w kulturze.

Ponadto – zgodnie z założeniami Priorytetu 4 - w ramach realizacji kompleksowego zadania nawiązano partnerstwa, w których wiodącym podmiotem była biblioteka jako przestrzeń do spotkań, wspólnej pracy,

działalności twórczej, promowania aktywności czytelniczej oraz odpoczynku i integracji społeczności.

Beneficjenci BLISKO (2023-2024) w 2023 roku realizowali następujące działania:

- nawiązano współpracę z partnerami - 369 osób
- przedstawiciele partnerów biorących udział w działaniach (np. szkoleniach) służących podnoszeniu własnych kompetencji, związanych z rozpoznawaniem potrzeb lokalnych społeczności oraz potencjału kulturowego - 2.030 osób
- działania związane z budowaniem i wzmacnianiem lokalnych partnerstw - 219 inicjatyw
- pracownicy bibliotek i przedstawiciele partnerów uczestniczyli w **348** szkoleniach zorganizowanych przez beneficjentów BLISKO (2023-2024) które służyły wzmacnianiu kompetencji kadry, pozwalających na rozpoznanie potrzeb i potencjału kulturowego członków lokalnych społeczności, a w konsekwencji na efektywną z nimi współpracę i inicjowanie działań kulturalnych wokół bibliotek. W powyższych szkoleniach wzięło udział 2 030 pracowników bibliotek oraz przedstawicieli partnerów. Natomiast w aktywizujących działaniach skierowanych do społeczności lokalnych uczestniczyło 33 394 odbiorców bezpośrednich.

Beneficjenci BLISKO (2022-2023) w 2023 r. realizowali następujące działania:

- nawiązano współpracę z partnerami 490 osób,
- przedstawiciele partnerów biorących udział w działaniach (np. szkoleniach) służących podnoszeniu własnych kompetencji, związanych z rozpoznawaniem potrzeb lokalnych społeczności oraz potencjału kulturowego 1495 osób
- działania związane z budowaniem i wzmacnianiem lokalnych partnerstw - 407 inicjatyw
- Pracownicy bibliotek i przedstawiciele partnerów uczestniczyli w 254 szkoleniach zorganizowanych przez beneficjentów BLISKO (2022-2023) które służyły wzmacnianiu kompetencji kadry, pozwalających na rozpoznanie potrzeb i potencjału kulturowego członków lokalnych społeczności, a w konsekwencji na efektywną z nimi współpracę i inicjowanie działań kulturalnych wokół bibliotek. W powyższych szkoleniach wzięło udział 1 495 pracowników bibliotek oraz przedstawicieli partnerów. Natomiast w aktywizujących działaniach skierowanych do społeczności lokalnych uczestniczyło 43 409 odbiorców bezpośrednich.

W ramach wsparcia szkoleniowego beneficjentów BLISKO Narodowe Centrum Kultury zrealizowało:

- **szkolenie wprowadzające dla tutorów**, zakres tematyczny: przedstawienie założeń BLISKO, warunków i zasad współpracy z beneficjentami, warunków i zasad współpracy z NCK wraz z przedstawieniem i omówieniem narzędzi sprawozdawczych, programu konsultacji online, które animatorzy/tutorzy będą realizować dla beneficjentów, narzędzia do autodiagnozy dla beneficjentów;
- **6 spotkań online dla tutorów oraz pracowników NCK** realizujących wsparcie dotacyjno-szkoleniowe dla beneficjentów BLISKO, zakres tematyczny: podsumowania pracy tutorów, omówienie wyzwań z jakimi mierzyli się beneficjenci podczas realizacji BLISKO.
- **930 h tutoringu online dla beneficjentów BLISKO 2022-2023 oraz 2023-2024**, zakres tematyczny tutoringu: wypracowanie ścieżki rozwoju (w tym planowanych szkoleń, wizyt studyjnych i innych form rozwojowych) biblioteki w BLISKO na podstawie autodiagnozy, rozpoznawanie potrzeb społeczności lokalnej, rozpoznawanie i wykorzystanie potencjału kulturowego społeczności lokalnej, współpraca ze społecznością lokalną, zarządzanie projektami, budowanie i wzmacnianie lokalnych partnerstw na rzecz rozwoju czytelnictwa, przygotowanie i realizacja projektów edukacyjno-animacyjnych skierowanych do społeczności lokalnej, przygotowanie procedury konkursowej oraz wyłonienie projektów edukacyjno-animacyjnych, wykorzystujących potencjał kulturowy mieszkańców, inicjowanych przez przedstawicieli społeczności lokalnej, ewaluacja działań zrealizowanych w projekcie (beneficjent podsumowuje podjęte w ramach BLISKO działania i ocenia zmianę która zaszła w społeczności i bibliotece) na podstawie autoewaluacji;
- **2 webinaria** – 25.04.2023 r. – Rzecznictwo, prowadząca Natalia Gromow, 23.05.2023 r. - Promocja działań biblioteki, prowadząca Magdalena Żerek. Przygotowanie nagrań webinarów wraz z napisami i notką graficzną. Udostępnienie webinarów beneficjentom BLISKO;
- **szkolenie wprowadzające dla beneficjentów BLISKO 2023-2024** – w dniach 21-23.06.2023 r. – realizacja szkolenia w Domu Pracy Twórczej w Radziejowicach, zakres tematyczny: założenia i cele BLISKO, droga biblioteki w BLISKO, rola tutora i koordynatora w BLISKO;
- **konferencję dla beneficjentów BLISKO 2022-2023 oraz 2023-2024** – w dniach 4-5 września 2023 r. zorganizowaną w Bibliotece Narodowej oraz Bibliotece Publicznej Gminy Grodzisk Mazowiecki, w tym m.in. 3 wystąpienia eksperckie, 2 panele dyskusyjne, 7 tematycznych wizyt studyjnych, 4 warsztaty sieciujące; temat przewodni Współczesny czytelnik, współczesna biblioteka.;
- **szkolenia e-learningowe**: w tym: wdrożenie szkolenia e-learningowego Budowanie i wzmacnianie partnerstw lokalnych. Udostępnienie szkolenia beneficjentom. Rejestracja beneficjentów 2023-2024, utworzenie kont, nadanie dostępu do pięciu szkoleń: Rozpoznawanie potrzeb społeczności

lokalnej (diagnoza lokalna), Współpraca ze społecznością lokalną, Przygotowanie i realizacja projektów edukacyjno-animacyjnych skierowanych do społeczności lokalnej, Budowanie i wzmacnianie partnerstw lokalnych, Przygotowanie i realizacja procedury konkursowej na inicjatywy lokalne. Realizacja szkoleń e-learningowych, liczba zarejestrowanych uczestników szkoleń e-learningowych: 230.

- **szkolenie podsumowujące dla beneficjentów BLISKO 2022-2023** – w dniach 18-20.10.2023 r. – realizacja szkolenia, zakres tematyczny: podsumowanie dotychczasowych działań, giełda doświadczeń i nowych pomysłów, raportowanie o BLISKO językiem korzyści, fundusze na działania bibliotek;
- **warsztat dla pracowników NCK** realizujących wsparcie dotacyjno-szkoleniowe dla beneficjentów BLISKO, w tym m.in. podsumowanie dotychczasowych działań rozwojowo-szkoleniowych, zaplanowanie ścieżek rozwoju dla beneficjentów BLISKO 2023-2024 oraz 2024-2025;
- **ścieżki rozwoju dla beneficjentów BLISKO** katalog 20 dobrych praktyk zrealizowanych przez beneficjentów BLISKO.

Zasięg: działania szkoleniowe objęły 2 nabory beneficjentów BLISKO (2022-2023 oraz 2023-2024), o łącznej liczbie instytucji: 93 instytucje kultury.

4.1.3 Kwestie mające wpływ na wykonanie Kierunku interwencji 4.1

W 2023 r. zanotowano pozytywne odchylenie od planowanej wartości miernika przyjętego w Uchwale NPRCz 2.0 dla realizacji K.I. 4.1 . Zwiększony miernik (plan -45 , realizacja 47) bezpośrednio powiązany jest z wysokościami przyznanych i przekazanych dofinansowań.

Przy realizacji zadań związanych z ewaluacją i monitoringiem nie odnotowano odchylenia od zaplanowanej wartości wskaźnika. Czynnikiem, który potencjalnie mógł wpłynąć na uzyskane wartości mierników była sytuacja na rynku badań w drugiej połowie 2023 r. Obserwowano wzrost cen oraz duże obciążenie firm badawczych w związku z licznymi projektami realizowanymi pod koniec roku.

Ceny usług badawczych i ewaluacyjnych znacząco wzrosły w porównaniu do roku, w którym planowane były wydatki na Program. W 2023 r. w pierwszym postępowaniu prowadzonym w trybie podstawowym nie wpłynęła żadna oferta na ewaluację mid-term, ponieważ szacunki firm przewyższały kwotę, jaką przeznaczono w budżecie na ten cel. Skutecznie przeprowadzono dopiero drugie postępowanie z obniżonym response rate i zmniejszoną liczbą studiów przypadku, co miało wpływ na zmniejszenie kosztów badania. Ewaluację zrealizowano za kwotę 200 000 zł, a badanie kampanii promocyjnej za 110 208 zł.

4.1.4 Postęp finansowy z realizacji Kierunku 4.1

Środki zaplanowane na realizację Kierunku interwencji 4.1. w roku 2023 wyniosły 5.500 tys. zł

Uprawnieni wnioskodawcy to biblioteki publiczne będące samodzielnymi samorządowymi instytucjami kultury, samorządowe instytucje kultury, w skład których wchodzi wyodrębnione organizacyjnie biblioteki publiczne dla których organem założycielskim jest odpowiednio: gmina wiejska i gmina miejsko-wiejska bez ograniczenia liczby mieszkańców oraz gmina miejska lub miasto na prawach powiatu do 100 tys. mieszkańców

W 2023 r. odbył się nabór wniosków na zadania realizowane w latach 2023-2024 w ramach którego na 100 poprawnych formalnie wniosków dofinansowanie otrzymało 47 podmiotów (żaden z beneficjentów nie rozwiązał umowy i nie zrezygnował z przyznanego dofinansowania). Dotacje w wysokości od 100 000 zł do 140 000 zł wsparły działania beneficjentów, realizowane w cyklu dwuletnim w okresie od 29 maja do 15 listopada 2023 r. (pierwszym roku realizacji).

W ramach trzeciego naboru realizowanych było 7 zadań o przydzielonej minimalnej kwocie dofinansowania, zaś w kwocie maksymalnej nie udzielono żadnego dofinansowywania. Największe dofinansowanie otrzymało 6 bibliotek na kwotę 132 tys. zł

Wykorzystanie środków w Kierunku interwencji 4.1 w roku 2023 (bez kosztów na koordynację i organizację działań K.I.4.1) wyniosło 5.488 tys. zł co stanowi 98% planu.

Ponadto ze środków Kierunku interwencji 4.1 przeznaczonych na kierunek interwencji, w części przeznaczonych na koszty koordynacji i organizacji działań w K.I. 4.1 po zmianach (przesunięcie 200 tys. zł z K.I. 4.2 na 4.1) podpisano 6 umów na łączną kwotę 800 000 zł z przeznaczeniem na realizację następujących działań: przygotowanie konferencji stacjonarnej w Warszawie i Grodzisku Mazowieckim dla beneficjentów 2022-2023 oraz 2023-2024, organizacja szkolenia wprowadzającego dla beneficjentów 2023-2024 oraz szkolenia podsumowującego dla beneficjentów 2022-2023 webinary, szkolenia e-learningowe i on-line (w tym m.in. koszty ekspertów, obsługa techniczna webinarów, obsługa platformy e-learningowej, przygotowanie, produkcja i wdrożenie treści merytorycznych do szkolenia e-learningowego nt. budowania partnerstw), kompleksowa realizacja konsultacji online dla beneficjentów 2022-2023 oraz 2023-2024 (w tym m.in.: zapewnienie tutorów, realizacja 930 h konsultacji, przygotowanie i realizacja szkolenia wprowadzającego dla tutorów, spotkania online z tutorami, przygotowanie i realizacja szkolenia wprowadzającego oraz podsumowującego, przygotowanie dobrych praktyk, ścieżek rozwoju, warsztatu dla pracowników NCK).

Środki z budżetu państwa z przeznaczeniem na koszty koordynacji i organizacji działań K.I. 4.1. zostały wykorzystane w 100 % tj. w wysokości 800 tys. zł.

Ostatecznie w ramach Kierunku interwencji 4.1 wydatkowano z budżetu państwa w 2023 r. kwotę 6 287 tys. zł, co stanowi 99,8 % planu.

4.2 Kierunek interwencji 4.2. Kampania społeczno-informacyjna.

Wszystkie działania Operatora prowadzone były w oparciu o zatwierdzony przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego *Plan Promocji NPRCz 2.0 na lata 2021 - 2025* w dniu 24 marca 2023 r., wraz z Strategią Komunikacji z Mediami (załącznik do planu promocji), który zawiera założenia dla kampanii społeczno-informacyjnej oraz szczegółowe zadania dotyczące promocji NPRCz 2.0.

W 2023 roku odbyły się 4 spotkania grupy roboczej ds. promocji, działającej w oparciu o zatwierdzony przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego wyżej wymieniony plan promocji.

4.2.1 Postęp rzeczowy realizacji Kierunku interwencji 4.2

W okresie sprawozdawczym w ramach Kierunku interwencji 4.2 realizowano kampanię społeczno-informacyjną z podziałem na kampanię promocyjno-informacyjną oraz społeczno-wizerunkową.

Kampania informacyjno-promocyjna mająca na celu promocję głównych założeń NPRCz 2.0, promocję działań realizowanych przez poszczególnych Operatorów, zwiększenie wiedzy opinii publicznej o osiągniętych rezultatach oraz promowanie podejmowanych przez biblioteki aktywności dla czytelników była w 2023 r. realizowana poprzez następujące działania: kampanię promocyjną w mediach społecznościowych i Internecie, programy telewizyjne, rozbudowę strony internetowej, produkcję gadżetów, kampanię w prasie, zapewnienie foto- i wideorelacji, przygotowanie i dystrybucję promocyjnych materiałów graficznych, stworzenie promocyjnych materiałów wideo oraz współpracy redakcyjne.

Na początku roku zakończono prace nad rozbudową strony internetowej www.nprcz.pl, służące zwiększeniu jej funkcjonalności. Działania objęły m.in. rozbudowę podstron dla czytelników, beneficjentów i mediów; publikację kolejnych inspirujących treści dla bibliotekarzy i czytelników o rozbudowę sekcji „materiałów do pobrania”, publikację bieżących informacji dotyczących naborów prowadzonych przez wszystkich operatorów, w tym ich wyników.

W 2023 prowadzono prace związane z rozbudową strony internetowej dedykowanej NPRCz 2.0 w tym poprawki wynikające z audytu dostępności, prace redakcyjne służące tworzeniu wartościowych artykułów poradnikowych na stronę przez autorów-ekspertów związanych ze środowiskiem bibliotek.

W związku z bardzo dużym zainteresowaniem kontynuowana była także współpraca obejmująca stworzenie nowej odsłony „Książkowego nie kalendarza” na 2024 rok. Stworzono nową jego edycję obejmującą projekt graficzny 12 kart z wyzwaniami czytelniczymi po jednym na każdy miesiąc w 2024 roku.

Przez cały 2023 rok prowadzone były profile NPRCz 2.0 w mediach społecznościowych – na Facebooku oraz na Instagramie, a także na YouTube. Treści we wskazanych serwisach dotyczyły zarówno ogólnej promocji NPRCz 2.0, promocji bibliotek, działań Operatorów, prowadzonych naborów, jak i tematyki czytelniczej oraz literackiej, poprzez oryginalne cykle postów takie jak: „Pisarz na niedzielę” czy „Bohater literacki”. Treści w serwisie Facebook były wzmocnione płatną reklamą, celem zwiększenia zasięgu kampanii oraz dotarcia do nowych odbiorców.

Zgodnie z założeniami Planu Promocji w 2023 r. został uruchomiony profil NPRCz 2.0 w serwisie TikTok, w ramach którego prowadzono obsługę profilu obejmującego m.in. przygotowanie i publikację 8-10 materiałów wideo miesięcznie.

W pierwszej połowie roku został wyemitowany cykl reportaży „**Eureka Biblioteka!**”, (13 odcinków) powstałych we współpracy z TVP Kultura. Celem serii było przybliżenie najciekawszych bibliotek z całej Polski oraz zaprezentowanie rozwoju, który jest możliwy dzięki szerokiemu wsparciu oferowanemu przez NPRCz 2.0. Co ważne podkreślenia, w programie uwzględniono biblioteki ze wszystkich priorytetów NPRCz 2.0 oraz ze wszystkich województw, z szczególnym naciskiem na małe miasta i miejscowości.

W 2023 r. została sfinalizowana produkcja autorskich gadżetów eksponujących identyfikację wizualną NPRCz 2.0 - workoplecaków oraz etui na książki. Gadżety zostały rozdystrybuowane wśród wszystkich czterech operatorów Programu, a także Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

W związku z rosnącymi potrzebami wynikającymi z organizacji wydarzeń plenerowych i akcji czytelniczych pod koniec roku została wyprodukowana również dodatkowa pula gadżetów w nakładzie: gra karciana Dooble - 650 sztuk, koszulki – 70 sztuk, torba bawełniana – 1 500 sztuk, zakładki magnetyczne – 1 000 sztuk, stempel z logotypem NPRCz 2.0 – 300 sztuk, smycze – 300 sztuk.

Ważnym elementem kampanii promocyjno-informacyjnej była seria artykułów w prasie i na portalach internetowych, obejmująca cztery segmenty mediów –

regionalne (20 dzienników z Grupy Polska Press i ich wydania internetowe), samorządowe (czasopismo samorządowe i portal internetowy z segmentu Jednostek Samorządu Terytorialnego), sportowe (dziennik reprezentujący segment sportowy, skierowany głównie do odbiorców płci męskiej „Przegląd sportowy”) oraz telewizyjne, popularny wśród seniorów „Tele tydzień”.

Równie ważnym działaniem była kampania digitalowa obejmująca serwisy YouTube, VOD i Spotify z emisją materiałów wideo „Czytaj i wejdź do gry” z udziałem sportowców: Marii Stenzel, Mateusza Bieńka, Bartosza Kapustki, Tomasza Majewskiego.

Ponadto została zrealizowana kampania mailingowa, obejmująca 3 segmenty odbiorców: osoby zatrudnione w sektorze edukacji lub interesujące się tematyką edukacji (baza adresów mailowych – 20 000 pozycji); biblioteki publiczne w całej Polsce (baza adresów mailowych – 5 000 pozycji); jednostki samorządu terytorialnego - gminne, powiatowe, wojewódzkie (baza adresów mailowych – 2 000 pozycji).

Przez cały rok na potrzeby prowadzonych działań promocyjnych powstawały materiały graficzne wpisujące się w identyfikację wizualną NPRCz 2.0, były to m.in. dedykowane ilustracje do cykli postów w mediach społecznościowych bazujące na charakterystycznych elementach wizualnych czy oprawa graficzna organizowanych wydarzeń plenerowych - 2023 r. zrealizowano 5 fotorelacji i 2 wideorelacje.

Szerokozasięgowym działaniem kończącym 2023 r. była realizacja programu telewizyjnego „Wielki Test o czytaniu nie tylko od święta” we współpracy z Telewizją Polską. Podczas programu uczestnicy mogli dowiedzieć się między innymi czym jest NPRCz 2.0, jakiej wielkości dofinansowania otrzymały biblioteki w ramach programu, jakie są korzyści z czytania, poznać największe księgozbiory, wyjątkowe dzieła literatury i ich kolekcjonerów, a także przekonać się jak czytanie wpływa na mózg człowieka i cały jego organizm. Oprócz audycji telewizyjnej w godzinach największej oglądalności został przeprowadzony szereg działań online. Została utworzona specjalna podstrona, na której publikowane były artykuły informacyjne o działalności NPRCz 2.0.

Kampania społeczno-wizerunkowa NPRCz 2.0 koncentrowała się natomiast na poprawie nastawienia wobec czytelnictwa, promocji postaw proczytelniczych oraz pozycjonowaniu bibliotek jako miejsc atrakcyjnych dla różnych grup wiekowych i była prowadzona przede wszystkim w oparciu o spoty telewizyjne oraz radiowe, organizację działań ambientowych, animację z bohaterami marki oraz współpracę z influencerami.

Głównym działaniem w ramach kampanii społeczno-wizerunkowej była produkcja czterech spotów „Czytaj i wejdź do gry”. Kampania powstała w partnerstwie z Polską Ligą Siatkówki, Polskim Związkiem Lekkiej Atletyki oraz z

klubem Legia Warszawa i opierała się na wizerunku znanych i cenionych sportowców: siatkarzy - Marii Stenzel i Mateusza Bieńka, lekkoatlety Tomasza Majewskiego oraz piłkarza Bartosza Kapustki.

Działania ambientowe w 2023 r. objęły organizację dwóch wydarzeń z serii „Czytanie na trawie”. Pierwszemu wydarzeniu, które odbyło się 20 maja 2023 r. w Parku Królikarnia w Warszawie, oprócz przygotowanych stref literackich i licznych aktywności (gra terenowa, strefa wymiany książek, literacka fotobudka, strefa NPRCz 2.0, spotkania z ambasadorami) towarzyszyło wydarzenie specjalne – mapping, czyli spektakl dźwięku i światła z przekazem skoncentrowanym wokół korzyści z czytania. Drugie wydarzenie odbyło się 19 sierpnia 2023 r. we współpracy z Polskim Radiem S.A. w ramach Lata z Radiem w Parku zdrojowym im. Fryderyka Chopina w Międzyzdrojach.

W czerwcu działania ambientowe NPRCz 2.0 towarzyszyły zawodom lekkoatletycznym odbywającym się w ramach Memoriału Janusza Kusocińskiego na Stadionie Śląskim w Chorzowie. Celem tych działań była promocja czytelnictwa wśród rodzin, zwłaszcza chłopców i mężczyzn obecnych na sportowym wydarzeniu. W ramach strefy NPRCz 2.0 zorganizowane zostały warsztaty i animacje dla dzieci, spotkanie z mobilną biblioteką we współpracy z Miejską Biblioteką Publiczną w Chorzowie, koło fortuny z bohaterami marki - molami książkowymi oraz strefa relaksu z książką. Gościem strefy NPRCz 2.0 był olimpijczyk Tomasz Majewski.

Pod koniec czerwca na terenie Ogrodu Krasińskich w Warszawie odbył się organizowany przez Bibliotekę Narodową piknik literacki „Imieniny Jana Kochanowskiego”, na którym także pojawiła się strefa Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 z wymianą książek oraz aktywnościami literackimi dla dzieci i młodzieży.

W lipcu strefa NPRCz 2.0 pojawiła się na mistrzostwach Polski juniorów w lekkoatletyce w Lublinie. Młodzi sportowcy, trenerzy i sędziowie mieli okazję zapoznać się z szeroką ofertą książek o tematyce sportowej i motywacyjnej. Było to jedno z wielu działań NPRCz 2.0 łączących w 2023 r. promocję czytelnictwa ze sportowym duchem.

W sierpniu i wrześniu zrealizowana została wakacyjna akcja „Pociąg do czytania” w partnerstwie z PKP S.A, podczas której zapraszano podróżnych do skorzystania ze specjalnej letniej strefy relaksu z książką. W kolejne piątki sierpnia i września strefa NPRCz 2.0 pojawiła się na dworcach kolejowych w Warszawie (4 sierpnia), Katowicach (11 sierpnia), Gdyni (18 sierpnia), Krakowie (25 sierpnia) oraz we Wrocławiu (1 września), oferując: specjalnie zaprojektowaną mobilną strefę relaksu, aktywności proczytelnicze, quizy literackie i warsztaty plastyczne oraz

Księżę Podróży, w której pasażerowie dzielili się refleksjami związanymi z doświadczeniami czytelniczymi. Partnerami stref czytelniczych były lokalne biblioteki.

We wrześniu strefa NPRCz 2.0 pojawiła się na Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni, zapraszając odwiedzających na relaks z książką w przerwie między filmami.

W październiku strefa NPRCz 2.0 wraz z mobilną biblioteką stanęła na Stadionie Legii w Warszawie. Czekając na piłkarskie emocje przed meczem, fani sportu mogli aktywnie spędzić czas na świeżym powietrzu i spróbować swoich sił w piłkarsko-czytelniczych wyzwaniach.

Ważnym elementem kampanii społeczno-wizerunkowej w 2023 r. była premiera animacji z bohaterami marki – molami książkowymi pod hasłem „Czytanie ma tylko dobre strony”, bazująca na 4-odcinkowym miniseriale. Głosów bohaterom użyczyli znani aktorzy, muzycy, influencerzy i sportowcy: Małgorzata Kożuchowska, Natalia Kukulska, Ewa Szykulska, Reni Jusis, Maciej Musiałowski, Piotr Cyrwus, Cezary Żak, Karol Kłós, Jacek Chęłchowski „Zio”. Premiera miniseriale składała się z kilku komponentów: kampanii digitalowej na YouTube, Facebooku i Instagramie; kampanii telewizyjnej (Polsat, TVP, w tym promocja w pasmach śniadaniowych); kampanii radiowej (RMF FM, Audoytorium17 – rozgłośnie regionalne); kampanii na portalach internetowych (wp.pl, interia.pl, radiozet.pl, i.pl, se.pl), kampanii outdoorowej, w tym muralu z „Molami książkowymi” w centrum Warszawy.

W 2023 roku powstały również 2 świąteczne odcinki animacji z molami książkowymi – bohaterami marki, do których głosów użyczyli m.in. Małgorzata Kożuchowska, Cezary Żak, Ewa Szykulska, Natalia Kukulska, Reni Jusis, Karol Kłós, Kamil Semeniuk. Odcinki były emitowane premierowo w TVP Kultura, w TVP ABC, a także na profilu NPRCz 2.0 na YT.

Podsumowanie współprac influencerskich:

- Miejsca we Wrocławiu, stworzenie i publikacja na profilu na Instagramie @miejscawewroclawiu_pl sześciu autorskich materiałów audiowizualnych promujących biblioteki.
- Katarzyna Michalik (@Warsawholic), stworzenie i publikacja dwóch relacji na Instagramie związanych z wydarzeniem „Czytanie na trawie” wraz z obecnością w trakcie wydarzenia.
- Kamila Kalińczak, stworzenie i publikacja czterech autorskich materiałów związanych z działaniami prowadzonymi w ramach kampanii społeczno-wizerunkowej.
- Damian Możdżonek (@syna.psa), stworzenie i publikacja w mediach społecznościowych materiałów dotyczących założeń kampanii NPRCz 2.0 i bohaterów marki – moli książkowych.

- Ignacy Filip Zakrzewski (@SłownikWarszawski), stworzenie i publikacja na profilu na Instagramie @miejskawewroclawiu_pl sześciu autorskich materiałów audiowizualnych promujących biblioteki.

4.2.2 Kwestie mające wpływ na wykonanie Kierunku interwencji

W ramach kampanii promocyjno-informacyjnej zrealizowano kampanię promocyjną w mediach społecznościowych oraz w serwisach internetowych, kampanię mailingową, prasową, współpracę redakcyjną oraz produkcję programów telewizyjnych „Eureka Biblioteka!” oraz „Wielki Test o książkach nie tylko na święta”.

Łączny zasięg kampanii na Facebooku w 2023 r. wyniósł 2,2 mln, na Instagramie 399 tys. odbiorców. Na koniec 2023 r. liczba obserwujących na profilach NPRCz 2.0 na Facebooku wynosiła 11 112 oraz na Instagramie 2 130. Dodatkowo w 2023 r. został uruchomiony profil NPRCz 2.0 na Tik Toku, z wynikiem 2 612 847 wyświetleń 34 materiałów, 14 716 polubień treści, 1426 obserwujących profil. Liczba unikalnych wejść na stronę www.nprcz.pl w 2023 r. to 172 117.

Program „Eureka! Biblioteka” został wyemitowany łącznie (emisje premierowe i powtórki) 50 razy, z dotarciem do 579 444 widzów. Natomiast „Wielki Test”, którego premiera odbyła się na żywo 6 grudnia uzyskał zasięg 1 490 767 widzów

Kampania promocyjna w prasie obejmująca tytuły lokalne i regionalne, sportowe oraz rozrywkowe, z artykułami o kampaniach „Czytaj i wejdź do gry”, „Mole książkowe ratują święta” oraz artykuły informacyjne o funkcjonowaniu NPRCz 2.0 trafiła do ponad 2 500 000 odbiorców.

W 2023 r. miała również miejsce premiera własnej audycji NPRCz 2.0 „Czytaj z nami”, która co piątek była emitowana na antenie Radia dla Ciebie. W ramach cyklu rozmów upowszechniających czytelnictwo prezentowane były najciekawsze biblioteki z całej Polski, ich inicjatywy zorientowane na integrację lokalnych społeczności, rozmowy o największych i najstynniejszych bibliotekach świata oraz działaniach operatorów NPRCz 2.0. Szacunkowa dzienna słuchalność pasma, w którym nadawany jest cykl to 130 tys. słuchaczy.

Przez cały czas trwania Programu prowadzona jest spójna komunikacja w oparciu o identyfikację wizualną NPRCz 2.0, odpowiednie dla każdego z Operatorów belki logotypowe do oznaczania wszystkich materiałów informacyjnych i promocyjnych, a w przypadku nowości wydawniczych zakupionych w ramach Priorytetu 1 i 3 – pieczętki.

W ramach kampanii społeczno-wizerunkowej w pierwszym kwartale roku kluczowym działaniem była premiera miniseriale z bohaterami marki – molami książkowymi. Zasięg kampanii objął 54 038 398 kontaktów z przekazem, w tym:

- Kampania digitalowa na YT NPRCz 2.0: 1 032 000 użytkowników;
- Kampania digitalowa na FB i IG NPRCz 2.0: 361 900 użytkowników;
- Kampania telewizyjna: 30 846 126 kontaktów;
- Kampania radiowa: 14 626 000 kontaktów + 4 372 372 użytkowników w ramach działań digitalowych;
- Mural: 2 800 000 kontaktów/miesiąc (ekspozycja muralu trwała 3 miesiące);
- Kampania mediowa w prasie i portalach internetowych: ponad 100 publikacji.

Animacja z bohaterami marki miała również w 2023 r. swoją drugą, świąteczną odsłonę, z wynikiem dotarcia do 3 496 551 osób.

W drugiej połowie roku głównym szerokokąsięgowym elementem kampanii była jesienna emisja spotów z udziałem sportowców pod hasłem „Czytaj i wejdź do gry”. Kampania objęła telewizję, radio, internet, outdoor oraz kina. W Telewizji Polsat (łącznie stacje główne i tematyczne) spot został wyemitowany 245 razy. Przynajmniej jeden raz z kampanią zetknęło się 9,1 miliona widzów z grupy docelowej A18+, spot we wskazanej grupie wiekowej był widziany średnio 2 razy. W radiu spot był emitowany w stacjach RMF FM oraz Audytorium 17. W RMF FM spot został wyemitowany 16 razy, dodatkowo w internetowej odsłonie rozgłośni spot miał ponad 200 tys. odsłuchań z dotarciem do 30 tysięcy internautów poprzez social media i do ponad 130 tysięcy internautów poprzez kampanię digital. W stacjach rozgłośni Audytorium 17 spot został wyemitowany łącznie 493 razy.

W Internecie spot był promowany na YouTube, w mediach społecznościowych, na stronie internetowej oraz w serwisach VOD, Spotify.

- Liczba obejrzeń spotów na YT: 1 528 396;
- Liczba obejrzeń spotów w serwisach VOD, Spotify – 1 029 488;
- Wejścia na stronę www z zakładką o kampanii Digital - 109 283.

Przez cały rok w ramach NPRCz 2.0 były realizowane również wydarzenia plenerowe takie jak „Czytanie na trawie” oraz strefy czytelnicze NPRCz 2.0 w ramach wydarzeń sportowych oraz akcji specjalnych takich jak „Pociąg do czytania”. Szacunkowo średnio każde wydarzenie przyciągnęło 1000 uczestników.

4.2.3 Postęp finansowy z realizacji Kierunku interwencji 4.2

W ramach Kierunku interwencji 4.2 wydatkowano łącznie ze środków z budżetu państwa 5 600 tys. zł co stanowi 98,2% planu po zmianach (wartość wg Uchwały 6 000 tys. zł).

5. Ewaluacja i Monitoring NPRCz 2.0

Podstawą wszelkich działań realizowanych w zakresie ewaluacji i monitoringu NPRCz 2.0 jest „Plan Ewaluacji i Monitoringu Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021-2025”, który zawiera założenia badawcze, szczegółowy opis zaplanowanych badań ewaluacyjnych oraz monitoringowych, a także założenia metodologiczne oraz organizacyjne prowadzonych badań. Plan był aktualizowany dwukrotnie w 2023 roku.

5.1 Postęp rzeczowy realizacji zadań związanych z ewaluacją i monitoringiem Programu.

Zgodnie z zapisami NPRCz 2.0 głównymi celami ewaluacji Programu są poprawa i doskonalenie procesów wdrażania oraz rzetelna ocena uzyskiwanych efektów, również na tle szerszych procesów społecznych, ekonomicznych i kulturowych, które mają związek z kształtowaniem się postaw czytelniczych Polaków. Natomiast system monitoringu ma zapewnić systematyczne monitorowanie postępu realizacji oraz stopnia osiągnięcia celów Programu. Powyższe procesy opisuje i porządkuje Plan Ewaluacji i Monitoringu, za wdrażanie którego odpowiedzialny jest Dział Badań i Analiz NCK we współpracy z MKiDN oraz Operatorami. NCK przypisano funkcję Jednostki Ewaluacji i Monitoringu Programu (JEMP).

Zgodnie z założeniami Planu Ewaluacji i Monitoringu w roku sprawozdawczym realizowano trzy projekty badawcze dotyczące NPRCz 2.0:

- *Ewaluację mid-term wraz z diagnozą sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej dla projektu kolejnej edycji Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0,*
- *Badanie dotyczące kampanii promocyjnej w podziale na komponent ilościowy oraz jakościowy;*
- *Stan czytelnictwa w Polsce.*

Ponadto w 2023 roku odbyło się **11** spotkań grupy roboczej ds. monitoringu i ewaluacji, składającej się z przedstawicieli Operatorów Programu oraz przedstawicieli MKiDN.

5.2. Badania naukowe i ewaluacje przeprowadzone w 2023 r.

W 2023 r. badania naukowe i ewaluacje, realizowane na potrzeby NPRCz 2.0, były prowadzone przez Bibliotekę Narodową (Operatora Priorytetu 1) oraz przez

Narodowe Centrum Kultury (Operatora Priorytetu 4 oraz Jednostkę Ewaluacji i Monitoringu Programu).

5.2.1 Ewaluację mid-term wraz z diagnozą sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej dla projektu kolejnej edycji Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0:

Głównym celem badania ewaluacyjnego była ocena realizacji NPRCz 2.0, uwzględniająca również diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej dla projektu kolejnej edycji Programu. W ewaluacji zastosowano następujące metody zbierania i analizy danych: analizę desk research, analizę wartości wskaźników, analizy statystyczne, analizę kontrfaktyczną, badania ilościowe (CAWI/CATI) z beneficjentami pośrednimi oraz bezpośrednimi Programu, badania jakościowe (TDI, FGI) z przedstawicielami IZ, Operatorami poszczególnych Priorytetów, instytucjami zaangażowanymi w realizację Programu na poziomie Priorytetu 3, beneficjentami, panel ekspercki z badaczami i naukowcami specjalizującymi się w obszarze czytelnictwa oraz rozwoju bibliotek. Podsumowanie badania stanowiły studia przypadku (case study), które koncentrowały się na opisie dobrych praktyk beneficjentów na poziomie poszczególnych Kierunkach Interwencji w ramach wszystkich Priorytetów.

W raporcie ewaluacyjnym zawarto wnioski oraz listę 12 rekomendacji dotyczących działań podejmowanych w ramach Priorytetów 1, 2, 3 i 4. Wśród rekomendacji znalazły się m.in. sugestie dotyczące upowszechnienia aktualizacji analizy SWOT, zamieszczenia w Programie definicji czytelnictwa, standaryzacji sposobu raportowania danych sprawozdawczych, przyszłych analiz w ewaluacji ex post, uzupełnienia diagnozy zamieszczonej w NPRCz 2.0 o pogłębioną analizę potencjalnych beneficjentów, uwzględnienia w Priorytecie 3 specyfiki szkół ORPEG oraz propozycji premiowania działania bibliotek w sobotę zamiast traktowania tego jako obowiązkowego kryterium udziału w Priorytecie 1 NPRCz 2.0.

5.2.2 Badanie dotyczące kampanii promocyjnej w podziale na komponent ilościowy (cykliczne badanie dostarczające bieżącej wiedzy na temat efektywności prowadzonej kampanii, umożliwiające wprowadzanie niezbędnych korekt) oraz komponent jakościowy (skoncentrowany na praktykach czytelniczych osób powyżej 60 r.ż. i przyczyn nieczytania).

Po realizacji ilościowego komponentu badania kampanii promocyjnej NPRCz 2.0 powstał raport pt. *Badanie efektywności kampanii promocyjnej Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0. Raport z badania (edycja III)*. Celem badania było uzyskanie informacji na temat odbioru kampanii promocyjnej NPRCz 2.0,

poziomu jej rozpoznawalności, kanałów i źródeł, za pośrednictwem których respondenci czerpią wiedzę na temat NPRCZ 2.0, oraz atrakcyjności czytania i korzystania z bibliotek w opinii respondentów.

Badanie zrealizowano w dniach 17-22 listopada 2023 r. na reprezentatywnej próbie 1004 Polaków w wieku 15 i więcej lat (w ramach sondażu wielotematycznego OMNIBUS). Wykorzystano metodę wywiadu bezpośredniego wspomaganego komputerowo z użyciem tabletów (TAPI). Efektem badania było sformułowanie 5 rekomendacji dotyczących m.in. zachowania ciągłości w przekazie skierowanym do osób starszych, uzupełnienia kampanii przekazem dotyczącym atrakcyjności bibliotek dla grup docelowych oraz kontynuacji badania rozpoznawalności osób promujących czytanie.

Po realizacji komponentu jakościowego badania kampanii promocyjnej NPRCz 2.0 powstał raport pt. „Czytelnictwo wśród osób starszych. Raport z badania”. Na cele badania wyznaczono m.in. ocenę wybranych materiałów promujących NPRCz 2.0, pogłębioną analizę motywacji czytelniczych w grupie osób powyżej 60 r.ż. oraz identyfikację mechanizmów związanych z zaprzestaniem czytania w tej grupie. Badanie zrealizowano w dniach 11-13 grudnia 2023 r. w formie 6 rozszerzonych zogniskowanych wywiadów grupowych (FGI). Przeprowadzono je w 3 grupach składających się z kobiet oraz 3 grupach składających się z mężczyzn. Respondenci należeli do grup wiekowych w przedziale 60-69 lat oraz 70+. Efektem badania było 17 rekomendacji dotyczących promocji czytelnictwa wśród osób 60+ oraz 5 rekomendacji dotyczących działalności bibliotek. Znalazły się w nich sugestie dotyczące m.in. budowania pozytywnego obrazu czytającego seniora, kreowania mody na czytanie oraz pokazywania konkretnych korzyści z czytania (np. pozytywnego wpływu na sprawność umysłową).

5.2.3 Stan czytelnictwa w Polsce.

Biblioteka Narodowa prowadzi systematyczne badania czytelnictwa książek już od przeszło trzech dekad. Jego celem jest zbadanie i analiza stanu czytelnictwa w 2023 roku. W związku z dynamicznie zmieniającymi się preferencjami czytelniczymi oraz rozwojem nowych mediów (w szczególności elektronicznych) sytuacja czytelnictwa wymaga nieustannego monitorowania i dostosowywania działań do bieżących okoliczności.

W ramach zadania przeprowadzone zostało ilościowe badanie czytelnictwa książek metodą CAPI (Computer Assisted Personal Interview) na ogólnopolskiej, reprezentatywnej próbie typu ad hoc obywateli Polski w wieku 15 lat i więcej, o liczebności co najmniej 2000 respondentów.

Z raportu wynika, że 43% Polaków przeczytało w 2023 roku co najmniej jedną książkę. To wzrost o 9 punktów procentowych, najwięcej od 10 lat. Wzrosło także

zainteresowanie bibliotekami, szczególnie u młodych mężczyzn w wieku 25–39 lat. Stopniowo zmienia się też sposób pozyskiwania informacji o książkach. Coraz większą rolę odgrywa Internet, a szczególnie serwisy społecznościowe.

Wyniki badań zostały ogłoszone 12 kwietnia 2024 roku i są dostępne na stronie internetowej Biblioteki Narodowej <https://www.bn.org.pl/download/document/1712262172.pdf>

5.3 Postęp finansowy realizacji zadań związanych z ewaluacją i monitoringiem Programu.

Tabela 8 Postęp finansowy realizacji zadań związanych z ewaluacją i monitoringiem Programu – wartości w tys. zł

Lp.	Nazwa ewaluacji / badania	Plan (wg uchwały RM)	Plan po zmianie	Wykonanie	Stopień realizacji (w%) 4/3
	1	2	3	4	5
1	Zadania realizowane przez NCK w ramach Planu Ewaluacji i Monitoringu Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021-2025 (ewaluacja mid-term, badanie dotyczące kampanii promocyjnej działania upowszechniające wyniki badań oraz podnoszące jakość potencjału)	332 500	332 500	315 711	95%
2	Stan czytelnictwa w Polsce (badanie naukowe BN)	230 000	178 301	178 301	100%
RAZEM		562 500	510 801	494 012	96,7

Źródło: Dane ze sprawozdań operatorów

6. Obsługa Priorytetów NPRCz 2.0

6.1. Informacja o wykorzystaniu środków na obsługę Priorytetu

Operatorzy w ramach powierzonych im Priorytetów odpowiadają między innymi za następujący zakres czynności: przygotowanie i procedowanie, a po ich zatwierdzeniu wdrażanie i aktualizacja, procedur niezbędnych do uruchomienia i realizacji Priorytetu; realizacja zadań Priorytetu, w tym ogłaszanie naborów wniosków, prowadzenie procedury konkursowej, organizacja i prowadzenie oceny wniosków, organizacja procesu zawierania umów o dofinansowanie, obsługa procesu płatności, rozliczanie raportów częściowych i/lub końcowych,

kontrola projektów itp. upowszechnianie informacji nt. założeń Programu Wieloletniego oraz danego Priorytetu, w tym w formie szkoleń dla potencjalnych beneficjentów (jeżeli zostanie zidentyfikowana taka potrzeba); sprawozdawczość, monitoring i ewaluację zadań w Programie Wieloletnim przypisanych do danego Priorytetu, na podstawie ustalonego schematu, podejmowanie współpracy z innymi podmiotami w ramach realizacji zadań Programu Wieloletniego, zgodnie ze specyfiką danego Priorytetu; podejmowanie współpracy z doraźnymi zespołami eksperckimi powoływanymi w ramach realizacji Programu Wieloletniego, prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych w ramach Priorytetów.

Zgodnie z zapisami Uchwały NPRCz - środki na obsługę Programu były przyznawane Operatorom Priorytetu 1, 2 i 4 w równej wysokości tj. 600 tys. zł - wynikającej z podziału kwoty określonej w Programie na to zadanie. W ramach środków na obsługę Priorytetów były finansowane również wynagrodzenia. Natomiast środki na obsługę Priorytetu 3 były uzupełnieniem kwot wsparcia finansowego, przydzielonych poszczególnym wojewodom i były przyznawane w wysokości 0,5% środków przeznaczonych w danym roku budżetowym na realizację zadań. Do kosztów obsługi realizacji zadań przez wojewodów mogły być zaliczone jedynie wydatki rzeczowe związane bezpośrednio z obsługą zespołów oceniających wnioski.

Tabela 9 Finansowanie kosztów przeznaczonych na obsługę Priorytetów w roku 2023

1	Środki budżetu państwa			5 Stożeń realizacji (w%) 4/3
	Plan		Wykonanie	
	wg uchwały RM	po zmianie	ogółem	
2	3	4	5	
Priorytet 1	600,00	600,00	592,94	98,82%
Priorytet 2	600,00	600,00	565,72	94,29%
Priorytet 3	150,00	150,00	131,95	87,97%
Priorytet 4	600,00	600,00	577,16	96,19%
RAZEM	1 950,00	1 950,00	1 867,77	95,78%

Źródło: Dane ze sprawozdań operatorów

IV. WYKAZ SKRÓTÓW

BN	Biblioteka Narodowa
IK	Instytut Książki
JST	Jednostki Samorządu Terytorialnego
K.I.	Kierunek interwencji
MEiN/ MEN	Ministerstwo Edukacji i Nauki/Ministerstwo Edukacji Narodowej
MKiDN	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
NCK	Narodowe Centrum Kultury
NPRCz 2.0.	Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021–2025
OSB	Ogólnokrajowa sieć biblioteczna, rozumiana zgodnie z art. 27 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2019 r. poz. 1479)
OSI	Obszary Strategicznej Interwencji (określone w SOR)
Program	Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021–2025
SOR	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)
ZSZZB	Zintegrowany system zarządzania zasobami bibliotek